

**MIŠLJENJE
GRAĐANA
SRBIJE
O KORUPCIJI
2021**

Jul 2021. Beograd

Cilj istraživanja bio je utvrđivanje mišljenja građana i građanki Srbije u vezi sa korupcijom, kao i njihovih stavova o drugim političkim pitanjima.

U ovom istraživanju građani su procenjivali koliko često se dešavaju različite koruptivne aktivnosti u društvu generalno i koliko često se u njih upuštaju zaposleni u javnom sektoru. Građani su takođe ocenjivali zastupljenost korupcije u Srbiji, kao i borbu protiv korupcije.

Zahvaljujemo se svim učesnicima ovog istraživanja, posebno operaterkama i operaterima na požrtvovanosti i profesionalnosti, kao i svima koji su savetima i predlozima pomagali timu Crte u koncipiranju i izvođenju ovog istraživanja.

Istraživački tim

Darko Stojilović, viši istraživač u Crti

Vujo Ilić, savetnik za javne politike i istraživanja u Crti, istraživač Instituta za filozofiju i društvenu teoriju Univerziteta u Beogradu

Sadržaj

Metodologija	4
Opis uzorka	8
Sažetak glavnih nalaza.....	10
Rezultati istraživanja	16
1. Korupcija u društvu.....	16
2. Korupcija u institucijama.....	29
3. Ocena i borba protiv korupcije.....	42
4. Ostale društveno-političke teme	59
Spisak grafikona	88

Metodologija

Crta je samostalno sprovedela istraživanje koristeći sistem za kompjuterski podržano telefonsko ispitivanje (*Computer-assisted telephone interviewing – CATI*). Za potrebe istraživanja korišćena je mobilna telefonija, zbog veće pokrivenosti stanovništva u odnosu na fiksnu telefoniju, uz nasumičan odabir brojeva telefona (*Random digit dialing – RDD*).

Metod prikupljanja podataka: kompjuterski podržano telefonsko anketiranje (*CATI*) uz nasumičan odabir brojeva (*Random digit dialing*)

Ciljna populacija: punoletni građani Republike Srbije (bez KiM)

Tip instrumenta: upitnik (33 pitanja)

Tip uzorka: slučajan uzorak, reprezentativan za Republiku Srbiju (bez KiM)

Stratumi: ukupno 48, po polu (muški, ženski), uzrastu (18-34 god, 35-64 god, 65+ god), regionu (Beograd, Vojvodina, Šumadija i Zapadna Srbija, Južna i Istočna Srbija) i tipu naselja (urbano, ruralno)

Poststratifikacija: po polu, uzrastu, regionu i tipu naselja

Uzorak: 1067 ispitanika

Margina greške: $\pm 3,06\%$

Stopa odgovaranja: 22%

Period istraživanja: 19-25. april 2021.

Kreiranje uzorka brojeva za pozivanje

U Srbiji postoji tri operatera sa ukupno osam ekstenzija (060, 061, 062, 063, 064, 065, 066, 069). U nekim ekstenzijama postoje šestocifreni i sedmocifreni brojevi (062, 063, 066, 069), dok u drugim samo sedmocifreni (060, 061, 064, 065). To znači da u 12 različitih kombinacija postoji ukupno 84 miliona permutacija brojeva (80 miliona za osam sedmocifrenih i četiri miliona za četiri šestocifrene ekstenzije). Za procenu koliko je aktivnih korisnika u svakoj od 12 kombinacija, korišćen je servis za masovno slanje SMS poruka koji omogućava da se utvrdi koliko je poslatih poruka isporučeno. Crta je u prvoj fazi istraživanja poslala po 1.000 SMS poruka na svih 12 kombinacija, na osnovu čega je procenjeno da postoji ukupno 7.786.000 aktivnih korisnika, što je blizu proceni RATEL-a od 8.453.887 korisnika¹ (pri čemu nisu u pitanju jedinstveni korisnici, jer postoje građani koji imaju više brojeva). Raspodela korisnika po ekstenzijama operatera je

¹ RATEL (2020). Pregled tržišta telekomunikacija i poštanskih usluga u Republici Srbiji u 2019. godini. bit.ly/3gz5lf4

iznosila: MTS 44,7% (RATEL 44,3%), Telenor 31,7% (RATEL 31,4%), VIP 23,6% (RATEL 24%). Najviše korisnika koristi sedmocifrene 064 brojeve – ukupno 2.380.000 korisnika, odnosno 31% od ukupnog broja. Četiri kombinacije su imale veoma mali broj korisnika, što bi značilo da bi bilo potrebno ostvariti veoma veliki broj poziva kako bi se došlo do postojećeg korisnika. Iz tog razloga su isključeni šestocifreni i sedmocifreni brojevi 066 i 069. Preostalih osam kombinacija je korišćeno u istraživanju, koje su obuhvatale 7.064.000 korisnika (91%).

Nakon eliminisanja navedene četiri kombinacije, ukupan broj permutacija je 62 miliona (60 miliona za šest sedmocifrenih i dva miliona za dva šestocifrena broja). Potom je nasumično generisan uzorak brojeva iz 62 miliona, te je ponovo uz pomoć sistema za slanje SMS poruka utvrđeno koji brojevi su postojeći. Postojeći brojevi su zatim dodati u bazu za pozivanje. Na ovaj način su odstranjeni nepostojeći brojevi i istovremeno obezbeđen slučajan odabir brojeva, tj. građana koji će imati priliku da učestvuju u istraživanju. Operateri su stoga pozivali samo postojeće brojeve koji su nasumično odabrani iz baze svih mogućih kombinacija brojeva.

Procedura prikupljanja podataka

Brojevima koji su nasumično izabrani poslata je SMS poruka sledeće sadržine: „*Poštovani, računar je nasumično odabrao Vaš broj za učešće u anonimnom i dobrovoljnom naučnom istraživanju. Ovih dana pozvaće Vas anketar udruženja CRTA*“. Vlasnici brojeva koji su na bilo koji način izrazili neslaganje sa daljom komunikacijom odmah su uklonjeni iz baze.

Pozivi su obavljani 19-25. aprila u periodu od 9 sati ujutru do 9 uveče (vikendom od 10 ujutru do 8 uveče). Pozive je obavljalo 18 operatera, od kojih je njih 15 imalo iskustvo u telefonskom anketiranju, a svi operateri su nekoliko dana pre početka istraživanja prošli obuku koja je uključivala i testiranje poziva i anketiranje. Oni su koristili softver za pozivanje i platformu za unos odgovora. Pozivanje su obavljali klikom na nasumično odabran broj, a anketu popunjavali kroz razgovor sa građanima.

Uzorkovanje i ponderisanje

Kako bi uzorak ispitanika odgovarao strukturi populacije Republike Srbije (bez Kosova i Metohije), određeno je ukupno 48 stratuma koji su odgovarali procenjenoj strukturi na osnovu pola (muški, ženski), uzrasta (18-34 god, 35-64 god, 65+ god), regiona (Beograd, Vojvodina, Šumadija i Zapadna Srbija, Južna i Istočna Srbija) i tipa naselja (urbano, ruralno). Korišćeni su poslednje dostupne procene Republičkog zavoda za statistiku iz 2019. godine.

Softver je po principu slučajnosti birao koji broj će biti pozvan. Svako ko bi pristao da učestvuje u istraživanju je prolazio kroz ispitivanje sa operaterom, koji je na samom početku postavljao pitanja na osnovu kojih su prethodno kreirani stratumi. Softver je automatski svrstavao svakog ispitanika u jedan od 48 stratuma. Tek pri kraju istraživanja

bi dolazilo do toga da je neki stratum popunjen (npr. visokoobrazovani muškarci iz gradskog područja iz Šumadije stariji od 65 godina), pa su operateri morali da odbijaju učešće zainteresovanih ispitanika ukoliko su pripadali popunjenom stratumu. Na kraju, ukupno 287 ispitanika nije moglo da učestvuje u istraživanju jer su pripadali stratumu koji je prethodno ispunjen.

Kao što se može videti u tabeli 1 u nastavku, finalni uzorak ima nešto više gradskog stanovništva nego populacija Srbije, posebno iz Beograda, odnosno sadrži nešto manje građana starijih od 65 godina, što odstupa od populacijskih karakteristika Republike Srbije. Nakon prikupljanja, podaci su ponderisani kako bi se umanjila odstupanja relevantnih demografskih karakteristika uzorka od karakteristika populacije. Konkretnije, korišćeno je iterativno proporcionalno fitovanje (*raking*). Rezultati su ponderisani po istim, već navedenim stratumima, tako da odgovaraju procenama Republičkog zavoda za statistiku za 2019. godinu. Ponderisanje nije u bitnoj meri uticalo na rezultate. Na osnovu navedenog, rezultati su **reprezentativni za populaciju Republike Srbije (bez Kosova i Metohije)**.

Upitnik

Upitnik se sastojao od 33 pitanja, pretežno zatvorenih sa ponuđenim odgovorima, uz jedno otvoreno pitanje. S obzirom na to da su neka pitanja bila uslovna (bila su prikazana samo ukoliko bi osoba na prethodnom pitanju dala određen odgovor), nisu svi ispitanici odgovarali na sva 33 pitanja. Među ponuđenim odgovorima bila je uključena opcija za ispitanike koji ne znaju kako da odgovore na pitanje ili ne žele da odgovore – **ne zna/bez odgovora (NZ/BO)**. Redosled ponuđenih odgovora u pitanjima bio je nasumičan, osim u slučajevima kada su ponuđeni odgovori bili sa Likertove skale (npr. u opsegu *uopšte se ne slažem - potpuno se slažem*). Upitnik je sadržao sedam socio-demografskih pitanja koja se odnose na: pol, uzrast, obrazovanje, region, tip naselja, finansijsko stanje i radni status. Pored socio-demografskih karakteristika, sledeće teme su pokrivene u upitniku:

- Korupcija u društvu (5 pitanja)
- Korupcija u institucijama (5 pitanja)
- Opšta ocena korupcije i ocena borbe protiv korupcije (7 pitanja)
- Ostale društveno-političke teme (9 pitanja)

Statistika procesa prikupljanja podataka

Popunjeno je ukupno 1.067 anketa, dok je učestvovanje u istraživanju *direktno* odbilo 3.677 građana, od čega je 394 građana naglasilo u odgovoru na SMS poruku da ne želi da učestvuje u istraživanju. Stopa odgovora (*response rate*) je, dakle, iznosila 22%. Otprilike je svaki peti građanin kog smo kontaktirali pristao da učestvuje u istraživanju.

Napomene

Prilikom čitanja izveštaja i grafika, treba imati u vidu da se procenti neće uvek sabirati do 100 zbog zaokruživanja brojki. U izveštaju je prikazana deskriptivna statistika, a za testiranje razlika između demografskih grupa korišćeno je Kramerovo V umesto Hi-kvadrata koji je pristrasan na velikim uzorcima. Ova mera služi za utvrđivanje povezanosti dve kategoričke varijable i kreće se u vrednosti od 0 do 1 (maksimalna moguća korelacija).

U sekciji 4 rezultata (Političke teme) prikazani su uporedo rezultati iz ovog istraživanja koje je sprovedeno u aprilu 2021. i [istraživanja iz novembra 2020.](#) U ovom izveštaju su prilikom ukrštanja dve varijable i testiranja statističke značajnosti uvršteni i odgovori ne znam / bez odgovora. U prethodnom izveštaju iz 2020. je statistička značajnost testirana isključujući ispitanike koji nisu dali odgovor. U ovom izveštaju prikazane analize koje ipak uključuju i ove odgovore. Ovo je važno naglasiti pošto se procenti za ta četiri pitanja mogu u manjoj meri razlikovati kada se uporede rezultati iz ovog i prethodnog izveštaja (iako je proporcionalna zastupljenost svih ponuđenih odgovora naravno identična).

Opis uzorka

Tabela 1.

Opis i poređenje neponderisanog i ponderisanog uzorka

		Neponde- risani %	Ponde- risani %
Pol	Muški	51	49
	Ženski	49	51
Uzrast	18-34	23	24
	35-64	55	51
	65+	22	25
Region	Beograd	26	23
	Vojvodina	26	26
	Šumadija i Zapadna Srbija	28	28
	Južna i Istočna Srbija	20	22
Tip naselja	Gradsko	66	60
	Ruralno	34	40

Tabela 2.

Opis i poređenje uzorka iz 2020. i 2021.

		04/2021	11/2020
Obrazovanje	Nezavršena ili završena osnovna škola (OŠ)	12	12
	Srednja škola (SŠ)	54	50
	Viša škola ili fakultet (VO)	34	38
Finansijsko stanje	Nemam dovoljno novca, često ni za hranu	6	6
	Imam dovoljno za hranu, ali teško mogu da kupim odeću	14	15
	Imam dovoljno novca za hranu i odeću, ali ne i za veće kupovine, kao što su televizor ili frižider	36	41
	Imam novca i za veće kupovine, kao što su televizor ili frižider	35	28
	Imam dovoljno novca za kupovinu automobila ili stana	8	8
	NZ/BO	1	2
Status zaposlenosti	Zaposleni na neodređeno; rade u svojoj firmi ili samozaposleni	35	34
	Zaposleni na određeno vreme, zaposleni preko agencije	8	11
	Rade bez ugovora o radu ili bez pisanog ugovora	2	3
	Rade na svom imanju	3	3
	Domaćice	3	5
	Penzioneri	26	25
	Učenici ili studenti	5	5
	Nezaposleni	15	12
Drugo	1	1	
Politička inklinacija*	Bliže partije u vlasti	30	31
	Bliže partije u opoziciji	9	8
	Ni jedne ni druge	59	56
	NZ/BO	3	5

* Pitanje je glasilo: „Da li su vam bliže političke partije koje su sada u vlasti ili one koje su u opoziciji ili ni jedne ni druge?“

Kao što se može videti u tabeli 2, u periodu od novembra 2020. godine do aprila 2021. došlo je malih promena u socio-demografskim karakteristikama procenjene populacije. Kada je reč o obrazovanju, u populaciji je 2021. godine 4% više građana koji imaju najviše završenu srednju školu, odnosno 4% manje visoko obrazovanih građana. Subjektivna ocena finansijskog stanja je nešto bolja, tj. u 2021. godini imamo 7% više građana koji imaju novca i za veće kupovine nego 2020. godine. Kada je u pitanju status zaposlenosti, tokom proteklih pet meseci je 3% građana više nezaposleno, a 3% manje zaposlenih na određeno vreme ili preko agencije. Na kraju, nema velike promene po pitanju političke orijentacije - samo je nešto više građana neopredeljeno (3% više) nego prošle godine.

Tabela 3.

Ukrštanje socio-demografskih karakteristika (%)

	18-34	35-64	65+	OŠ	SŠ	VO	Beograd	Vojvodina	Šumadija i Zapadna	Južna i Istočna	Gradsko	Ruralno
Muški	12	25	12	5	28	16	10	12	14	11	28	21
Ženski	12	26	13	7	26	18	13	14	14	11	33	19
18-34				1	14	9	6	7	7	4	15	9
35-64				6	28	17	11	14	14	11	30	21
65+				5	12	8	6	5	8	6	15	10
OŠ							1	3	5	3	4	8
SŠ							11	15	16	12	30	24
VO							12	9	7	7	27	7

Sažetak glavnih nalaza

Korupcija u društvu

Građani procenjuju da su različiti oblici korupcije učestala pojava u našem društvu. Kao najučestaliji oblik vide zapošljavanje u državnoj službi preko veze, za koju tri četvrtine građana misli da se dešava često ili veoma često. Oko polovine građana takođe misli da često ili veoma često dolazi do podmićivanja lekara ili policajaca. Kada su u pitanju neke specifičnije situacije, poput plaćanja službenicima u opštini radi dobijanja građevinske dozvole ili plaćanja sudiji radi uticanja na presudu, građani ih ocenjuju manje učestalim (što je očekivano imajući u vidu da manji broj građana ima iskustva sa tim situacijama), ali i dalje nešto više od trećine građana misli da se to dešava često ili veoma često.

Generalno gledano, najmlađi građani, više obrazovani i oni kojima su bliže stranke u opoziciji procenjuju da su navedene koruptivne aktivnosti u društvu učestalije. U slučaju zapošljavanja preko veze i podmićivanje policije, ističe se i gradsko stanovništvo kao grupa koja misli da je korupcija učestalija. Građanke u nešto većoj meri nego muškarci misle da postoji podmićivanje lekara i policajaca. Podmićivanje policije takođe nešto učestalijim ocenjuje stanovništvo iz Beograda i Vojvodine.

Tabela 4.

Učestalost korupcije u društvu

	Pol	Uzrast	Obraz.	Region	Tip naselja	Politička inklinacija
Zapošljavanje preko veze		18-64	SŠ i VO		grad	opozicija
Podmićivanje lekara	Ž	18-34	SŠ i VO			opozicija i neopredeljeni
Podmićivanje policajca	Ž	18-34	SŠ i VO	BG i V.	grad	opozicija
Podmićivanje službenika		18-34	SŠ i VO			opozicija
Podmićivanje sudije		18-34	SŠ i VO			opozicija

Napomene. U tabeli su prikazane one grupe koje misle da su navedene situacije značajno češće nego što to misle grupe koje se ne nalaze u tabeli. **Žutom bojom** označene su slabe korelacije (V između 0,07 i 0,13), **zelenom bojom** su označene osrednje korelacije (V između 0,13 i 0,2), **plavom bojom** označene su jake korelacije (V između 0,20 i 0,38).

Korupcija u institucijama

Građani veruju da je korupcija učestala u svim institucijama, odnosno veruju da žive u društvu u kome nijedan deo javnog života nije imun na korupciju. Oni izdvajaju tri institucije kao najkorumpiranije u našoj zemlji: pravosuđe, zdravstvo i policiju. Oko 60% građana veruje da zaposleni u javnom sektoru često ili veoma često donose odluke u skladu sa partijskim ili ličnim interesom, kao i da nameštaju javne nabavke da bi određena firma dobila posao. Da su kupovina glasova na izborima i prodaja javnih površina u korist investitorske gradnje učestale pojave ističe oko polovine građana, dok 45% građana misli da se javni službenici bave proneverom novca budžetskih sredstava.

Mlađi od 65 godina, više obrazovani (koji su završili makar srednju školu), gradsko stanovništvo i oni koji inkliniraju opozicionim partijama u većoj meri misle da se javni službenici često ili veoma često upuštaju u navedene aktivnosti (tabela 5). Uz to, stanovništvo iz Beograda i Vojvodine procenjuje učestalijim kupovinu glasova na izborima, dok Beograđani ističu da je češća prodaja javnih površina u korist investitora nego što to misli stanovništvo iz ostalih delova Srbije.

Bitno je istaći da građani kojima su bliže stranke u vlasti, oni koji su završili najviše osnovnu školu, kao i najstariji građani (65+) u znatno većoj meri nisu davali odgovore na pitanja o korupciji u društvu i institucijama ili su rekli da ne znaju.

Tabela 5.

Učestalost koruptivnih aktivnosti zaposlenih u javnom sektoru

	Pol	Uzrast	Obraz.	Region	Tip naselja	Politička inklinacija
Donošenje odluka u skladu sa partijskim ili ličnim interesom		18-64	SŠ i VO		grad	opozicija
Nameštanje javnih nabavki da bi određena firma dobila posao		18-64	SŠ i VO		grad	opozicija
Kupovina glasova na izborima		18-34	SŠ i VO	BG i V.		opozicija
Prodaja javnih površina u korist investitorske gradnje		18-64	SŠ i VO	BG	grad	opozicija
Pronevera novca budžetskih sredstava		18-64	SŠ i VO		grad	opozicija

Napomene. U tabeli su prikazane one grupe koje misle da su navedene situacije značajno češće nego što to misle grupe koje se ne nalaze u tabeli. **Žutom bojom** označene su slabe korelacije (V između 0,07 i 0,13), **zelenom bojom** su označene osrednje korelacije (V između 0,13 i 0,2), **plavom bojom** označene su jake korelacije (V između 0,20 i 0,38).

Opšta ocena korupcije i ocena borbe protiv korupcije

Građani ocenjuju da je korupcija u Srbiji široko rasprostranjena. Dve trećine građana misli da ima mnogo ili veoma mnogo korupcije u Srbiji, dok 24% misli da je ima osrednje. Samo 10% građana ističe da korupcije ima veoma malo ili malo. Građani koji imaju manje od 65 godina, gradsko stanovništvo, oni kojima su bliže stranke u opoziciji, a u nešto manjoj meri i žene i visokoobrazovani građani ocenjuju da korupcije ima znatno više (tabela 6).

Tabela 6.

Opšta ocena korupcije

	Pol	Uzrast	Obraz.	Region	Tip naselja	Politička inklinacija
Ocena korupcije u Srbiji	Ž	18-64	VO		grad	opozicija

Napomene. U tabeli su prikazane one grupe koje ocenjuju da ima znatno više korupcije u zemlji, nego što to misle grupe koje se ne nalaze u tabeli. **Žutom bojom** označene su slabe korelacije (V između 0,07 i 0,13), **zelenom bojom** su označene osrednje korelacije (V između 0,13 i 0,2), **plavom bojom** označene su jake korelacije (V između 0,20 i 0,38).

Iako većina građana opaža koruptivne radnje u društvu i institucijama, ipak znatan broj smatra da se država uspešno bori protiv korupcije. Naime, trećina građana Srbije smatra da je država efikasna u borbi protiv korupcije. S druge strane, veći je broj onih koji misle da ona nije efikasna – 43%. Efikasnost države u borbi protiv korupcije pozitivnije ocenjuju građani koji imaju više od 65 godina, oni koji žive u ruralnim sredinama i kojima su bliže stranke u vlasti, a u manjoj meri žene, kao i građani koji žive u Južnoj i Istočnoj Srbiji.

Pored toga, vrlo mali broj građana je upućen u rad Agencije za sprečavanje korupcije (7%), a oni koji su upućeni daju umereno negativnu ocenu njenom radu (37% daje veoma lošu ili lošu ocenu, a 33% srednju ocenu). Visokoobrazovani građani, ženskog pola, i kojima su bliže stranke u opoziciji su u većoj meri upoznati sa radom Agencije za sprečavanje korupcije, dok žene, najmanje obrazovani građani, oni koji žive u ruralnim sredinama i kojima su bliže stranke u vlasti pozitivnije ocenjuju njen rad.

Tabela 7.

Ocena borbe protiv korupcije

	Pol	Uzrast	Obraz.	Region	Tip naselja	Politička inklinacija
Efikasnost države u borbi protiv korupcije	Ž	65+		Jl Srb	rural	vlast
Upoznatost sa radom AZSK	Ž		VO			opozicija
Ocena rada AZSK	Ž		OŠ		rural	vlast

Napomene. U tabeli su prikazane one grupe koje znatno pozitivnije ocenjuju borbu protiv korupcije, nego što to misle grupe koje se ne nalaze u tabeli. **Žutom bojom** označene su slabe korelacije (V između 0,07 i 0,13), **zelenom bojom** su označene osrednje korelacije (V između 0,13 i 0,2), **plavom bojom** označene su jake korelacije (V između 0,20 i 0,38).

Skoro dve trećine građana (62%) misli da država vrši pritiske na ljude koji ukazuju na slučajevne korupcije u koje su umešani i pripadnici vlasti, a nešto više od polovine (58%) građana veruje da su pojedini javni funkcioneri iz sektora bezbednosti i odbrane umešani u korupciju.

Građani koji imaju više od 35 godina, koji su visokoobrazovani i kojima su bliže stranke u opoziciji procenjuju da je umešanost funkcionera u korupciju veća nego što to misle mlađi od 35 godina, manje obrazovani i oni koji ne inkliniraju opozicionim partijama.

Da država vrši pritisak na ljude i organizacije koje ukazuju na korupciju u većoj meri misle najmlađi građani, više obrazovani, oni koji žive u Beogradu ili Vojvodini, gradsko stanovništvo i opoziciono nastrojani građani.

Tabela 8.

Umešanost funkcionera u korupciju i vršenje pritiska od strane države

	Pol	Uzrast	Obraz.	Region	Tip naselja	Politička inklinacija
Umešanost funkcionera u korupciju		35+	VO			opozicija
Vršenje pritiska na od strane države		18-34	SŠ i VO	BG i V	grad	opozicija

Napomene. U tabeli su prikazane one grupe koje ocenjuju da ima znatno više korupcije, nego što to misle grupe koje se ne nalaze u tabeli. **Žutom bojom** označene su slabe korelacije (V između 0,07 i 0,13), **zelenom bojom** su označene osrednje korelacije (V između 0,13 i 0,2), **plavom bojom** označene su jake korelacije (V između 0,20 i 0,38).

Ostale društveno-političke teme

Oko polovine građana je uglavnom ili potpuno za demokratiju, dok petina njih (22%) uglavnom ili uopšte nije, što znači da nema većih promena u odnosu na poslednje istraživanje iz novembra 2020. U odnosu na 2020, znatno je više najmlađih građana koji podržavaju demokratski sistem (za 8% više), dok kod ostalih uzrasnih grupa nema promena. I dalje u najvećoj meri najstariji građani misle da je demokratija najbolji politički sistem za našu zemlju, dok u to veruje najmanji broj najmlađih, ali je razlika između različitih uzrasnih grupa manja nego prošle godine po pitanju stava o demokratiji.

Ukupno gledano, podrška jakom lideru i „čvrstoj ruci“ je ostala nepromenjena u periodu od novembra 2020. do aprila 2021. Nešto više od polovine građana se uglavnom ili potpuno slaže sa tvrdnjom da je za našu zemlju u ovom trenutku najbolje da ima jednog jakog lidera, dok se trećina građana s time uopšte ili uglavnom ne slaže. Jakog lidera u većoj meri podržavaju najmanje obrazovani građani, oni koji inkliniraju strankama u vlasti, žene, najstariji građani, oni koji žive u ruralnim sredinama, kao i građani koji ne žive u Beogradu ili Vojvodini. U poređenju s prethodnom godinom, blago je porastao broj muškaraca koji podržavaju jakog lidera, dok promene među ženama nema. Takođe je više najstarijih građana koji se slažu sa stavom o jakom lideru, i nešto manje najmlađih građana koji se s time slažu. Podrška „čvrstoj ruci“ najmanje

obrazovanih građana je znatno porasla u ovom periodu. Postoji blagi porast podrške jakom lideru među ruralnim stanovništvom i među građanima koji žive u Južnoj i Istočnoj Srbiji.

Građani su u proseku ravnodušni kada je u pitanju pristupanje Srbiji Evropskoj uniji. Naime, 40% građana bi bilo ravnodušno ukoliko bi došlo do toga, dok bi se po 27% zabrinulo i obradovalo. Najviše bi se obradovali visokoobrazovani građani i ispitanici kojima su bliže stranke u opoziciji. U odnosu na kraj prošle godine, znatno je opala podrška pristupanju Evropskoj uniji. Međutim, dublja analiza pokazuje da su najviše obrazovani građani, kao i oni koji inkliniraju strankama u vlasti grupe kod kojih je opala podrška EU. S druge strane, među najmanje obrazovanim građanima i onima kojima su bliže stranke u opoziciji je blago porasla podrška. To odgovara podacima praćenja medija Crte koji pokazuju da su televizije sa nacionalnom frekvencijom izuzetno negativno izveštavale o Evropskoj uniji u periodu od decembra 2020. do kraja aprila 2021.

Kada je u pitanju stav građana o formiranju saveza sa Rusijom ili Kinom, nema promene u odnosu na prošlu godinu. Trećina građana bi se obradovala, a oko petina bi se zabrinula. Znatno pozitivniji stav imaju pre svega građani koji imaju najviše završenu srednju školu, koji žive u ruralnim sredinama i kojima su bliže stranke u vlasti, ali u manjoj meri i muškarci, najstariji građani, kao i oni stanovništvo koje živi van Beograda. U odnosu na novembar 2020. 6% muškaraca manje bi se obradovalo, a isto toliko je više onih koji bi bili ravnodušni. U isto vreme je nešto manje žena koje bi bile ravnodušne, a više onih koje bi se zabrinule. Najmlađi i najstariji građani imaju nešto negativniji stav prema formiranju saveza sa Rusijom ili Kinom u odnosu na prošlu godinu, a isti slučaj je i sa najmanje i najviše obrazovanim grupama, kao i sa gradskim stanovništvom i onima koji žive u Beogradu. Na kraju, 12% više opoziciono nastrojenih građana bi se zabrinulo ukoliko bi došlo do ovog saveza u odnosu na prošlu godinu.

Tabela 9.

Politički stavovi u odnosu na socio-demografske karakteristike

	Pol	Uzrast	Obraz.	Region	Tip naselja	Politička inklinacija
Demokratija		65+	VO			opozicija
„Čvrsta ruka“	Ž	65+	OŠ	van BG i V	rural	vlast
Pristupanje EU			VO			opozicija
Savez sa Rus/Kinom	M	65+	OŠ i SŠ	van BG	rural	vlast

Napomene. U tabeli su prikazane one grupe koje imaju značajno pozitivnije stavove nego grupe koje se ne nalaze u tabeli. **Žutom bojom** označene su slabe korelacije (V između 0,07 i 0,13), **zelenom bojom** su označene osrednje korelacije (V između 0,13 i 0,2), **plavom bojom** označene su jake korelacije (V između 0,20 i 0,38).

Dve trećine građana uopšte ne prati ili samo malo prati rad i aktivnosti nevladinih organizacija (68%), dok samo 11% prilično ili mnogo prati rad NVO. Pri tome, najobrazovaniji građani, oni koji žive u gradovima i koji inkliniraju partijama u opoziciji u značajno većoj meri prati rad i aktivnosti NVO nego građani koji imaju najviše srednju školu, koji žive u ruralnim sredinama i oni koji inkliniraju strankama u vlasti ili su neopredeljeni. Najveći broj građana ističe da ne prati rad i aktivnosti NVO zbog toga što ih to ne interesuje (43%). Nešto manji broj građana, ali i dalje više od trećine, ističe da nema vremena da prati (36%). Građani koji imaju najviše završenu osnovnu školu, kao i stariji od 65 godina znatno češće navode za razlog to da ih ne interesuje ova tema. S druge strane, građani koji imaju između 18 i 34 godina, kao i oni koji imaju srednju stručnu spremu u većoj meri nego ostali navode da nemaju vremena.

Odgovornost za zagađenje životne sredine je prema mišljenju najvećeg broja građana upravo na neodgovornim građanima (42%), dok manji broj njih misli da su to industrija i preduzeća koji ne poštuju zakone (28%). Najmanji broj građana misli da je najveća odgovornost na državnim organima koji ne sprovode zakone i propise (26%). U tabeli 10 može se videti da najobrazovaniji građani, oni koji žive u gradovima, kojima su bliže partije u opoziciji i oni koji žive u Beogradu ili Vojvodini u većoj meri misle da je najveća odgovornost za zagađenje životne sredine na institucijama i državnim organima koji ne sprovode zakone i propise. S druge strane, manje obrazovani, iz ruralnih sredina, oni kojima su bliže stranke u vlasti, a donekle i žene i građani iz Šumadije i Zapadne Srbije u većoj meri veruju da su ipak neodgovorni građani najodgovorniji za zagađenje životne sredine.

Tabela 10.

Odgovornost za zagađenje životne sredine u odnosu na socio-dem. karakteristike

	Pol	Uzrast	Obraz.	Region	Tip naselja	Politička inklinacija
Neodgovorni građani	Ž		OŠ i SŠ	Šum. i ZS	rural	vlast
Industrija i preduzeća				JS, IS i V.		
Institucije i državni organi			VO	BG i V.	grad	opozicija

Napomene. U tabeli su prikazane grupe koje znatno češće pripisuju odgovornost određenim kategorijama nego grupe koje nisu u tabeli. **Žutom bojom** označene su slabe korelacije (V između 0,07 i 0,13), **zelenom bojom** su označene osrednje (V između 0,13 i 0,2), a **plavom bojom** označene su jake korelacije (V između 0,20 i 0,38).

Više od dve trećine stanovništva (70%) nije učestvovalo niti iniciralo neku akciju kako bi rešili ekološki problem u lokalnoj zajednici u prethodnih godinu dana. Oko četvrtine je učestvovalo (24%), dok je samo 5% pokrenulo neku inicijativu u proteklih godinu dana. U poređenju sa učešćem u akcijama generalno (istraživanje iz 2020), građani nešto češće učestvuju u ekološkim akcijama (24% nasuprot 20%), ali ređe pokreću ekološke akcije nego inicijative generalno (5% nasuprot 11%), što je očekivano, s obzirom na to da ekologija čini samo jedan deo svih akcija. U ekološkim akcijama češće učestvuju više obrazovani građani i oni koji su bliži partijama u opoziciji nego manje obrazovani i oni kojima su bliže stranke u vlasti i neopredeljeni građani.

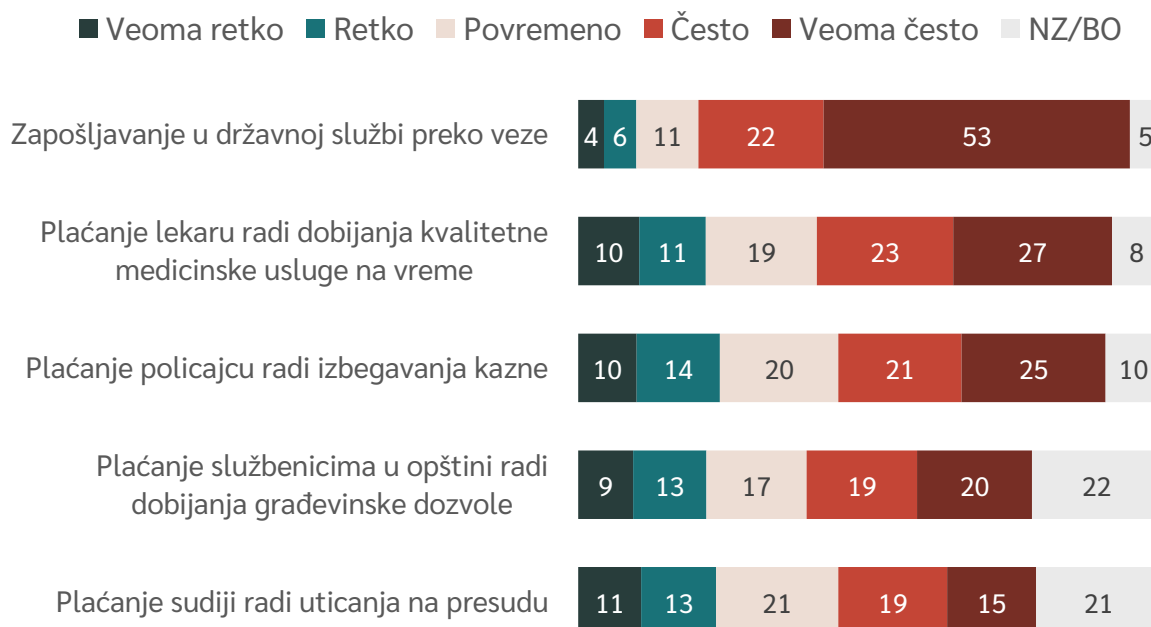
Rezultati istraživanja

1. Korupcija u društvu

Na samom početku upitnika, ispitanici su procenjivali koliko često se dešavaju određene situacije u našem društvu, a koje imaju veze sa korupcijom.

Građani procenjuju da je najučestalija aktivnost od svih ponuđenih zapošljavanje u državnoj službi preko veze. Tri četvrtine građana misli da se to u našoj zemlji dešava često ili veoma često. Polovina građana misli da se često ili veoma često dešava podmićivanje lekara i policajaca. Kada je reč o podmićivanju službenika u opštini radi dobijanja građevinske dozvole ili podmićivanju sudije, nešto je manji broj onih koji su istakli da se to dešava često ili veoma često. Međutim, treba istaći da su situacije koje se odnose na dobijanje građevinske dozvole i uticanja na presudu nešto specifičnije, tj. može se pretpostaviti da manji broj građana ima iskustva s time, stoga je i veći broj onih koji su odgovorili da ne znaju ili nisu dali odgovor.

Koliko se često u našem društvu dešavaju sledeće situacije?

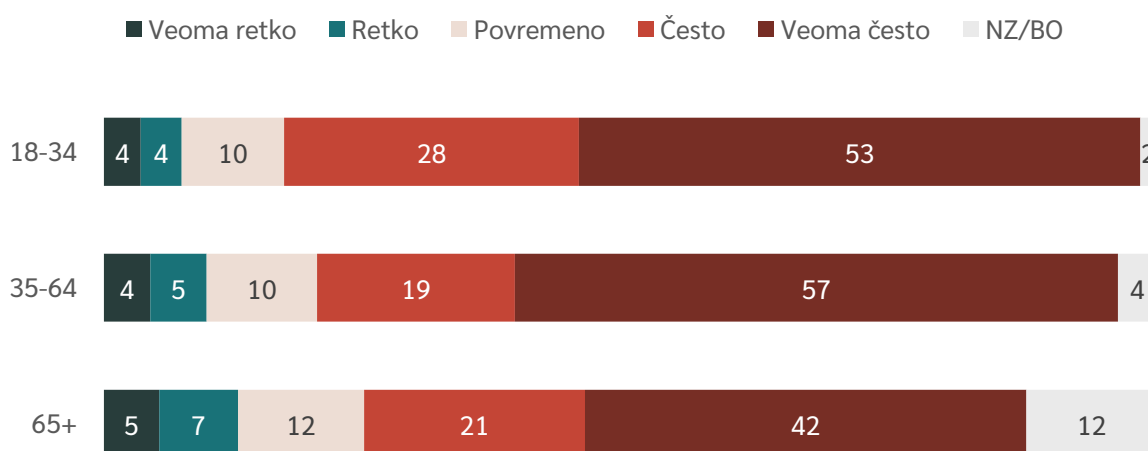
Grafikon 1. Procena učestalosti koruptivnih aktivnosti u našem društvu

Zapošljavanje u državnoj službi preko veze

Procena učestalosti zapošljavanja u državnoj službi značajno se razlikuje u odnosu na uzrast ($V = ,159, p < ,001$), obrazovanje ($V = ,158, p < ,001$), tip naselja ($V = ,161, p < ,001$) i političku inklinaciju ($V = ,210, p < ,001$).

U sve tri uzrasne grupe je sličan broj onih koji misle da se zapošljavanje preko veze dešava veoma retko ili retko. Ključna razlika ogleda se u tome što građani mlađi od 65 godina misle da se to češće dešava nego što to misle stariji od 65 godina, koji se u većoj meri nego mlađi odlučuju da ne daju odgovor na ovo pitanje.

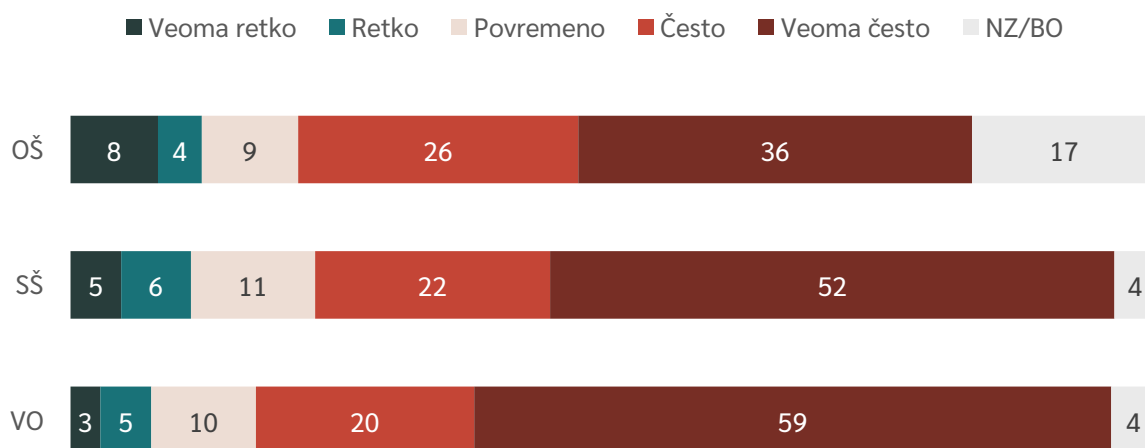
Zapošljavanje u državnoj službi preko veze - ukrštanje sa uzrastom -

Grafikon 2. Procena učestalosti koruptivnih aktivnosti u odnosu na uzrast

Građani koji su završili najmanje srednju školu misle da se zapošljavanje preko veze češće dešava nego što to misle najmanje obrazovani građani. Oko tri četvrtine onih koji su završili najmanje srednju školu misli da se to dešava često ili veoma često, u odnosu na dve trećine (62%) onih koji imaju završenu najviše osnovnu školu. Kao i najstariji ispitanici, tako i najmanje obrazovani u znatno većoj meri odbijaju da odgovore na pitanje.

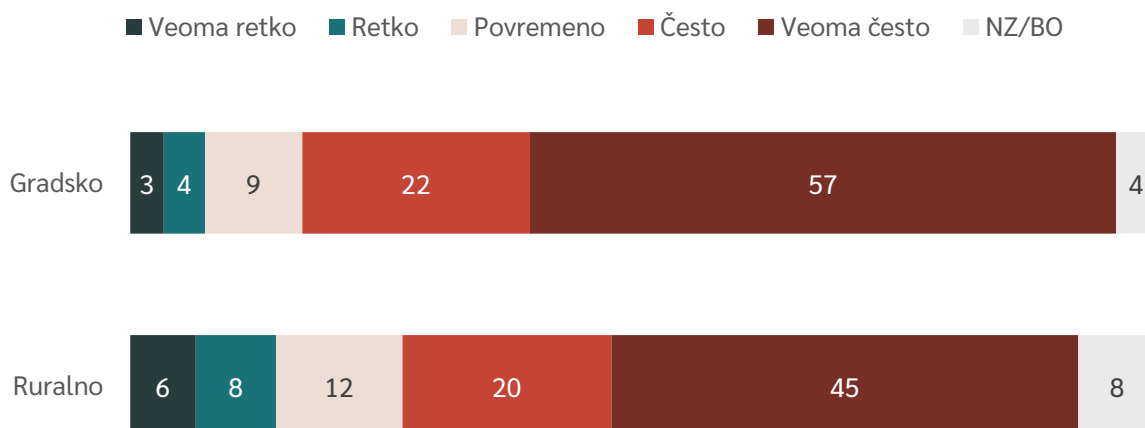
Zapošljavanje u državnoj službi preko veze - ukrštanje sa obrazovanjem -

Grafikon 3. Procena učestalosti koruptivnih aktivnosti u odnosu na obrazovanje

Čak 79% gradskog stanovništva misli da se zapošljavanje u državnoj službi preko veze dešava često ili veoma često, dok to misli 65% onih koji žive u ruralnim sredinama.

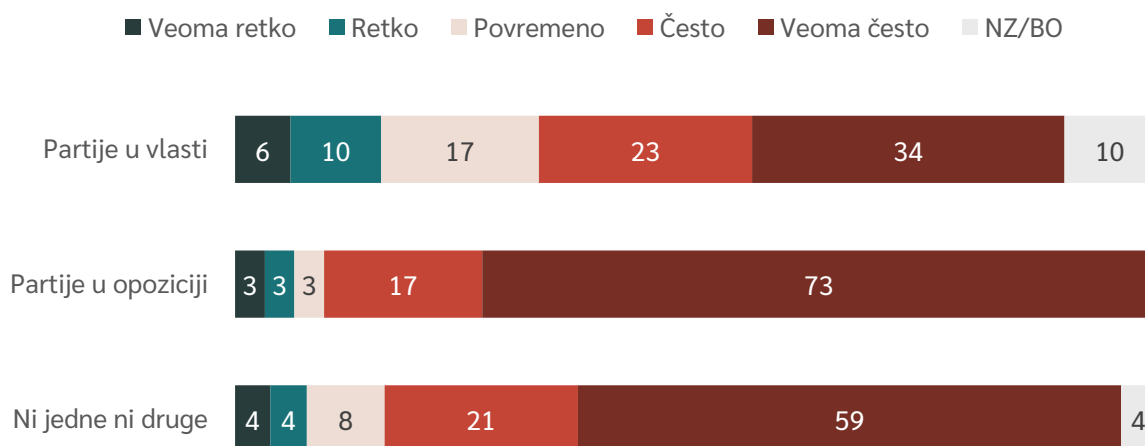
Zapošljavanje u državnoj službi preko veze - ukrštanje sa tipom naselja -

Grafikon 4. Procena učestalosti koruptivnih aktivnosti u odnosu na tip naselja

Najveća razlika među građanima po pitanju mišljenja koliko često se dešava zapošljavanja preko veze je u odnosu na njihovu političku inklinaciju. Skoro svi (90%) građani kojima su bliže stranke u opoziciji misle da se to dešava često ili veoma često. Takođe to misli 80% neopredeljenih, znatno više u poređenju sa 57% onih kojima su bliže partije u vlasti.

Zapošljavanje u državnoj službi preko veze - ukrštanje sa političkom inklinacijom -

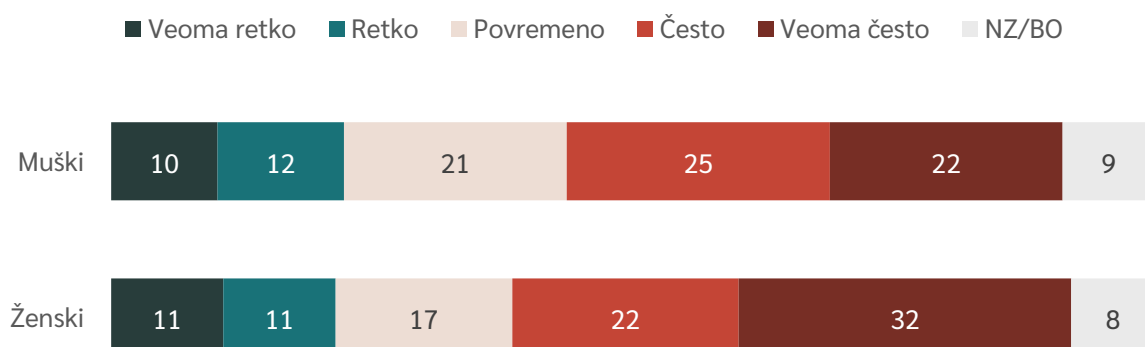
Grafikon 5. Procena učestalosti koruptivnih aktivnosti u odnosu na političku inklinaciju

Plaćanje lekaru radi dobijanja kvalitetne medicinske usluge na vreme

Procena učestalosti podmićivanja lekara radi dobijanja kvalitetne usluge na vreme značajno se razlikuje u odnosu na pol ($V = ,114, p < ,05$), uzrast ($V = ,205, p < ,001$), obrazovanje ($V = ,099, p < ,05$) i političku inklinaciju ($V = ,146, p < ,001$).

Žene smatraju da se plaćanje lekaru radi dobijanja kvalitetne medicinske usluge na vreme češće dešava nego što to misle muškarci. Naime, oko trećine žena (32%) misli da se to dešava veoma često, dok isto misli 22% muškaraca. S druge strane, odgovori povremeno i često su nešto zastupljeniji kod muškog pola.

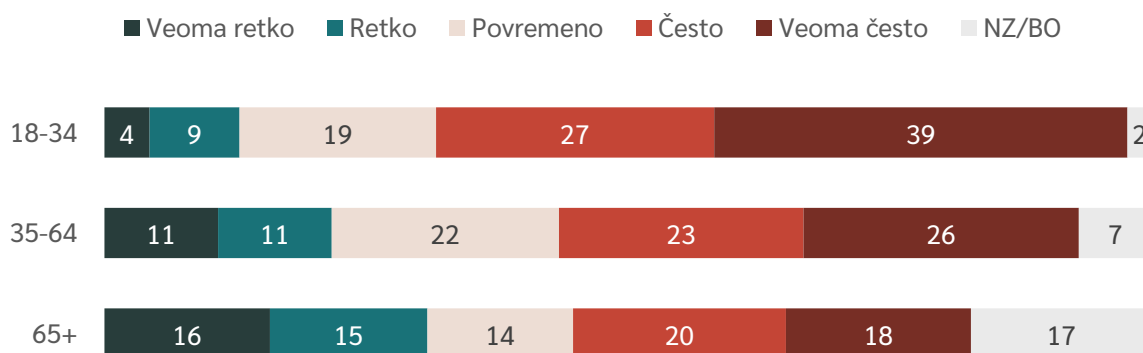
Plaćanje lekaru radi dobijanja kvalitetne medicinske usluge na vreme - ukrštanje sa polom -

Grafikon 6. Procena učestalosti podmićivanja lekara u odnosu na pol

Najmlađi građani (18-34) u najvećoj meri ističu da se podmićivanje lekara odvija često ili veoma često (66%), znatno više nego što to misle građani koji imaju između 35 i 64 godina (49%) i stariji od 65 godina (38%). Generalno, najstariji građani su podeljeni po ovom pitanju, a čak 17% njih je reklo da ne zna ili nije želelo da odgovori na pitanje.

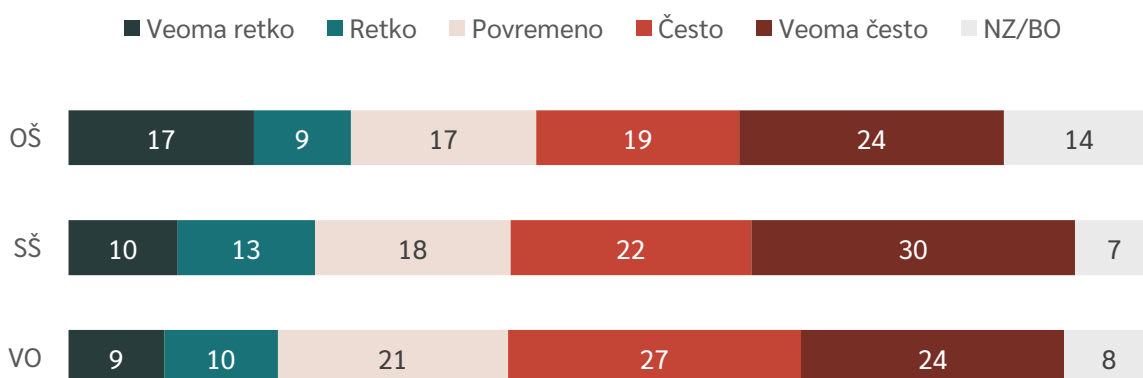
Plaćanje lekaru radi dobijanja kvalitetne medicinske usluge na vreme - ukrštanje sa uzrastom -

Grafikon 7. Procena učestalosti podmićivanja lekara u odnosu na uzrast

Da se u našem društvu odvija podmićivanje lekara u većoj meri misle građani koji su završili makar srednju školu. Preciznije, oko polovine građana koji su završili srednju školu i isto toliko onih koji su završili višu školu, odnosno fakultet smatra da se plaćanje lekaru radi dobijanja usluge na vreme odvija često ili veoma često, u odnosu na 43% onih koji su završili najviše osnovnu školu. Najmanje obrazovani građani su u većoj meri nego obrazovaniji isticali da ne znaju, odnosno nisu dali odgovor.

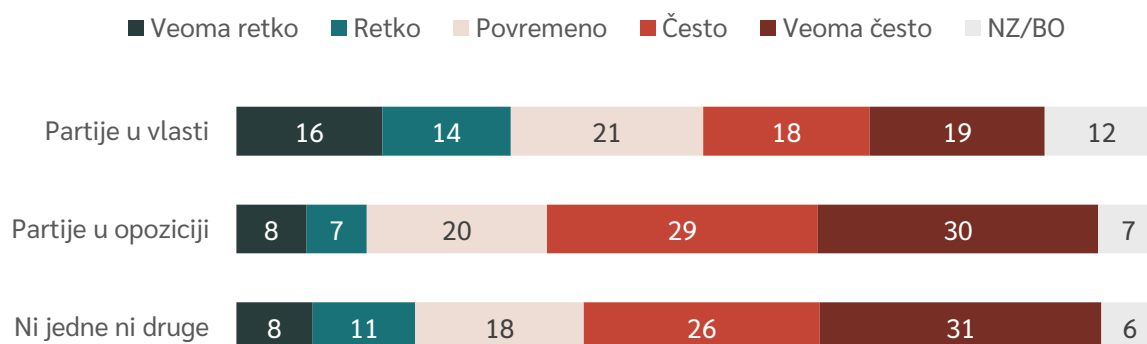
Plaćanje lekaru radi dobijanja kvalitetne medicinske usluge na vreme - ukrštanje sa obrazovanjem -

Grafikon 8. Procena učestalosti podmićivanja lekara u odnosu na obrazovanje

Neopredeljeni građani i oni kojima su bliže partije u opoziciji u znatno većoj meri nego oni kojima su bliže stranke u vlasti misle da se podmićivanje lekara odvija često ili veoma često. Naime, među onima kojima su bliske stranke u vlasti to misli trećina (37%), u odnosu na 57% nepredeljenih i 59% onih koji su bliži opozicionim strankama.

Plaćanje lekaru radi dobijanja kvalitetne medicinske usluge na vreme - ukrštanje sa političkom inklinacijom -

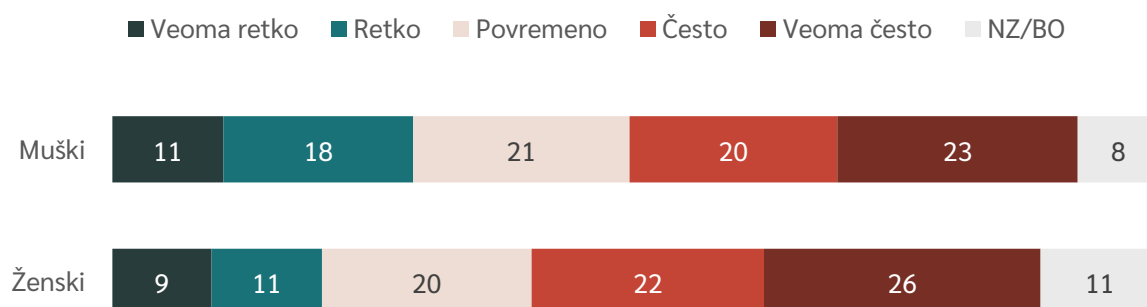
Grafikon 9. Procena učestalosti podmićivanja lekara u odnosu na političku inklinaciju

Plaćanje policajcu radi izbegavanja kazne

Procena učestalosti podmićivanja policajaca radi izbegavanja kazne značajno se razlikuje u odnosu na pol ($V = ,125, p < ,01$), uzrast ($V = ,182, p < ,001$), obrazovanje ($V = ,162, p < ,05$), region ($V = ,095, p < ,05$), tip naselja ($V = ,138, p < ,01$) i političku inklinaciju ($V = ,207, p < ,001$).

Žene ističu da se plaćanje policajcu radi izbegavanja kazne češće dešava u našem društvu nego što to misle muškarci. Tačnije, 48% žena misli da se to dešava često ili veoma često, u poređenju sa 43% muškaraca. Treba, pak, istaći da ova razlika nije velika.

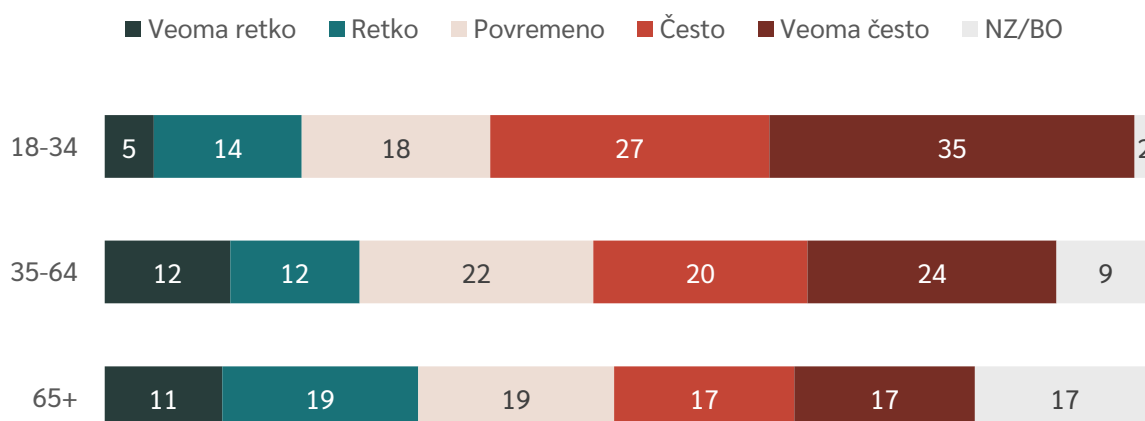
Plaćanje policajcu radi izbegavanja kazne - ukrštanje sa polom -

Grafikon 10. Procena učestalosti podmićivanja policajca u odnosu na pol

Skoro dve trećine (62%) najmlađih ispitanika veruje da se podmićivanje policajca dešava često ili veoma često, dok isto misli značajno manji broj sredovečnih građana (44%) i najstarijih (34%). Među najstarijim građanima je ponovo veći broj onih koji nisu odgovorili na ovo pitanje nego kod mladih.

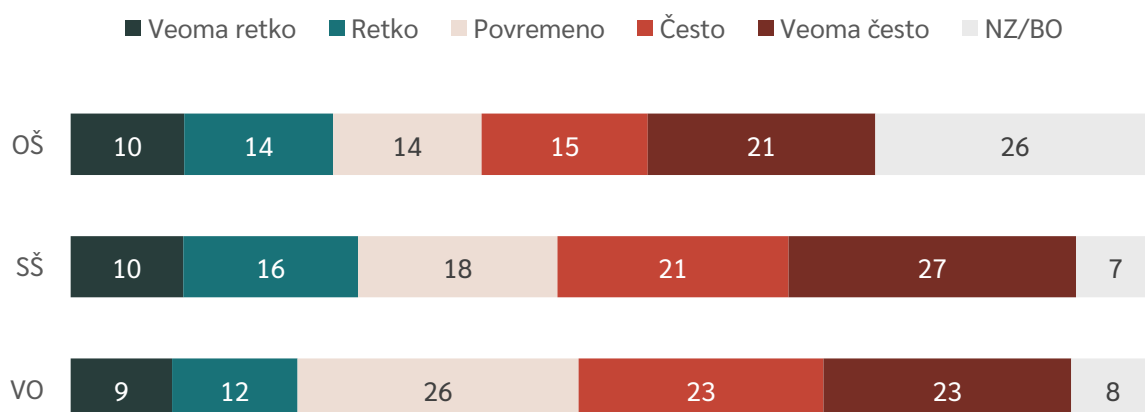
Plaćanje policajcu radi izbegavanja kazne - ukrštanje sa uzrastom -

Grafikon 11. Procena učestalosti podmićivanja policajca u odnosu na uzrast

I u ovom slučaju, građani koji imaju više obrazovanje misle da se češće događa podmićivanje policije. To misli nešto manje od polovine onih koji imaju završenu srednju školu (48%), odnosno onih koji su završili višu školu ili fakultet (46%). S druge strane, 36% građana koji su završili najviše osnovnu školu misli da se to dešava često ili veoma često. Među najmanje obrazovanim čak četvrtina nije dala odgovor na ovo pitanje.

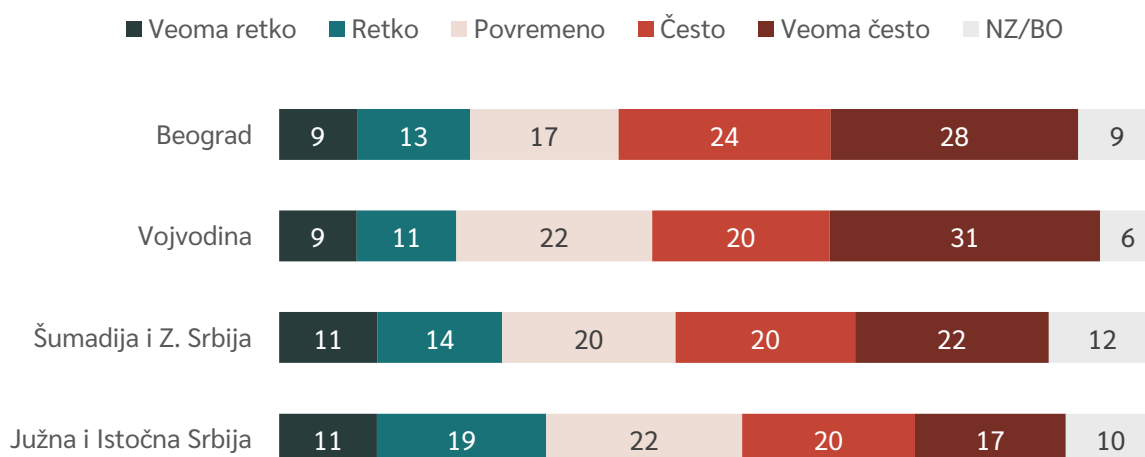
Plaćanje policajcu radi izbegavanja kazne - ukrštanje sa obrazovanjem -

Grafikon 12. Procena učestalosti podmićivanja policajca u odnosu na obrazovanje

Građani koji žive u Beogradu ili Vojvodini u većoj meri misle da se dešava podmićivanje policije nego ostali građani. Oko polovine onih koji žive u glavnom gradu ili Vojvodini misli da se to odvija često ili veoma često, u odnosu na 42% onih koji žive u Šumadiji i Zapadnoj Srbiji, odnosno 37% onih koji žive u Južnoj i Istočnoj Srbiji.

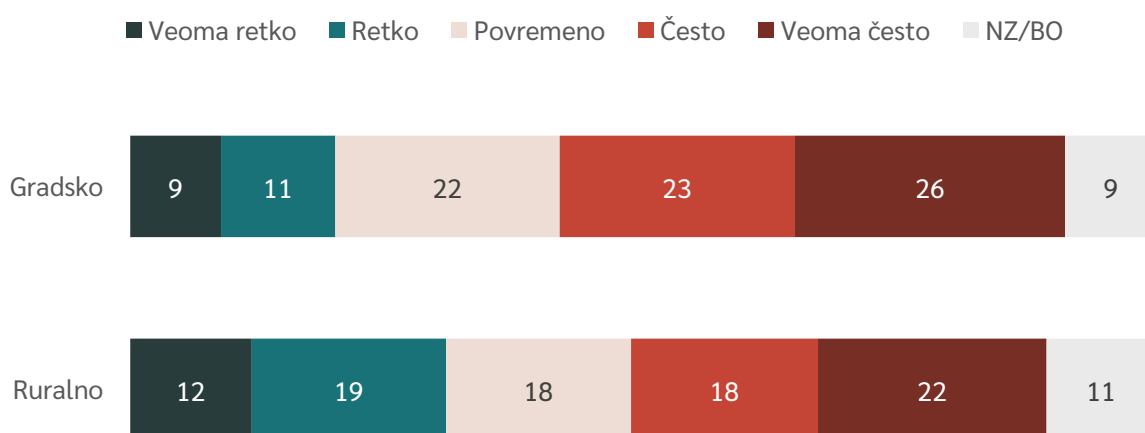
Plaćanje policajcu radi izbegavanja kazne - ukrštanje sa regionom -

Grafikon 13. Procena učestalosti podmićivanja policajca u odnosu na region

Značajno veći broj stanovništva iz gradova (49%) misli da se često ili veoma često odvija podmićivanje policajca radi izbegavanja kazne u odnosu na ljude koji žive u ruralnim sredinama (40%)

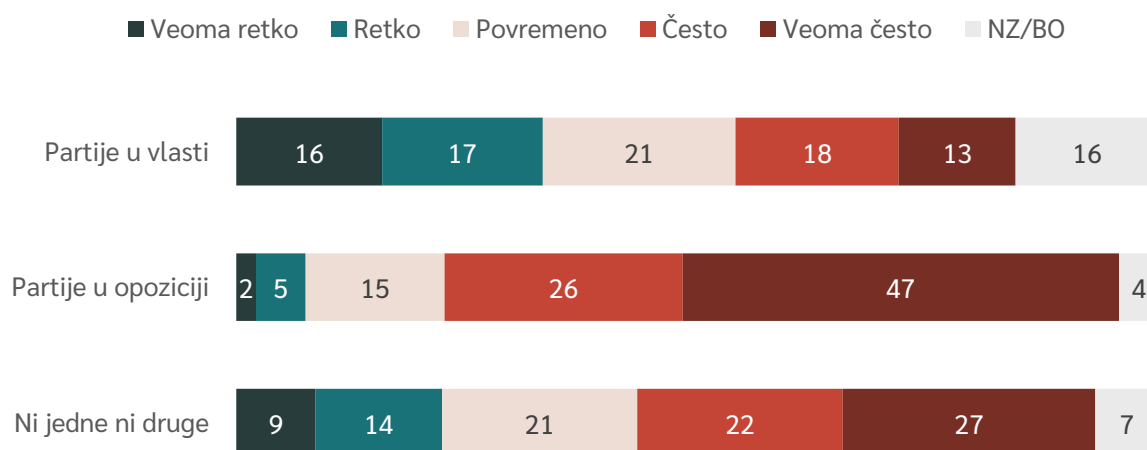
Plaćanje policajcu radi izbegavanja kazne - ukrštanje sa tipom naselja -

Grafikon 14. Procena učestalosti podmićivanja policajca u odnosu na tip naselja

Građani koji su bliži opozicionim partijama ponovo misle u najvećoj meri (73%) da se podmićivanje policije dešava često ili veoma često. S druge strane, to misli polovina neopredeljenih građana i trećina (31%) građana kojima su bliže partije u vlasti. Među potonjom grupom, 16% je reklo da ne zna ili da ne želi da da odgovor.

Plaćanje policajcu radi izbegavanja kazne - ukrštanje sa političkom inklinacijom -

Grafikon 15. Procena učestalosti podmićivanja policajca u odnosu na političku inklinaciju

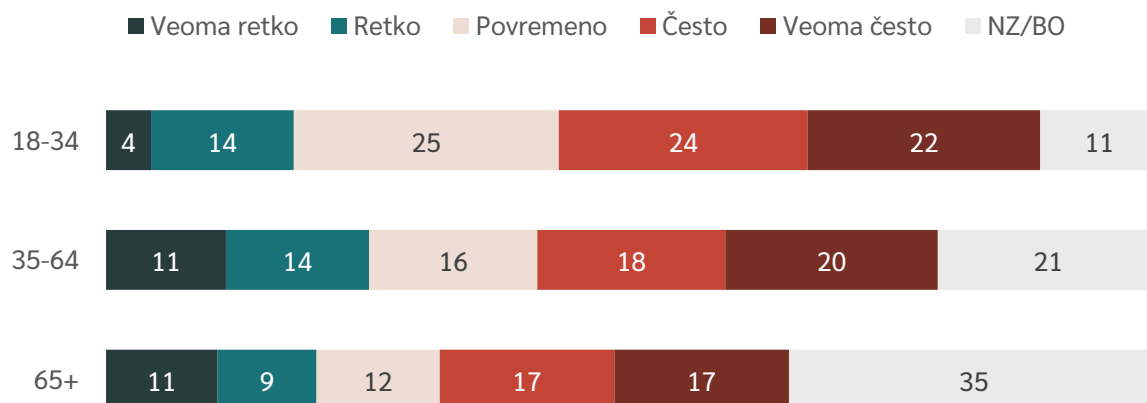
Plaćanje službenicima u opštini radi dobijanja građevinske dozvole

Procena učestalosti podmićivanja službenika u opštini radi dobijanja građevinske dozvole značajno se razlikuje u odnosu na uzrast ($V = ,178, p < ,001$), obrazovanje ($V = ,142, p < ,001$) i političku inklinaciju ($V = ,197, p < ,001$).

Najmlađi građani procenjuju da se plaćanje službenicima u opštini radi dobijanja građevinske dozvole češće dešava nego što to procenjuju stariji građani. Skoro polovina (46%) punoletnih građana koji imaju manje od 35 godina misli da se to dešava često ili veoma često, dok isto misli oko trećine sredovečnih (38%) i najstarijih (34%). Među građanima koji imaju više od 65 godina, čak trećina nije odgovorila na pitanje.

Plaćanje službenicima u opštini radi dobijanja građevinske dozvole

- ukrštanje sa uzrastom -

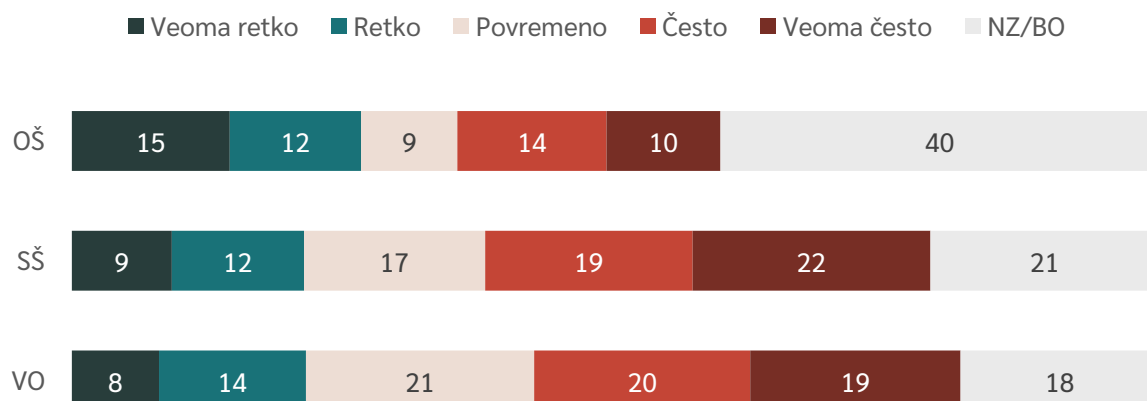

Grafikon 16. Procena učestalosti podmićivanja službenika u odnosu na uzrast

Kao i u prethodnim slučajevima, oni koji su završili najmanje srednju školu misle da se češće dešava podmićivanje službenika u opštini nego što to misle građani sa najviše završenom osnovnom školom. Najmanje obrazovani građani su podeljenog mišljenja, 27% njih misli da se to veoma retko ili retko dešava, dok 24% misli da se često ili veoma često događa. Međutim, čak 40% građana je reklo da ne zna ili nije dalo odgovor.

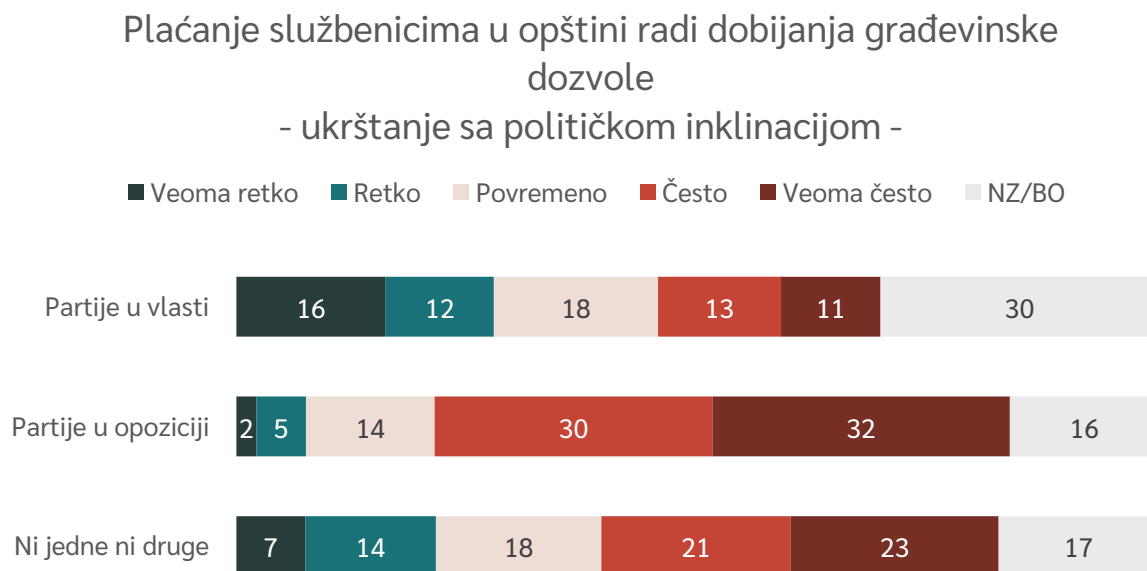
Plaćanje službenicima u opštini radi dobijanja građevinske dozvole

- ukrštanje sa obrazovanjem -

Grafikon 17. Procena učestalosti podmićivanja službenika u odnosu na obrazovanje

Ispitanici kojima su bliže stranke u opoziciji misle da u većoj meri postoji podmićivanje službenika u opštini radi dobijanja građevinske dozvole, nego što to misle neopredeljeni i oni kojima su bliže partije u vlasti. Među onima kojima su bliže stranke u vlasti, više je onih koji misle da se ovo dešava veoma retko ili retko nego kod ostalih grupa, ali čak 30% nije dalo odgovor na ovo pitanje.

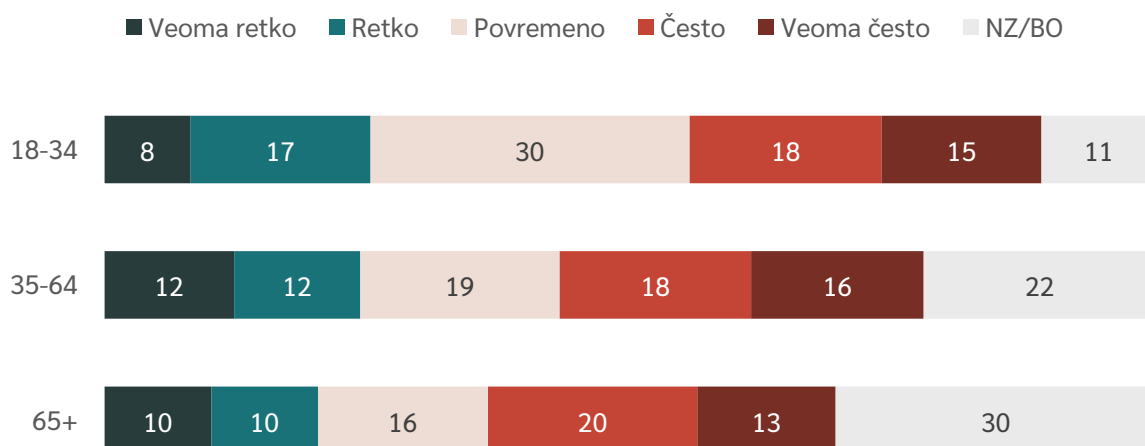
Grafikon 18. Procena učestalosti podmićivanja službenika u odnosu na političku inklinaciju

Plaćanje sudiji radi uticanja na presudu

Procena učestalosti plaćanja sudiji radi uticanja na presudu značajno se razlikuje u odnosu na uzrast ($V = ,150, p < ,001$), obrazovanje ($V = ,121, p < ,001$) i političku inklinaciju ($V = ,114, p < ,01$).

Sve tri uzrasne grupe su u istoj meri dali odgovore često i veoma često na pitanje o podmićivanju sudije, preciznije oko trećine građana iz sve tri uzrasne grupe. Razlika se ogleda pre svega u tome što najmlađi građani u većoj meri ističu da se to dešava povremeno, dok stariji od 35 u većoj meri daju odgovor da ne znaju ili ne odgovaraju na ovo pitanje. Od svih prethodnih pitanja, ovo je jedini slučaj da se stariji od 65 značajno ne razlikuju od obe mlađe grupe (već samo od najmlađe).

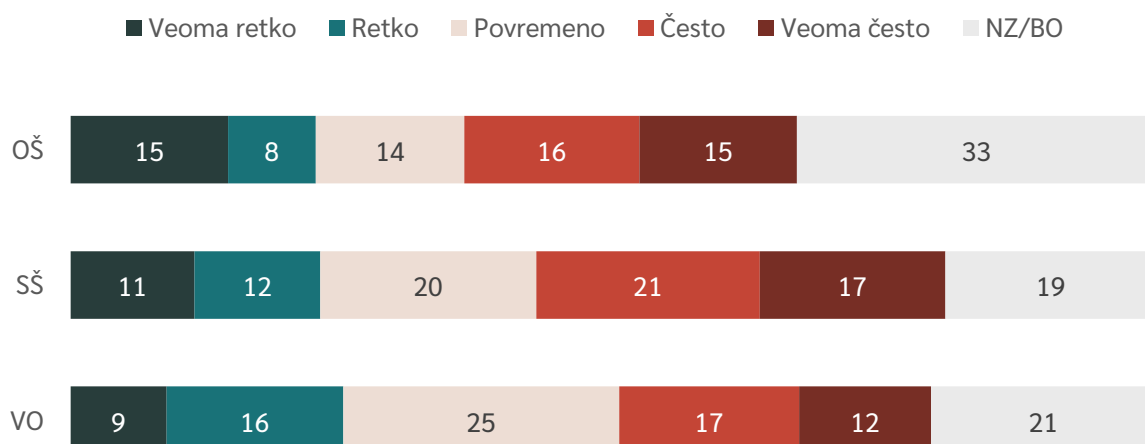
Plaćanje sudiji radi uticanja na presudu - ukrštanje sa uzrastom -

Grafikon 19. Procena učestalosti podmićivanja sudije u odnosu na uzrast

Građani sa najmanje obrazovanja najčešće navode da ne znaju koliko često se u našem društvu dešava podmićivanje sudije radi uticanja na presudu. Oni koji imaju završenu srednju školu u većoj meri navode odgovore često i veoma često nego oni koji imaju završenu višu školu ili fakultet. S druge strane, najobrazovaniji u većoj meri navode da se to dešava povremeno, stoga se može reći da razlika između ove dve grupe postoji, ali da nije velika. Odnosno, kao i kod svih prethodnih pitanja, može se zaključiti da se građani koji su završili najviše osnovnu školu značajno razlikuju od obrazovanijih građana.

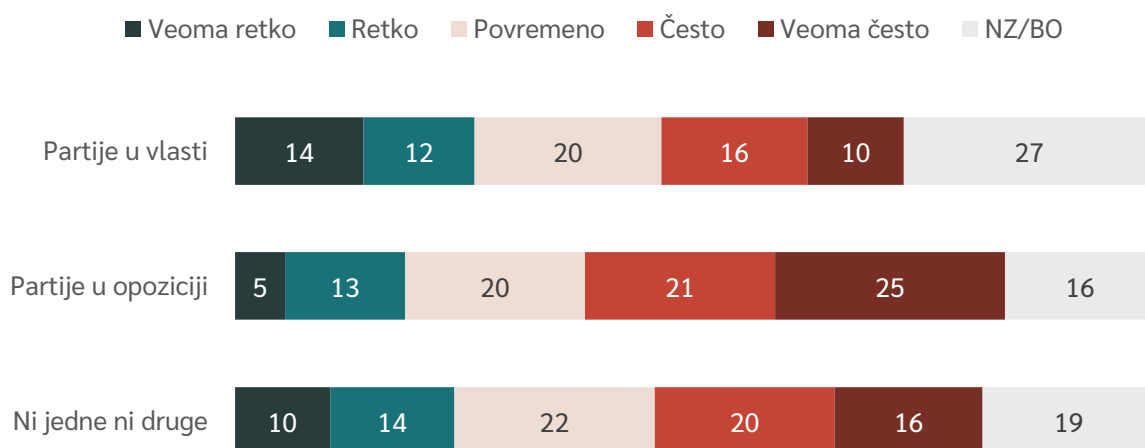
Plaćanje sudiji radi uticanja na presudu - ukrštanje sa obrazovanjem -

Grafikon 20. Procena učestalosti podmićivanja sudije u odnosu na obrazovanje

Građani koji inkliniraju partijama u opoziciji procenjuju da se češće dešava plaćanje sudiji radi uticanja na presudu (46%) nego građani koji su neopredeljeni (36%) i kojima su bliže partije u vlasti (26%). Među građanima koji su bliži strankama u vlasti 27% nije dalo odgovor, značajno više nego kada su u pitanju druge dve grupe.

Plaćanje sudiji radi uticanja na presudu - ukrštanje sa političkom inklinacijom -

Grafikon 21. Procena učestalosti podmićivanja sudije u odnosu na političku inklinaciju

2. Korupcija u institucijama

Ispitanici su takođe procenjivali učestalosti aktivnosti koje obavljaju zaposleni u javnom sektoru, a koje imaju veze sa korupcijom. Generalno gledano, oko 50% ili više građana misli da se javni službenici često ili veoma često upuštaju u navedene aktivnosti. Konkretnije, aktivnosti koji se procenjuju kao najučestalije su donošenje odluka u skladu sa partijskim interesom i nameštanje javnih nabavki da bi određena firma dobila posao. Pored toga, 53% građana misli da se kupovina glasova na izborima odvija često ili veoma često, dok 14% misli da se to dešava povremeno. Polovina ispitanika navodi da zaposleni u javnom sektoru često ili veoma često učestvuju u prodaji javnih površina u korist investitorske gradnje. Nešto manje od polovine građana Srbije (45%) misli da javni službenici često ili veoma često učestvuju u proneveri novca budžetskih sredstava.

Koliko često se zaposleni u javnom sektoru upuštaju u sledeće aktivnosti?

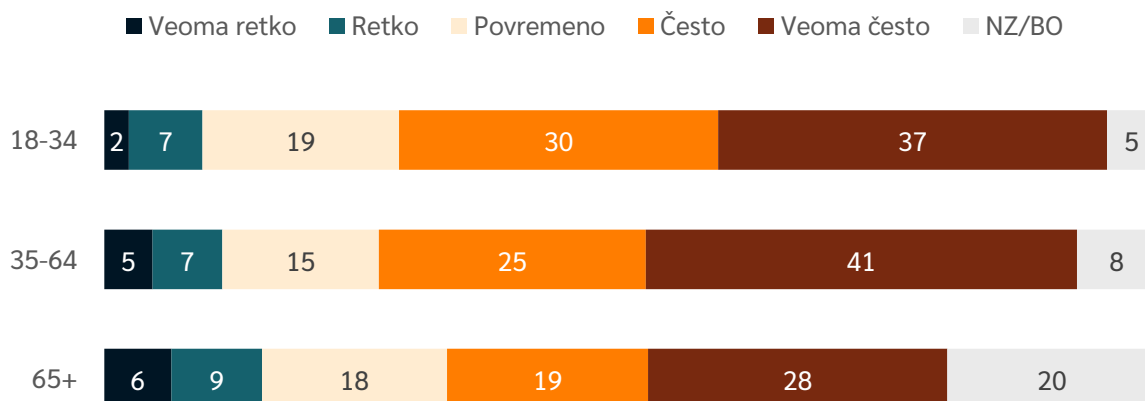
Grafikon 22. Procena učestalosti upuštanja zaposlenih u koruptivne aktivnosti

Donošenje odluka u skladu sa partijskim ili ličnim interesom

Procena toga koliko često javni službenici donose odluke u partijskim ili ličnim interesom značajno se razlikuje u odnosu na uzrast ($V = ,166, p < ,001$), obrazovanje ($V = ,216, p < ,001$), tip naselja ($V = ,148, p < ,001$) i političku inklinaciju ($V = ,267, p < ,001$).

Punoletni građani mlađi od 65 godina misle da javni službenici češće donose odluke u skladu sa partijskim ili ličnim interesom, nego što to misle najstariji građani. Oko dve trećine i najmlađih i sredovečnih misli da se to dešava često ili veoma često, u odnosu na nešto manje od polovine ispitanika starijih od 65 godina. Među potonjom grupom građana, znatno je veći broj onih koji su rekli da ne znaju ili nisu dali odgovor.

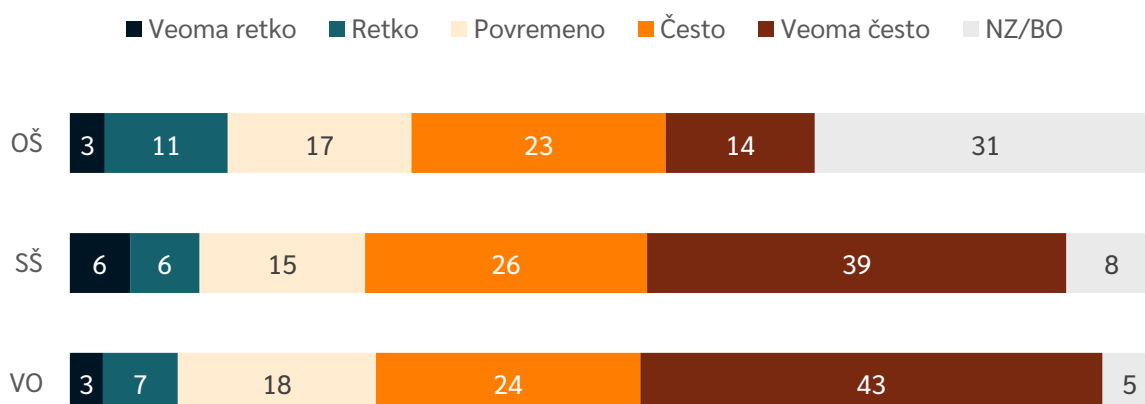
Donošenje odluka u skladu sa partijskim ili ličnim, umesto
u skladu sa javnim interesom
- ukrštanje sa uzrastom -

Grafikon 23. Procena učestalosti donošenja partijskih ili ličnih odluka u odnosu na uzrast

Oko dve trećine građana koji su završili najviše srednju školu, ali i onih koji imaju više obrazovanje misle da se javni službenici često ili veoma često donose odluke u skladu sa svojim ili partijskim interesom, umesto u skladu sa javnim. S druge strane, isto misli trećina, dakle duplo manje, najmanje obrazovanih građana. Treba istaći da u grupi najmanje obrazovanih nema značajno više ljudi koji ističu da se ovo dešava veoma retko ili retko u odnosu na više obrazovane. Međutim, među najmanje obrazovanim građanima, čak trećina nije odgovorila na pitanje (31%).

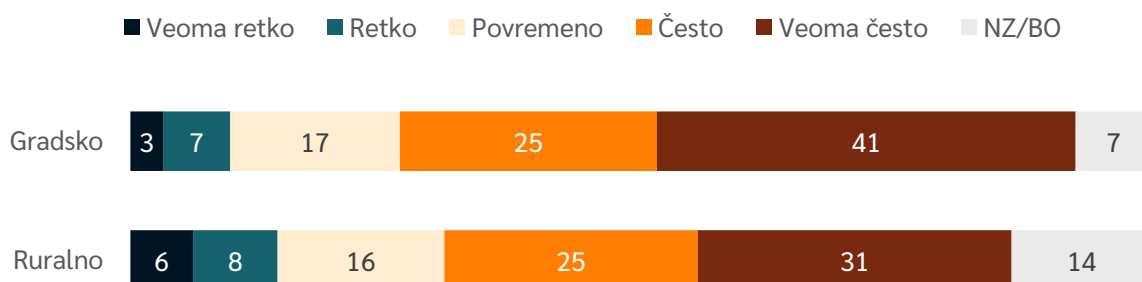
Donošenje odluka u skladu sa partijskim ili ličnim, umesto
u skladu sa javnim interesom
- ukrštanje sa obrazovanjem -

Grafikon 24. Procena učestalosti donošenja partijskih ili ličnih odluka u odnosu na obrazovanje

Gradsko stanovništvo procenjuje da službenici češće donose odluke u skladu sa partijskim ili ličnim interesom nego što to misle građani koji žive u ruralnim sredinama. Dve trećine ispitanika iz gradskih područja misli da se to dešava često ili veoma često, u odnosu na 56% građana iz ruralnih. Među građanima iz ruralnih sredina je ujedno i veći broj onih koji nisu dali odgovor ili su rekli da ne znaju.

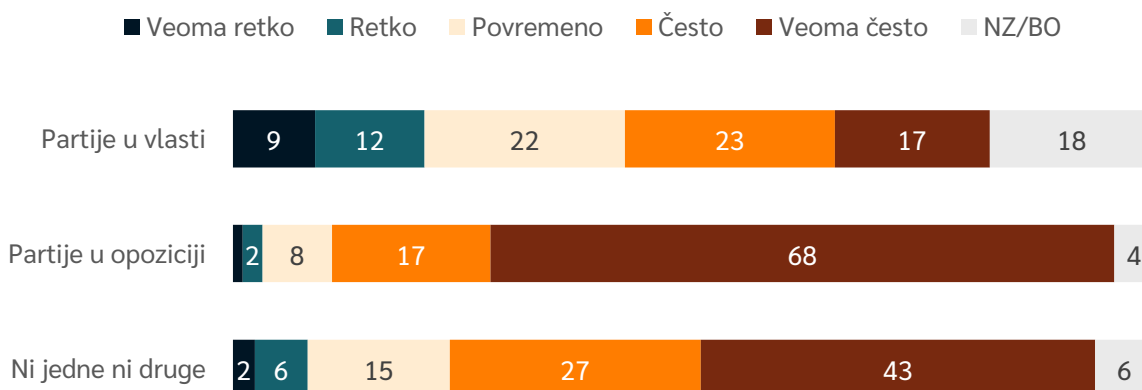
Donošenje odluka u skladu sa partijskim ili ličnim, umesto u skladu sa javnim interesom - ukrštanje sa tipom naselja -

Grafikon 25. Procena učestalosti donošenja partijskih ili ličnih odluka u odnosu na tip naselja

Građani koji su bliži opozicionim partijama znatno drugačije odgovaraju na ovo pitanje u odnosu na one kojima su bliže stranke u vlasti. Konkretnije, dve trećine onih koji su opoziciono nastrojeni misle da javni službenici veoma često donose odluke u skladu sa partijskim ili ličnim interesom, dok to misli samo 17% onih koji inkliniraju partijama u vlasti. Neopredeljeni se nalaze između ove dve grupe, ali se može reći da su bliži opoziciono opredeljenim ispitanicima.

Donošenje odluka u skladu sa partijskim ili ličnim, umesto u skladu sa javnim interesom - ukrštanje sa političkom inklinacijom -

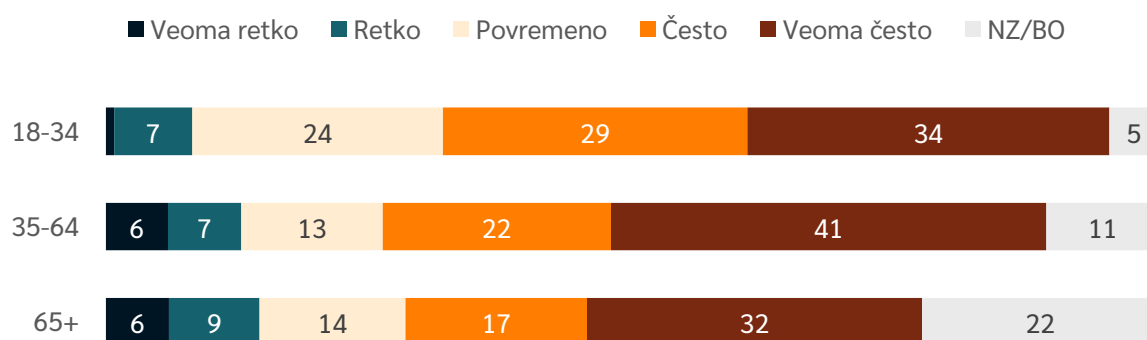
Grafikon 26. Procena učestalosti donošenja partijskih ili ličnih odluka u odnosu na političku inklinaciju

Nameštanje javnih nabavki

Procena toga koliko često javni službenici nameštaju javne nabavke značajno se razlikuje u odnosu na uzrast ($V = ,186, p < ,001$), obrazovanje ($V = ,175, p < ,001$), tip naselja ($V = ,126, p < ,01$) i političku inklinaciju ($V = ,253, p < ,001$).

Građani mlađi od 65 godina misle da se nameštanje javnih nabavki odvija češće nego što to misle stariji od 65. Nešto manje od dve trećine ispitanika (63%) mlađih od 65 godina misli da se to dešava često ili veoma često, u odnosu na polovinu najstarijih.

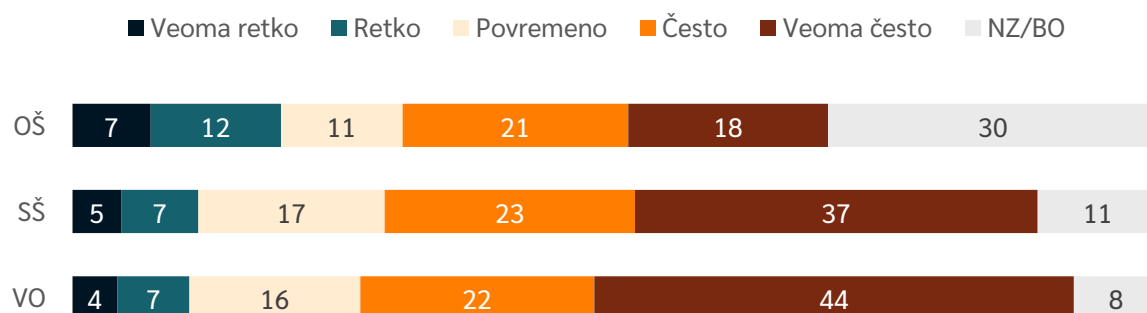
Nameštanje javnih nabavki da bi određena firma dobila posao - ukrštanje sa uzrastom -

Grafikon 27. Procena učestalosti nameštanja javnih nabavki u odnosu na uzrast

Ispitanici koji su završili srednju školu, kao i oni koji su završili višu školu ili fakultet smatraju da se javni službenici znatno češće upuštaju u nameštanje javnih nabavki nego što to misle najmanje obrazovani građani, među kojima skoro trećina nije dala odgovor.

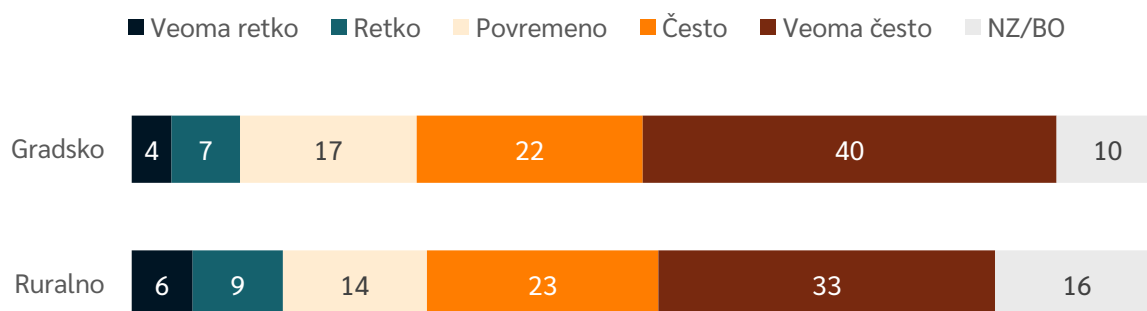
Nameštanje javnih nabavki da bi određena firma dobila posao - ukrštanje sa obrazovanjem -

Grafikon 28. Procena učestalosti nameštanja javnih nabavki u odnosu na obrazovanjem

Ispitanici koji žive u gradskim područjima su u nešto većoj meri isticali da se nameštanje javnih nabavki odvija često ili veoma često, u poređenju sa onima koji žive u ruralnim sredinama. Nešto manje od dve trećine gradskog stanovništva misli da se to dešava često ili veoma često, u odnosu na 56% građana koji žive u ruralnim delovima zemlje.

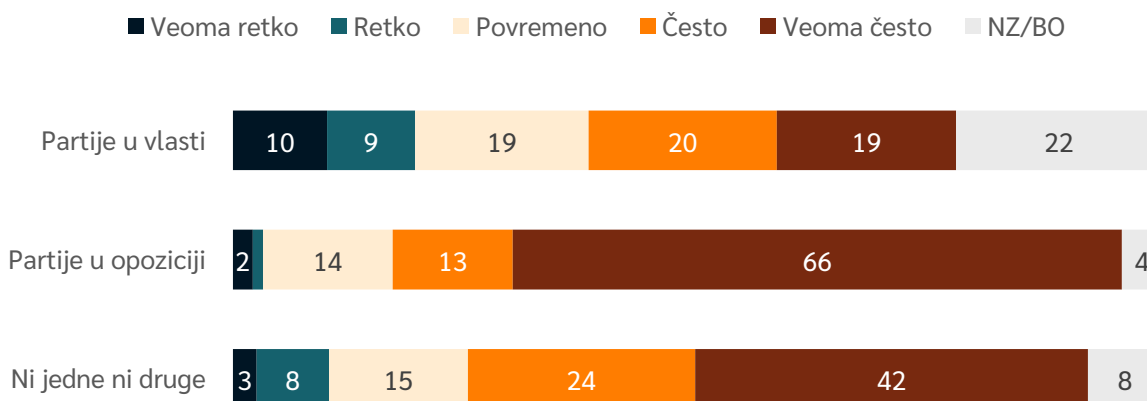
Nameštanje javnih nabavki da bi određena firma dobila posao - ukrštanje sa obrazovanjem -

Grafikon 29. Procena učestalosti nameštanja javnih nabavki u odnosu na tip naselja

Građani koji inkliniraju opozicionim partijama u najvećoj meri misle da javni službenici nameštaju javne nabavke - dve trećine njih misli da se to dešava veoma često. S druge strane, to najmanje misle oni koji su bliži vladajućim partijama, među kojima 19% veruje da se to dešava veoma često. Oni građani kojima nisu bliske ni partije u vlasti ni partije u opoziciji se nalaze između ove dve polarizovane grupe.

Nameštanje javnih nabavki da bi određena firma dobila posao - ukrštanje sa obrazovanjem -

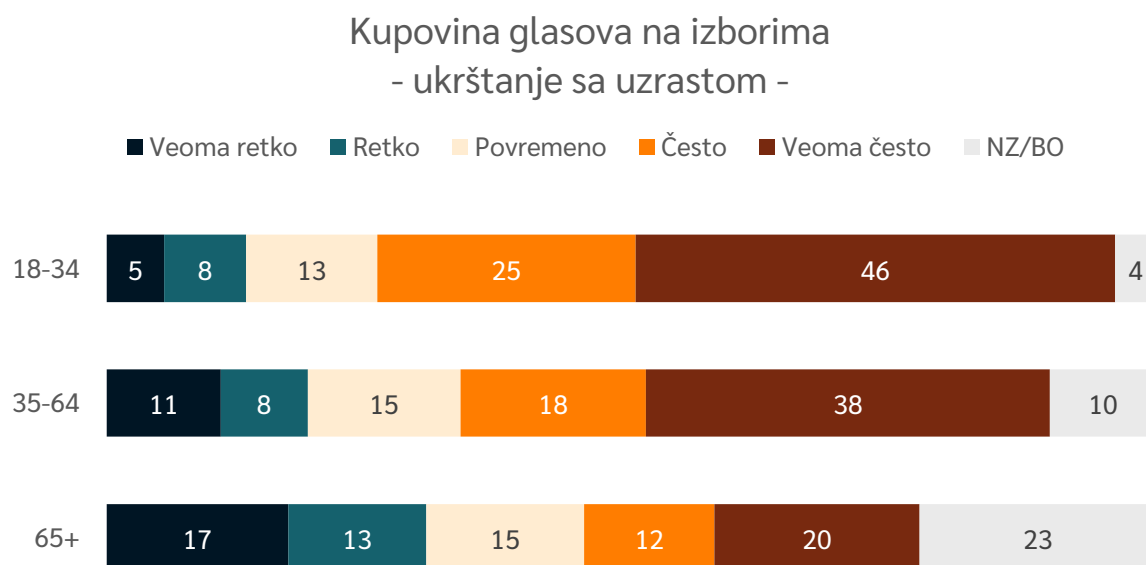

Grafikon 30. Procena učestalosti nameštanja javnih nabavki u odnosu na političku inklinaciju

Kupovina glasova na izborima

Procena toga koliko često zaposleni u javnom sektoru učestvuju u kupovini glasova na izborima značajno se razlikuje u odnosu na uzrast ($V = ,219, p < ,001$), obrazovanje ($V = ,113, p < ,01$), region ($V = ,092, p < ,05$) i političku inklinaciju ($V = ,316, p < ,001$).

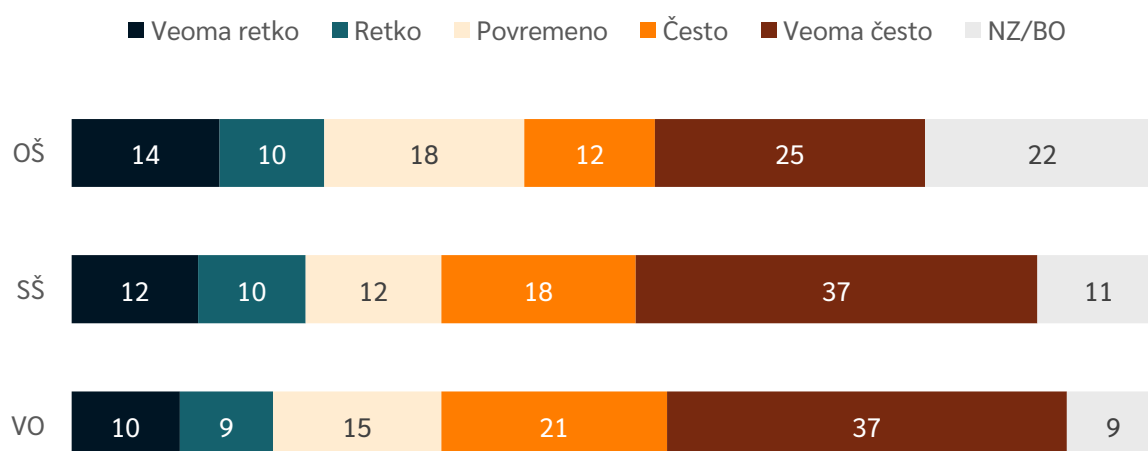
Najmlađe stanovništvo značajno se razlikuje po odgovorima i od sredovečnih i od najstarijih građana kada je u pitanju procena učestalosti učestvovanja javnih službenika u kupovini glasova na izborima. Među njima, 71% misli da se to dešava često ili veoma često, dok isto to misli 56% građana koji imaju između 35 i 64 godina, odnosno 32% građana koji su stariji od 65. Među najstarijom grupom je ujedno i 23% koji nisu dali odgovor.

Grafikon 31. Procena učestalosti kupovine glasova na izborima u odnosu na uzrast

Građani koji su završili najmanje srednju školu misle da javni službenici češće kupuju glasove na izborima nego što to misle najmanje obrazovani. Konkretnije, među onima koji su završili najviše osnovnu školu, 37% smatra da se često ili veoma često odvija kupovina glasova, dok isto misli 55% onih sa srednjom stručnom spremom i 58% najobrazovanijih.

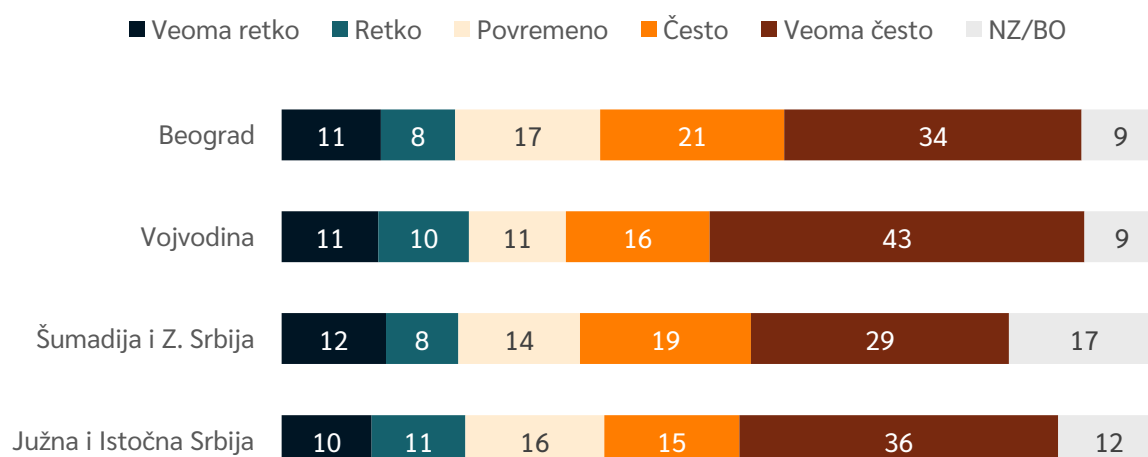
Kupovina glasova na izborima - ukrštanje sa obrazovanjem -

Grafikon 32. Procena učestalosti kupovine glasova na izborima u odnosu na obrazovanje

U svim regionima je visok procenat ljudi koji opažaju ovu pojavu kao čestu ili veoma čestu. U Vojvodini 59% građana misli da se kupovina glasova odvija često ili veoma često, u Beogradu to misli 55%, a u Južnoj i Istočnoj Srbiji 51%. Čini se da između odgovora građana iz Beograda i Vojvodine nema velike razlike. Pored toga, građani koji žive u Šumadiji i Zapadnoj Srbiji se ne razlikuju u velikoj meri od onih koji žive u Južnoj i Istočnoj Srbiji, ali se značajno razlikuju od beogradskog i vojvođanskog stanovništva.

Kupovina glasova na izborima - ukrštanje sa regionom -

Grafikon 33. Procena učestalosti kupovine glasova na izborima u odnosu na region

Najveći broj građana kojima su bliske stranke u vlasti misli da se javni službenici upuštaju u kupovinu glasova na izborima veoma retko ili retko (38%). To se znatno razlikuje od mišljenja opoziciono nastrojenih građana, među kojima samo 3% isto misli. Procena neopredeljenih je bliža proceni opoziciono opredeljenih građana – 64% onih kojima nisu bliski ni jedni ni drugi misle da se kupovina glasova odvija često ili veoma često.

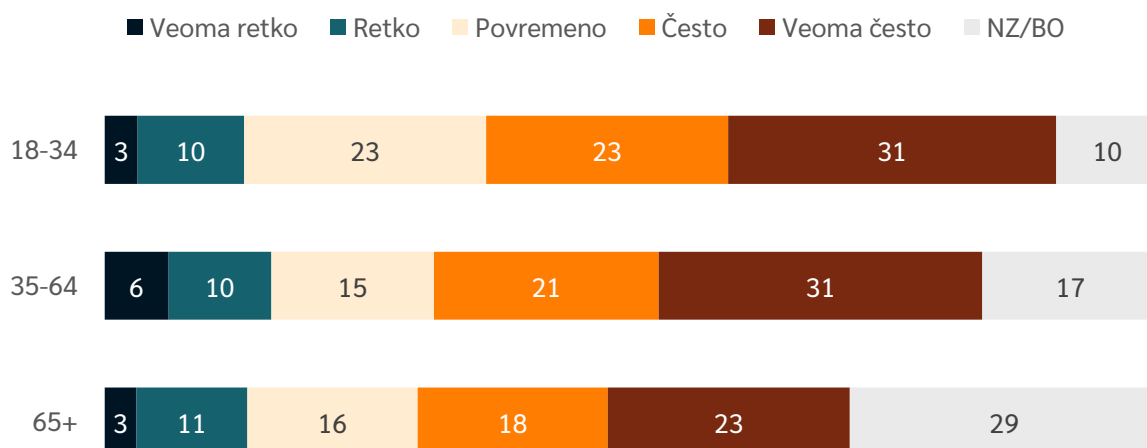
Grafikon 34. Procena učestalosti kupovine glasova na izborima u odnosu na političku inklinaciju

Prodaja javnih površina

Procena učestalosti učestvovanja javnih službenika u prodaji javnih površina u korist investitorske gradnje značajno se razlikuje u odnosu na uzrast ($V = ,147, p < ,001$), obrazovanje ($V = ,159, p < ,001$), region ($V = ,107, p < ,01$), tip naselja ($V = ,146, p < ,001$) i političku inklinaciju ($V = ,210, p < ,001$).

Najstariji građani misle da je prodaja javnih površina u korist investitorske gradnje manje učestala nego što to misle mlađi. Oko polovine stanovništva iz dve mlađe uzrasne grupe smatra da javni službenici učestvuju u tome često ili veoma često, dok isto misli 41% najstarijih. Skoro trećina građana starijih od 65 godina (29%) nije dala odgovor.

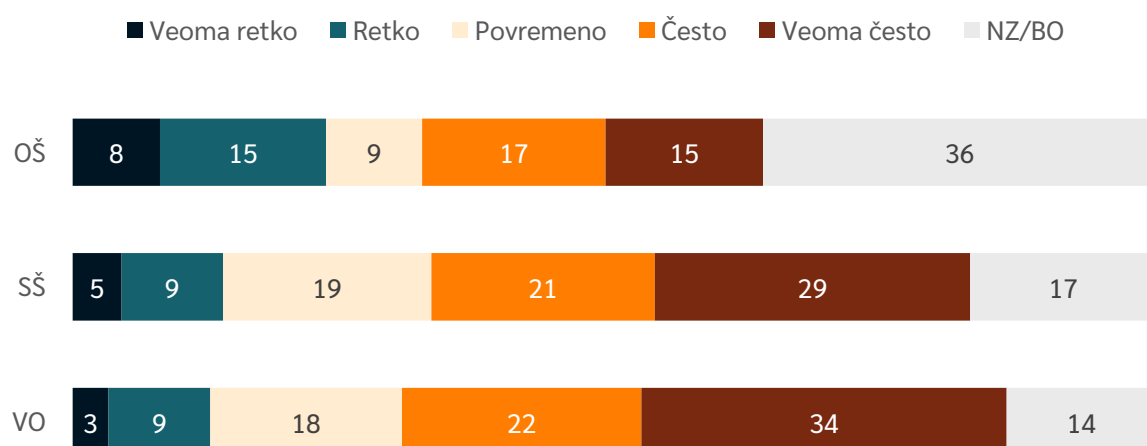
Prodaja javnih površina u korist investitorske gradnje - ukrštanje sa uzrastom -

Grafikon 35. Procena učestalosti prodaje javnih površina u odnosu na uzrast

I u ovom slučaju, najmanje obrazovano stanovništvo daje značajno drugačiju procenu u odnosu na one koji imaju najmanje završenu srednju školu. Najveći broj građana koji ima završenu najviše osnovnu školu nije odgovorio na pitanje, odnosno rekli su da ne znaju (36%). Uz to, njih trećina (32%) misli da se prodaja javnih površina odvija često ili veoma često, dok isto misli oko polovine više obrazovanih građana.

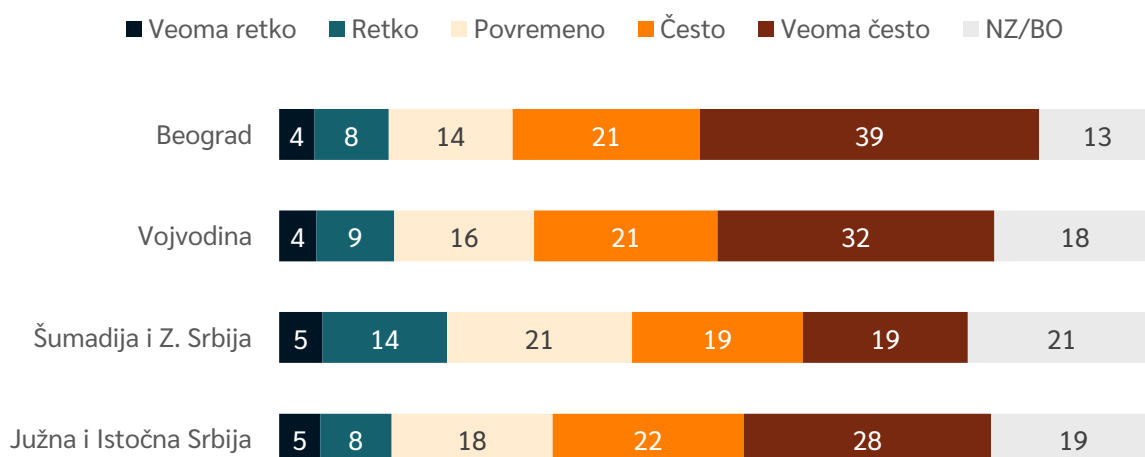
Prodaja javnih površina u korist investitorske gradnje - ukrštanje sa obrazovanjem -

Grafikon 36. Procena učestalosti prodaje javnih površina u odnosu na obrazovanje

Stanovništvo koje živi u Beogradu procenilo je da se javni službenici bave prodajom javnih površina u korist investitorske gradnje češće nego što su to istakli građani iz ostalih delova Srbije. Ljudi koji žive u Šumadiji i Zapadnoj Srbiji misle da se to dešava u znatno manjoj meri nego stanovništvo iz ostalih delova Srbije.

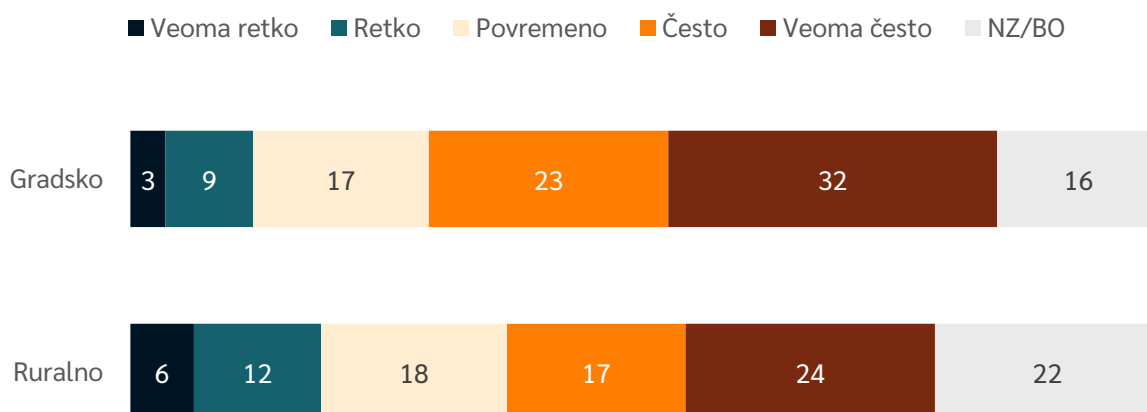
Prodaja javnih površina u korist investitorske gradnje - ukrštanje sa regionom -

Grafikon 37. Procena učestalosti prodaje javnih površina u odnosu na region

Kao i u prethodnim slučajevima, gradsko stanovništvo procenjuje da se prodaja javnih površina odvija češće nego što to misle građani koji žive u ruralnim krajevima. Konkretnije, 55% ispitanika koji žive u gradskim naseljima misle da se to dešava često ili veoma često, u odnosu na 41% ruralnog stanovništva.

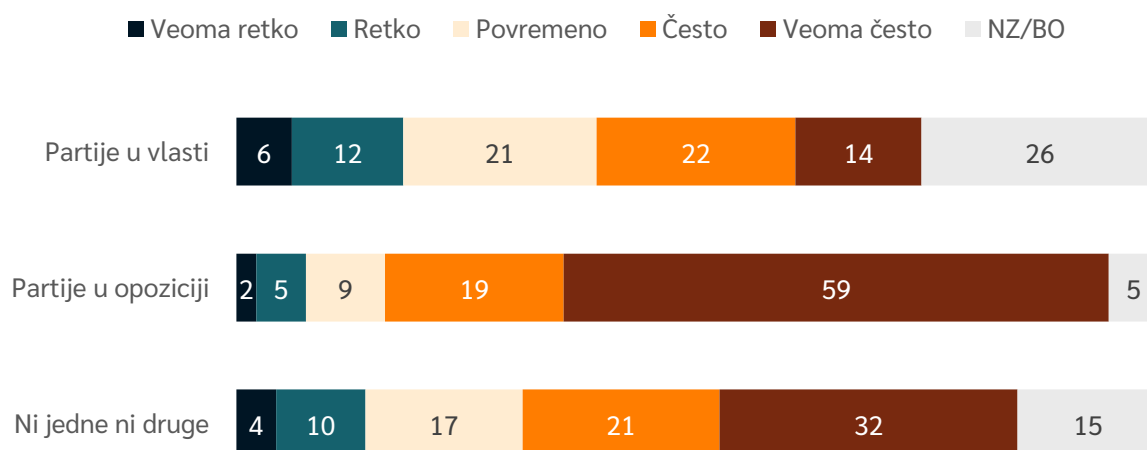
Prodaja javnih površina u korist investitorske gradnje - ukrštanje sa tipom naselja -

Grafikon 38. Procena učestalosti prodaje javnih površina u odnosu na tip naselja

Oko tri četvrtine građana (78%) kojima su bliže partije u opoziciji istaklo je da se prodaja javnih površina u korist investitora odvija često ili veoma često, a isto misli 53% neopredeljenih, odnosno 36% onih kojima su bliže stranke u vlasti. Među potonjom grupom znatno je veći broj onih koji nisu želeli da daju odgovor na pitanje.

Prodaja javnih površina u korist investitorske gradnje - ukrštanje sa političkom inklinacijom -

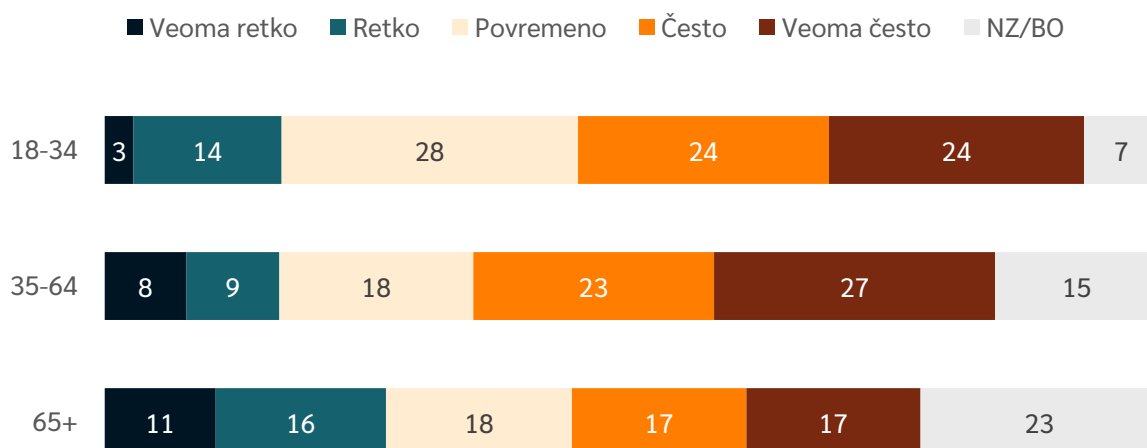
Grafikon 39. Procena učestalosti prodaje javnih površina u odnosu na političku inklinaciju

Pronevera novca budžetskih sredstava

Procena toga koliko često javni službenici nameštaju javne nabavke značajno se razlikuje u odnosu na uzrast ($V = ,172, p < ,001$), obrazovanje ($V = ,145, p < ,001$), tip naselja ($V = ,126, p < ,01$) i političku inklinaciju ($V = ,232, p < ,001$).

Građani stariji od 65 godina misle da se javni službenici upuštaju u proneveru novca budžetskih sredstava ređe nego što to misle najmlađi i sredovečni. Oko trećine najstarijih smatra da do pronevere novca dolazi često ili veoma često, dok to misli polovina mlađih od 65 godina.

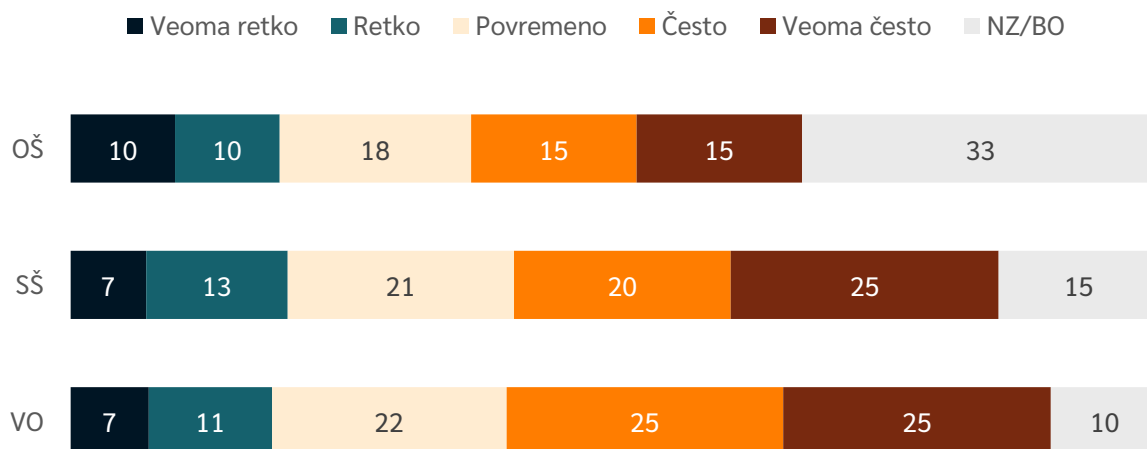
Pronevera novca budžetskih sredstava - ukrštanje sa uzrastom -

Grafikon 40. Procena učestalosti pronevere novca u odnosu na uzrast

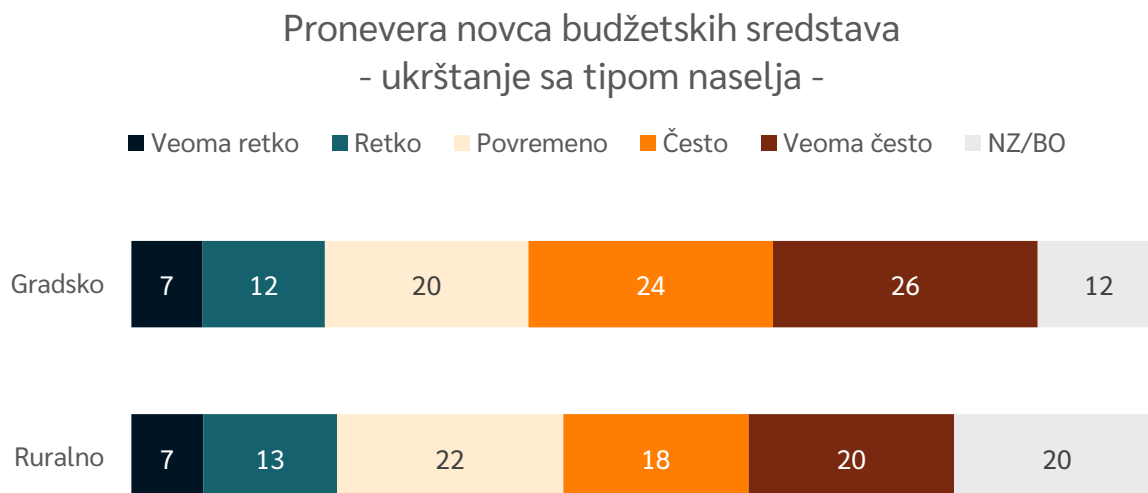
Kao i u prethodnim slučajevima, najmanje obrazovani procenjuju da se pronevera novca budžetskih sredstava odvija u znatno manjoj meri nego što to misle više obrazovani građani. Oko trećine građana koji su završili najviše osnovnu školu misli da se to dešava često ili veoma često, a toliko je i onih koji su rekli da ne znaju ili nisu odgovorili na pitanje. S druge strane, polovina građana koji imaju srednju stručnu spremu ili imaju fakultetsko obrazovanje misli da se javni službenici bave proneverom novca iz budžeta često ili veoma često.

Pronevera novca budžetskih sredstava - ukrštanje sa obrazovanjem -

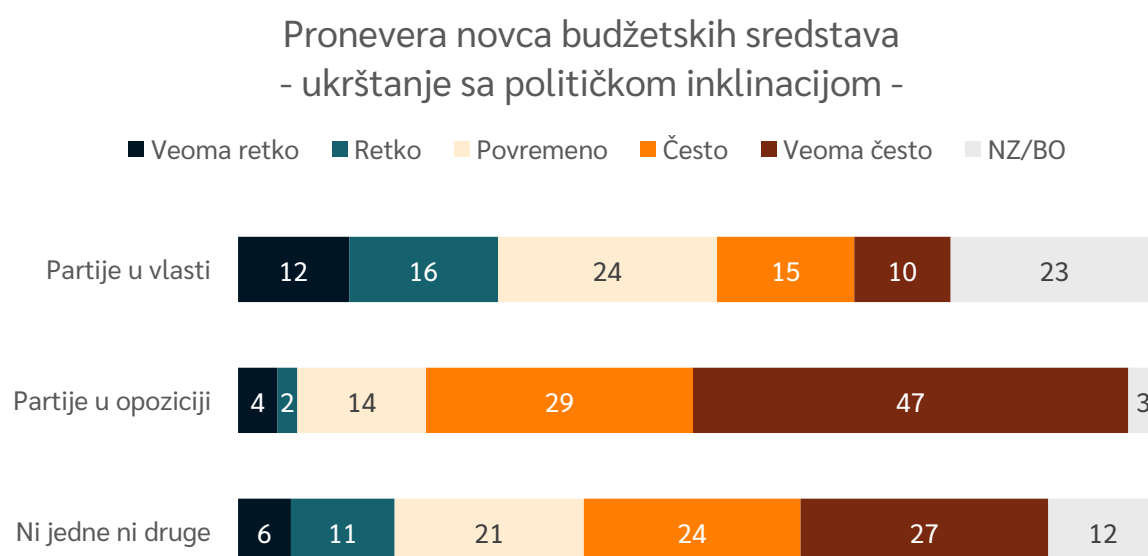
Grafikon 41. Procena učestalosti pronevere novca u odnosu na obrazovanje

Ispitanici koji žive u gradskim područjima misle da se službenici u većoj mjeri upuštaju u proneveru novca budžetskih sredstava nego oni koji žive u ruralnim sredinama. Tačno polovina gradskog stanovništva misli da se to odvija često ili veoma često, u odnosu na 38% onih koji žive u ruralnim područjima.

Grafikon 42. Procena učestalosti pronevere novca u odnosu na uzrast

Građani koji inkliniraju opozicionim opcijama pretežno misle (78%) da često ili veoma često dolazi do pronevere novca budžetskih sredstava, što je značajno više nego procena koju daju oni kojima su bliže stranke u vlasti, među kojima 25% ističe da se često ili veoma često službenici bave proneverom novca iz budžeta. Neopredeljeni su i u ovom slučaju po svojoj proceni između dve polarizovane grupe.

Grafikon 43. Procena učestalosti pronevere novca u odnosu na političku inklinaciju

3. Ocena i borba protiv korupcije

Ocena korupcije

Nakon što su ispitanici procenjivali koliko su učestale situacije i ponašanja javnih službenika koji imaju veze sa korupcijom, operateri su im objasnili da se naredna pitanja odnose na korupciju i ujednom im dali definiciju ovog pojma kako bi svaki građanin mogao da zna na šta se tačno odnosi korupcija, tj. da bi mogao da odgovori na predstojeća pitanja. Definicija korupcije je preuzeta iz Zakona o sprečavanju korupcije i glasila je: *Korupcija se odnosi na nezakonito korišćenje službenog ili društvenog položaja radi sticanja koristi za sebe ili drugoga.*

Među građanima Srbije prevladava mišljenje da u našoj zemlji ima mnogo korupcije. Dve trećine građana misli da ima mnogo ili veoma mnogo korupcije, dok 24% misli da ima osrednje. Samo 10% ispitanika ističe da korupcije ima veoma malo ili malo.

Šta Vi mislite, koliko ima korupcije u Srbiji generalno?

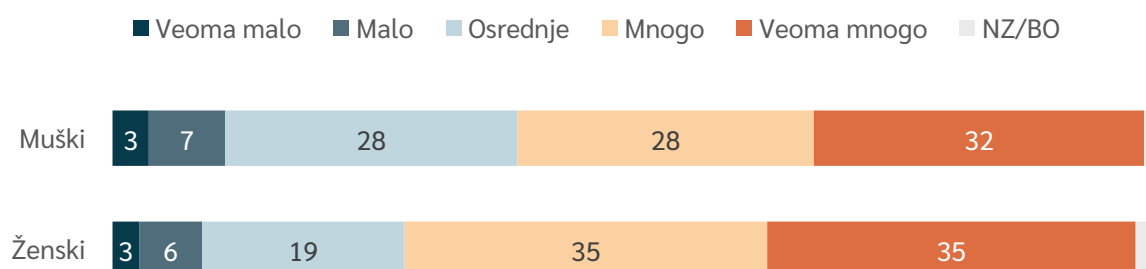

Grafikon 44. Procena učestalosti korupcije u Srbiji

Procena toga koliko ima korupcije značajno se razlikuje u odnosu na pol ($V = ,120, p < ,01$), uzrast ($V = ,137, p < ,001$), obrazovanje ($V = ,128, p < ,001$), tip naselja ($V = ,163, p < ,001$) i političku inklinaciju ($V = ,273, p < ,001$).

Žene procenjuju da u Srbiji ima nešto više korupcije nego što procenjuju muški ispitanici. Među ženama su odgovori mnogo i veoma mnogo češći nego kod muškaraca, međutim, muškarci su češće označavali odgovor osrednje.

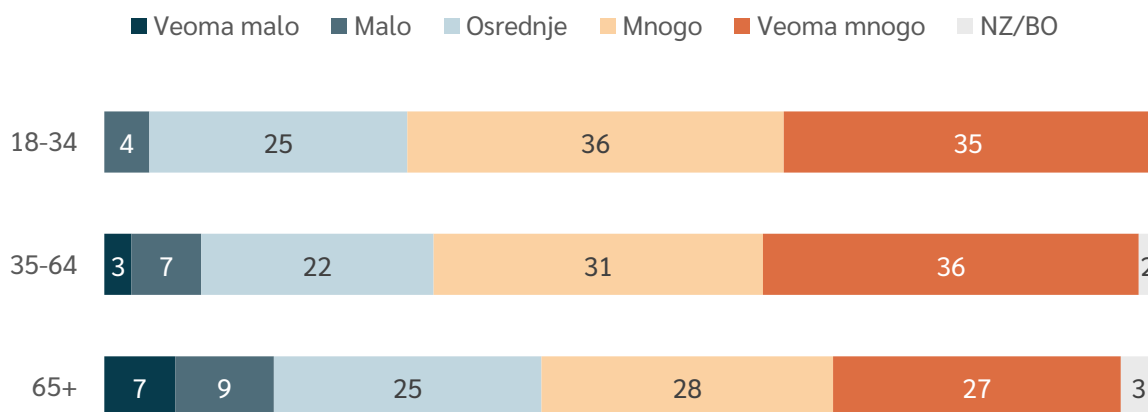
Koliko ima korupcije u Srbiji generalno
- ukrštanje sa polom -

Grafikon 45. Procena učestalosti korupcije u odnosu na pol

Najmlađi (18-34) i sredovečni (35-64) građani misle da ima više korupcije u Srbiji nego što to misle stariji od 65 godina. Naime, 71% najmlađih smatra da ima mnogo ili veoma mnogo korupcije, isto misli 67% sredovečnih, a značajno manje je najstarijih građana koji to misle – 55%.

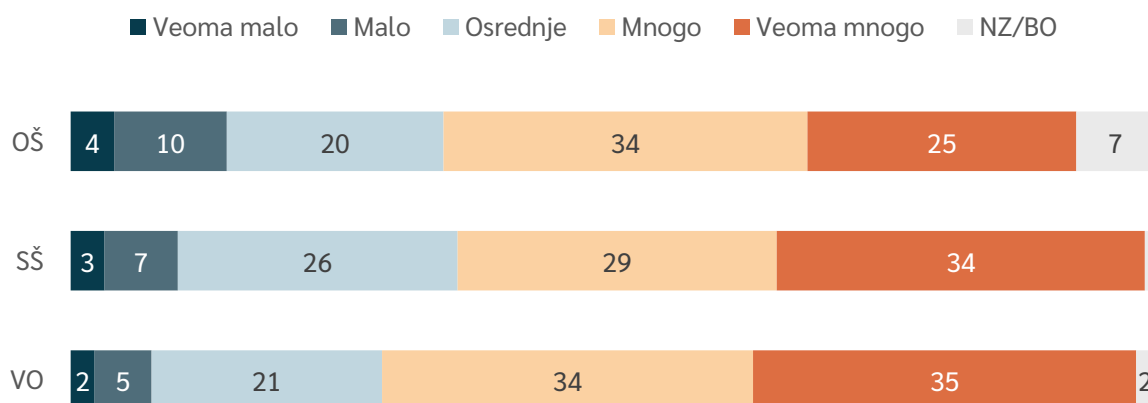
Koliko ima korupcije u Srbiji generalno - ukrštanje sa uzrastom -

Grafikon 46. Procena učestalosti korupcije u odnosu na uzrast

Ispitanici koji imaju završenu višu školu ili fakultet procenjuju da je korupcija zastupljena u većoj meri nego što to procenjuju manje obrazovani građani. Naime, 69% visokoobrazovanih građana misli da korupcije ima mnogo ili veoma mnogo, u poređenju sa 63% građana koji imaju najviše završenu srednju školu. Kod najmanje obrazovanih može se primetiti porast broja odgovora ne znam / bez odgovora u odnosu na dve grupe ljudi koji su više obrazovani.

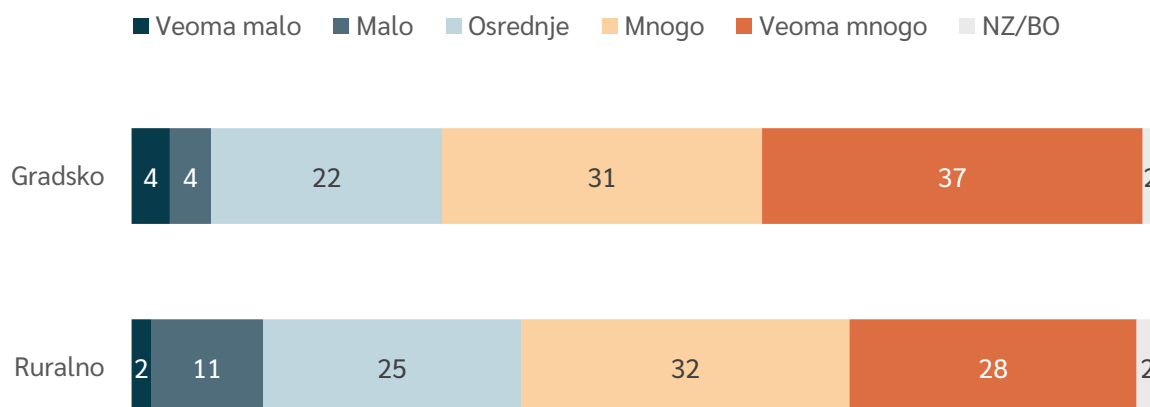
Koliko ima korupcije u Srbiji generalno - ukrštanje sa obrazovanjem -

Grafikon 47. Procena učestalosti korupcije u odnosu na obrazovanje

Oko dve trećine gradskog stanovništva (68%) procenjuje da korupcije u Srbiji ima mnogo ili veoma mnogo, u odnosu na 60% ispitanika iz ruralnih sredina.

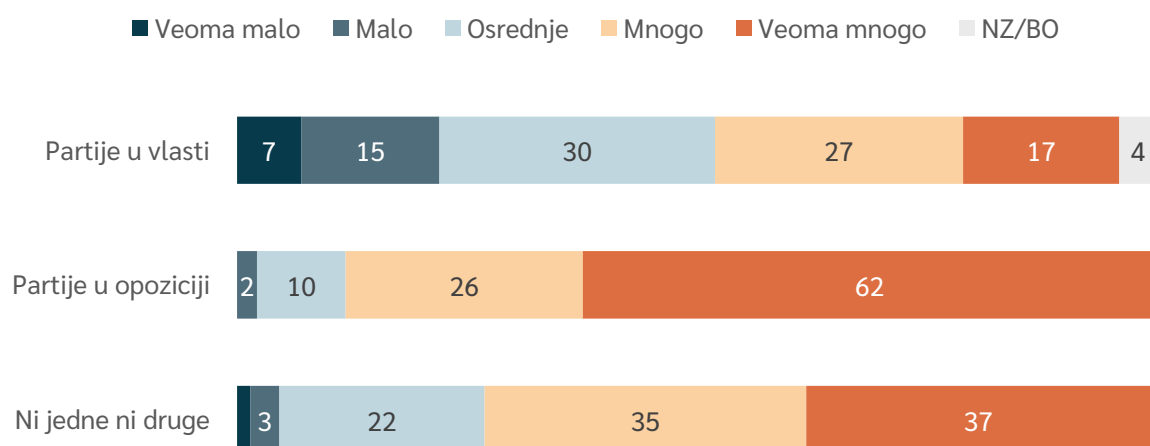
Koliko ima korupcije u Srbiji generalno - ukrštanje sa tipom naselja -

Grafikon 48. Procena učestalosti korupcije u odnosu na tip naselja

Čak 88% građana kojima su bliže partije u opoziciji ocenjuju da korupcije ima veoma mnogo, dok to čini duplo manje (44%) onih kojima su bliže stranke u vlasti. Kada su u pitanju oni kojima nisu bliski ni jedni ni drugi, među njima 72% misli da ima mnogo ili veoma mnogo korupcije, dakle, njihova ocena je bliža oceni opoziciono nastrojenih ispitanika.

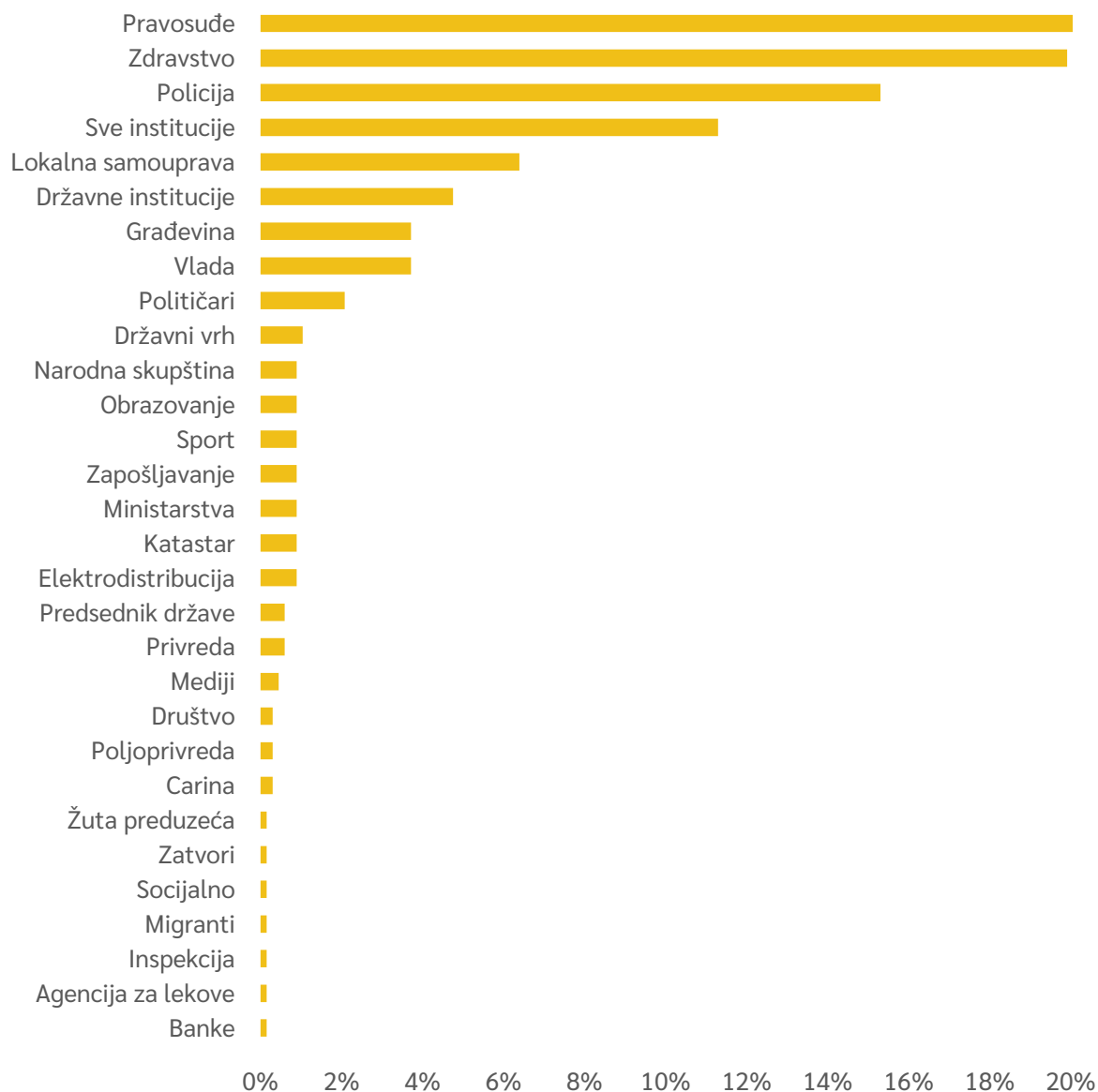
Koliko ima korupcije u Srbiji generalno - ukrštanje sa političkom inklinacijom -

Grafikon 49. Procena učestalosti korupcije u odnosu na političku inklinaciju

Građani izdvajaju tri institucije kao najkorumpiranije u našoj zemlji: pravosuđe, zdravstvo i policiju.

Koja je najkorumpiranija institucija u Srbiji?

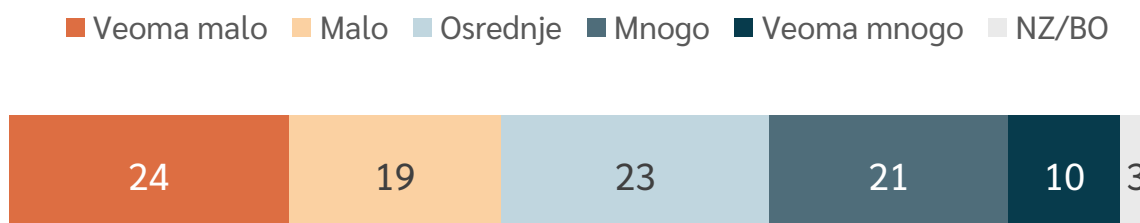

Grafikon 50. Najkorumpiranija institucija

Efikasnost države u borbi protiv korupcije

Trećina građana (31%) Srbije smatra da je država efikasna u borbi protiv korupcije, pri čemu od toga 10% misli da je veoma mnogo efikasna. S druge strane, 24% ispitanika smatra da je veoma malo efikasna, a 19% da je malo efikasna. Generalno gledano, građani u većoj meri misle da država nije efikasna u borbi protiv korupcije nego što jeste.

U kojoj meri je naša država efikasna u borbi protiv korupcije?

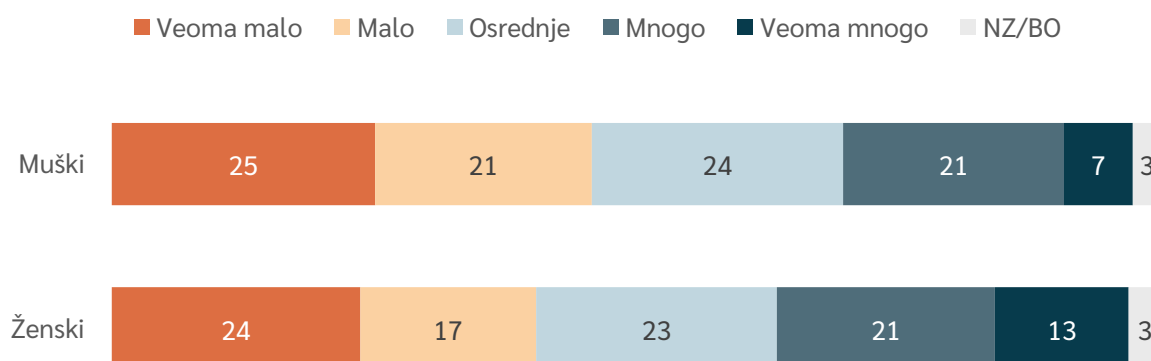

Grafikon 51. Procena efikasnosti države u borbi protiv korupcije

Procena efikasnosti države u borbi protiv korupcije značajno se razlikuje u odnosu na pol ($V = ,111, p < ,05$), uzrast ($V = ,183, p < ,001$), region ($V = ,112, p < ,001$), tip naselja ($V = ,229, p < ,001$) i političku inklinaciju ($V = ,381, p < ,001$).

Žene pozitivnije ocenjuju borbu države protiv korupcije nego muškarci. Konkretnije, trećina žena (34%) misli da je država mnogo ili veoma mnogo efikasna, u odnosu na 28% muškaraca.

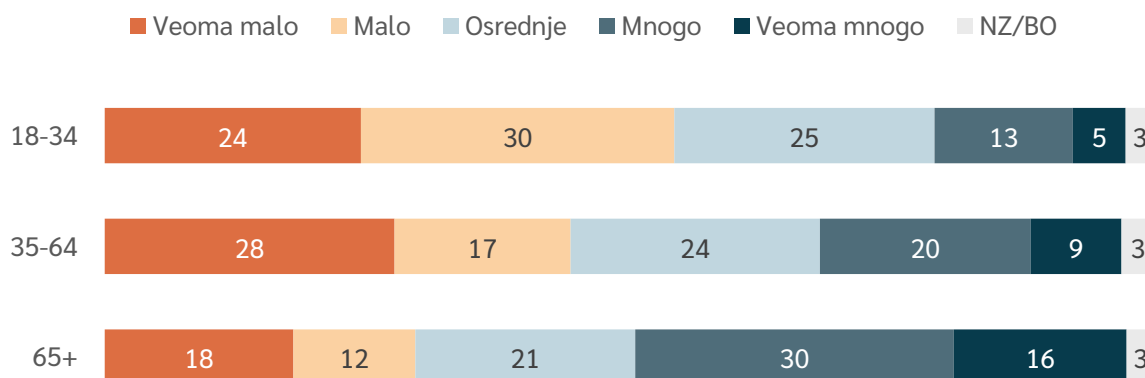
U kojoj meri je naša država efikasna u borbi protiv korupcije - ukrštanje sa polom -

Grafikon 52. Procena efikasnosti države u borbi protiv korupcije u odnosu na pol

Građani koji imaju više od 65 godina najbolje ocenjuju efikasnost države u borbi protiv korupcije, značajno bolje nego ispitanici mlađeg uzrasta. Skoro polovina (46%) najstarijih misli da je država mnogo ili veoma mnogo efikasna, dok to misli 29% sredovečnih i samo 18% najmlađih.

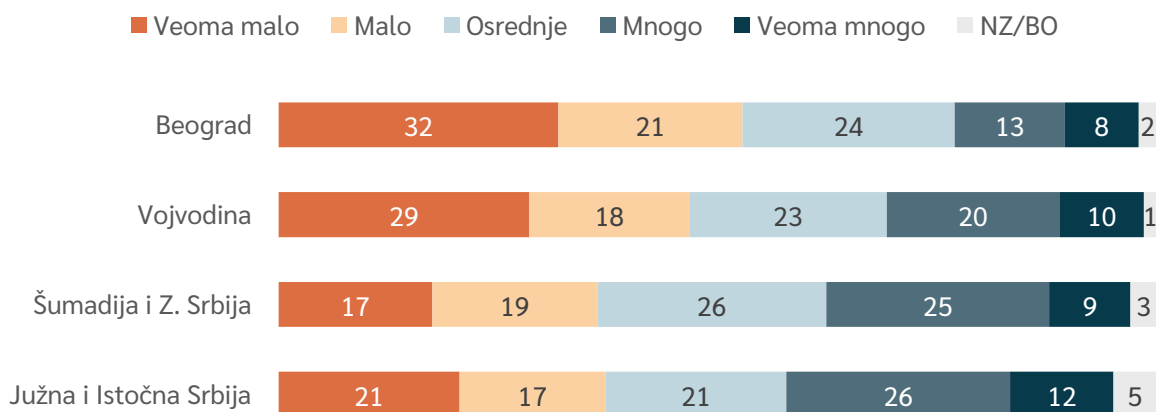
U kojoj meri je naša država efikasna u borbi protiv korupcije - ukrštanje sa uzrastom -

Grafikon 53. Procena efikasnosti države u borbi protiv korupcije u odnosu na uzrast

Stanovništvo koje živi u Južnoj i Istočnoj Srbiji misli da je država efikasnija u borbi protiv korupcije nego građani iz ostalih delova zemlje. Preciznije, 38% njih misli da je država mnogo ili veoma mnogo efikasna. S druge strane, Beograđani najmanje misle da se državna efikasno bori protiv korupcije.

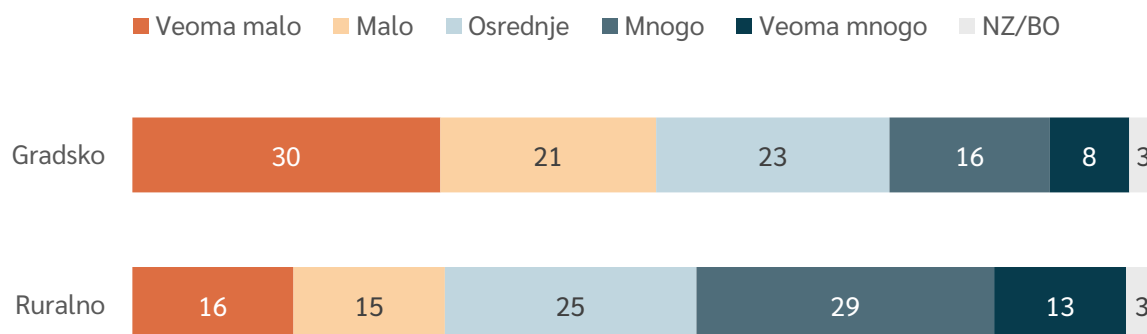
U kojoj meri je naša država efikasna u borbi protiv korupcije - ukrštanje sa regionom -

Grafikon 54. Procena efikasnosti države u borbi protiv korupcije u odnosu na region

Stanovništvo iz ruralnih krajeva u značajno većoj meri misli da je država efikasnija u borbi protiv korupcije nego što to misli gradsko stanovništvo. Konkretnije, 42% građana iz ruralnih sredina misli da je država mnogo ili veoma mnogo efikasna u borbi protiv korupcije, dok isto misli samo 24% gradskog stanovništva.

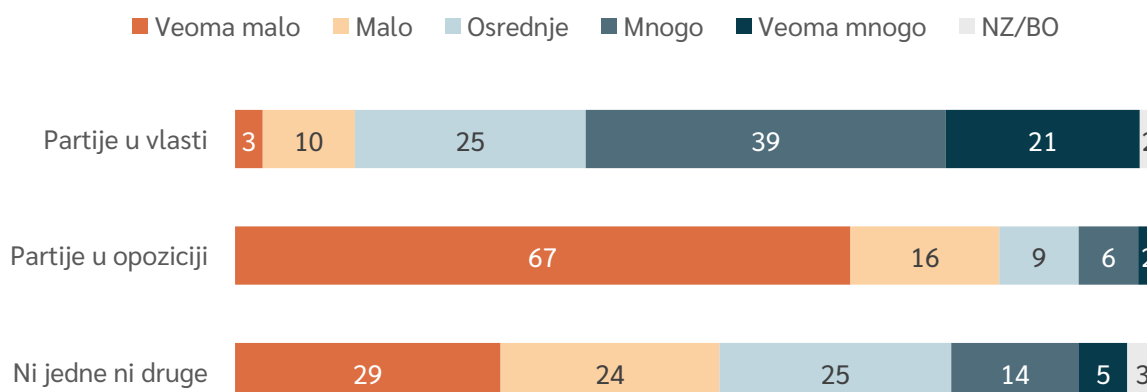
U kojoj meri je naša država efikasna u borbi protiv korupcije - ukrštanje sa tipom naselja -

Grafikon 55. Procena efikasnosti države u borbi protiv korupcije u odnosu na tip naselja

Postoji visoka polarizacija u oceni efikasnosti države u borbi protiv korupcije u odnosu na političku inklinaciju građana. Dve trećine opoziciono orijentisanih građana ističe da je država vrlo malo efikasna, dok isto misli samo 3% građana kojima su bliže partije u vlasti. Neopredeljeni su između ove dve grupe – 29% misli da je veoma malo efikasna.

U kojoj meri je naša država efikasna u borbi protiv korupcije - ukrštanje sa političkom inklinacijom -

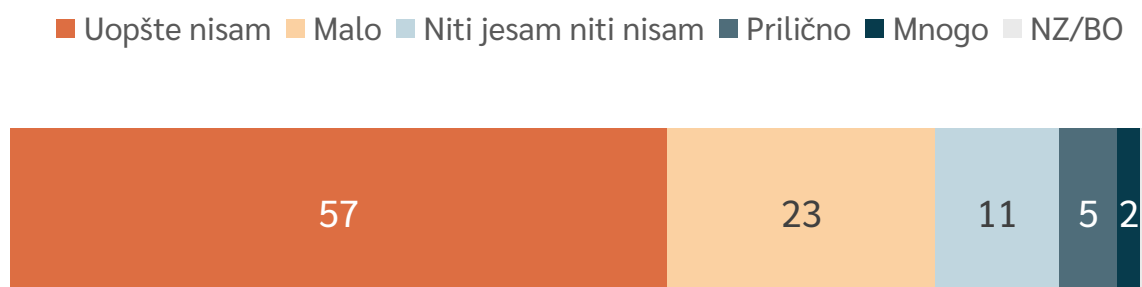

Grafikon 56. Procena efikasnosti države u borbi protiv korupcije u odnosu na političku inklinaciju

Agencija za sprečavanje korupcije

Građani uglavnom nisu upoznati sa radom Agencije za sprečavanje korupcije. Uopšte nije poznato 57% građana, dok je 23% samo malo upoznato. Svega 16% ističe da je prilično ili mnogo upoznato s radom Agencije.

Koliko ste upoznati sa radom Agencije za sprečavanje korupcije?

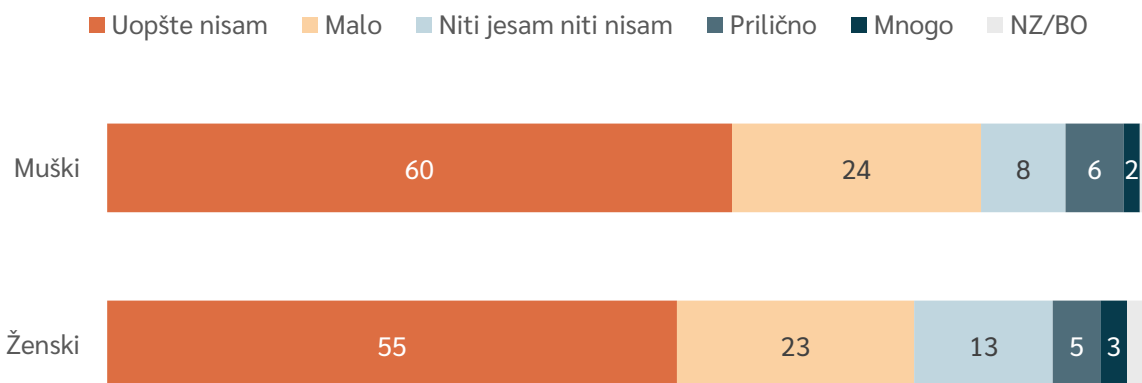
Grafikon 57. Upoznatost sa radom Agencije za sprečavanje korupcije

Koliko su građani upoznati sa radom Agencije za sprečavanje korupcije značajno se razlikuje u odnosu na pol ($V = ,110, p < ,05$), obrazovanje ($V = ,154, p < ,001$), političku inklinaciju ($V = ,127, p < ,001$).

Iako je upoznatost generalno niska, ipak su žene malo bolje upoznate sa radom Agencije za sprečavanje korupcije nego muškarci. Ova razlika nije posebno velika, pa je moguće da je nastala usled slučajnosti, i da polnih razlika zapravo i nema.

Koliko ste upoznati sa radom Agencije za sprečavanje korupcije?

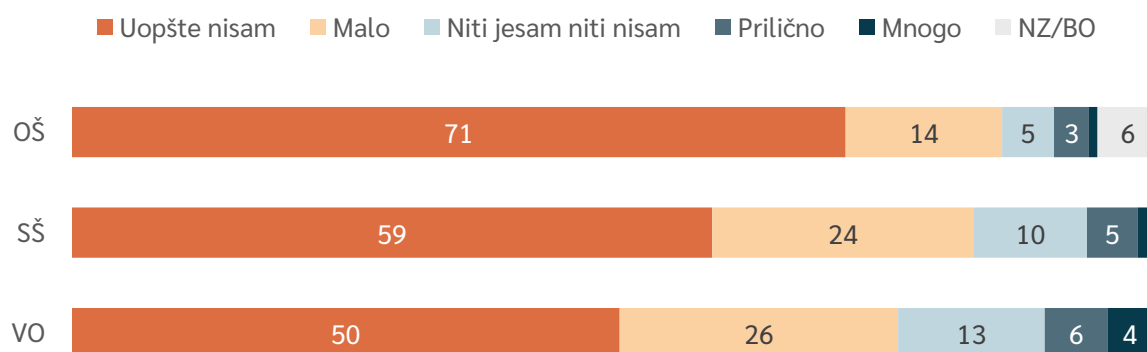
- ukrštanje sa polom -

Grafikon 58. Upoznatost sa radom Agencije za sprečavanje korupcije u odnosu na pol

S druge strane, razlike u odnosu na obrazovanje su nešto izraženije. Najobrazovaniji građani su u znatno većoj meri upoznati sa radom Agencije za sprečavanje korupcije nego manje obrazovani građani, dok su najmanje upoznati ispitanici koji imaju najviše završenu osnovnu školu, među kojima 71% uopšte nije upoznato.

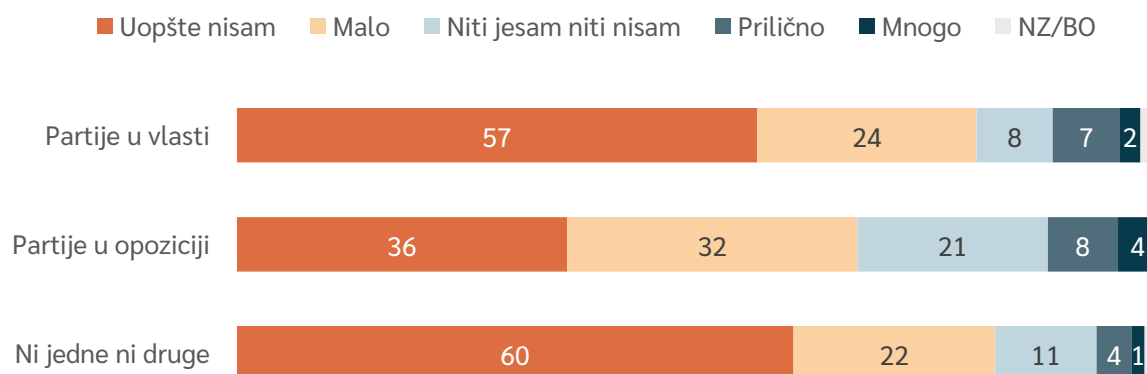
Koliko ste upoznati sa radom Agencije za sprečavanje korupcije? - ukrštanje sa obrazovanjem -

Grafikon 59. Upoznatost sa radom Agencije za sprečavanje korupcije u odnosu na obrazovanje

Građani koji inkliniraju partijama u opoziciji su više upoznati sa radom Agencije nego ispitanici kojima su bliže partije u vlasti ili ispitanici kojima nije bliska ni jedna ni druga opcija. Iako je mali procenat odgovora prilično i mnogo u sve tri grupe, razlika se pre svega ogleda u tom što su opoziciono nastrojani birači znatno češće davali odgovor da niti jesu niti nisu, kao i odgovor da su malo upoznati.

Koliko ste upoznati sa radom Agencije za sprečavanje korupcije? - ukrštanje sa političkom inklinacijom -

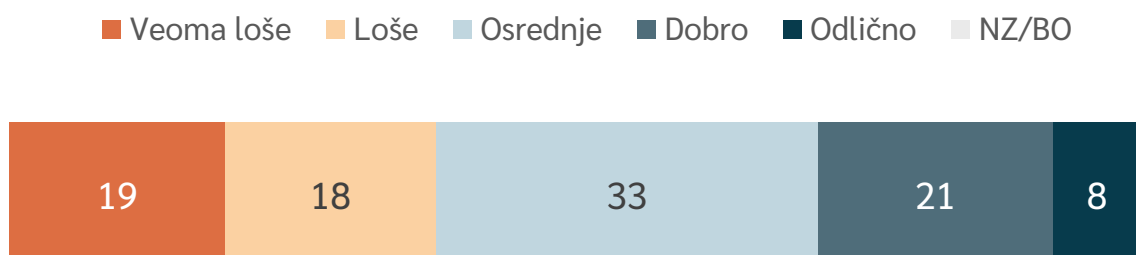

Grafikon 60. Upoznatost sa radom Agencije za sprečavanje korupcije u odnosu na političku inklinaciju

Među građanima koji prate rad Agencije za sprečavanje korupcije, najviše je onih koji negativno ocenjuju njen rad. Naime, 37% ispitanika misli da agencija radi veoma loše ili loše, 33% daje osrednju ocenu, 21% dobru, a svega 8% misli da agencija radi odlično.

Kako biste generalno ocenili rad Agencije za sprečavanje korupcije?

- % od onih koji su upoznati s radom Agencije -

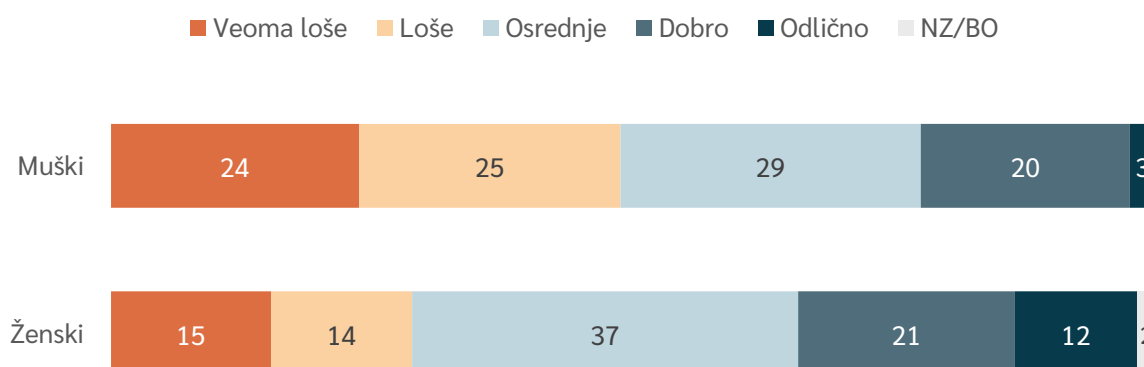
Grafikon 61. Ocena rada Agencije za sprečavanje korupcije

Kako građani ocenjuju rad Agencije za sprečavanje korupcije značajno se razlikuje u odnosu na pol ($V = ,256, p < ,05$), obrazovanje ($V = ,281, p < ,01$), tip naselja ($V = ,266, p < ,05$), političku inklinaciju ($V = ,312, p < ,001$).

Žene ne samo da više prate rad Agencije za sprečavanje korupcije, već i pozitivnije ocenjuju njen rad. Naime, trećina žena misli da Agencija radi dobro ili odlično, dok isto misli 23% muškaraca. Čak polovina muškaraca ocenjuju rad Agencije veoma loše ili loše, a isto misli značajno manje žena - 29%.

Kako biste generalno ocenili rad Agencije za sprečavanje korupcije?

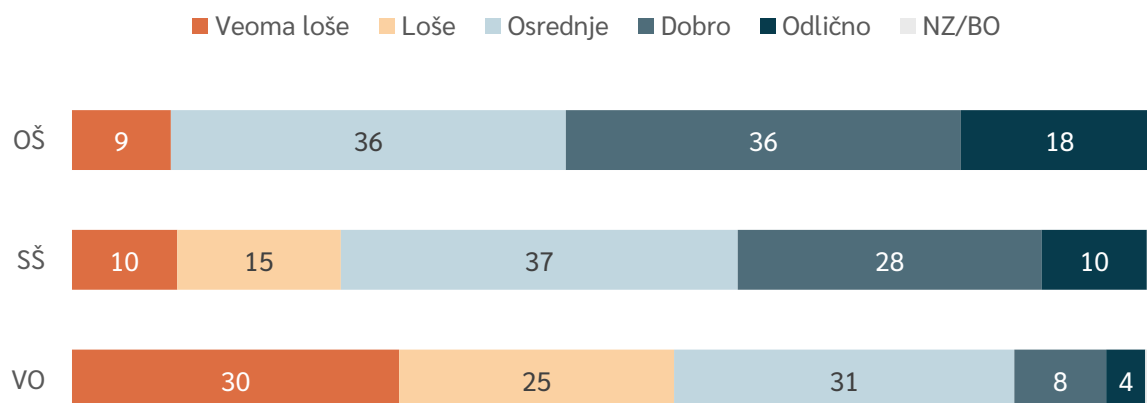
- ukrštanje sa polom -

Grafikon 62. Ocena rada Agencije za sprečavanje korupcije u odnosu na pol

Nešto više od polovine građana (54%) koji imaju najviše završenu osnovnu školu daje dobru ili odličnu ocenu Agenciji, što je značajno veći procenat od više obrazovanih građana. Među najobrazovanim građanima, koji su završili višu školu ili fakultet, samo 12% daje dobru ili odličnu ocenu.

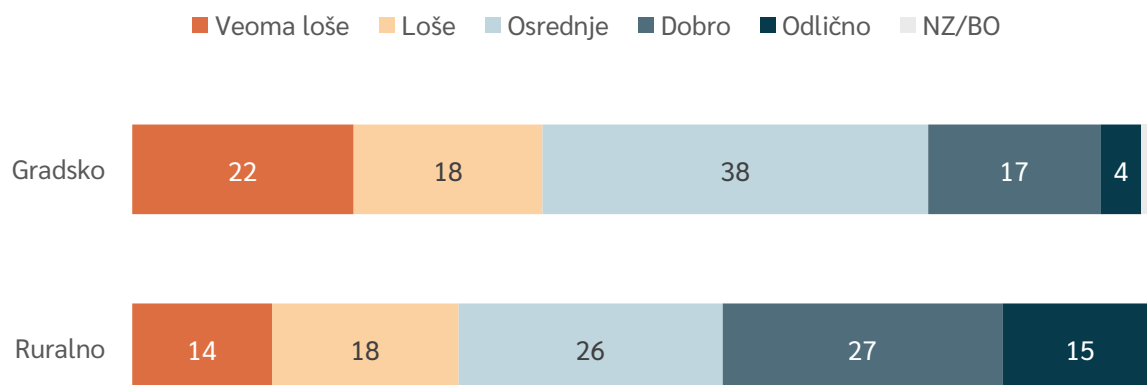
Kako biste generalno ocenili rad Agencije za sprečavanje korupcije? - ukrštanje sa obrazovanjem -

Grafikon 63. Ocena rada Agencije za sprečavanje korupcije u odnosu na obrazovanje

Ruralno stanovništvo bolje ocenjuje rad Agencije za sprečavanje korupcije nego gradsko stanovništvo. Konkretnije, 42% građana koji žive u ruralnim sredinama daju dobru ili odličnu ocenu Agenciji, u odnosu na 21% ljudi koji žive u gradu.

Kako biste generalno ocenili rad Agencije za sprečavanje korupcije? - ukrštanje sa tipom naselja -

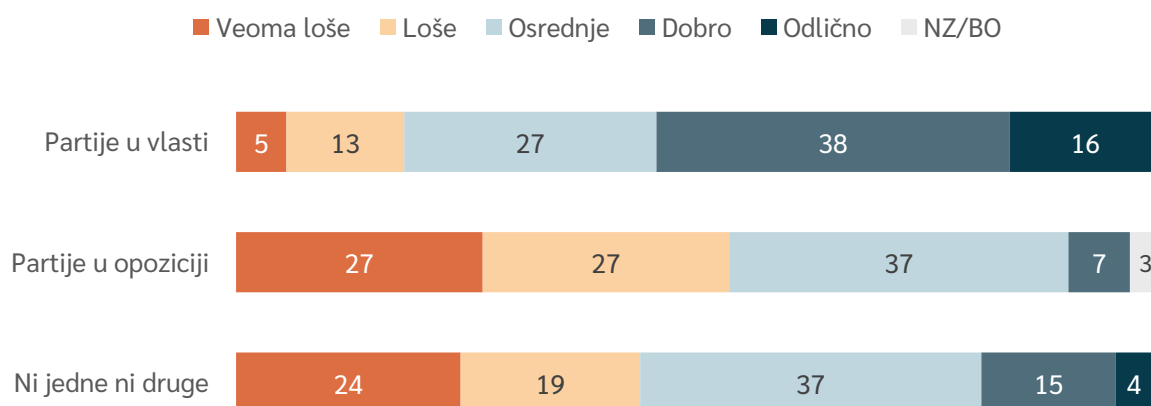

Grafikon 64. Ocena rada Agencije za sprečavanje korupcije u odnosu na tip naselja

Nijedan ispitanik kojima su bliže opozicione partije nije dao odličnu ocenu Agenciji za sprečavanje korupcije, dok je samo 7% ocenilo njen rad dobrim. S druge strane, više od polovine građana (54%) kojima su bliže partije u vlasti ocenjuju rad Agencije dobrom ili odlično ocenom. Neopredeljeni su uglavnom kritički nastrojeni i mnogo se više slažu sa građanima koji inkliniraju opoziciji.

Kako biste generalno ocenili rad Agencije za sprečavanje korupcije?

- ukrštanje sa političkom inklinacijom -

Grafikon 65. Ocena rada Agencije za sprečavanje korupcije u odnosu na političku inklinaciju

Umešanost funkcionera u korupciju

Više od polovine (58%) građana veruje da su pojedini javni funkcioneri iz sektora bezbednosti i odbrane umešani u korupciju. Samo 7% ispitanika da nisu umešani, dok 24% nije ni čulo za te afere.

Mediji su izveštavali da su pojedini javni funkcioneri iz sektora bezbednosti i odbrane umešani u korupciju. Šta Vi mislite, da li su oni umešani u neke korupcionaške afere?

■ Ne ■ Da ■ Nisu čuli za te afere ■ NZ/BO

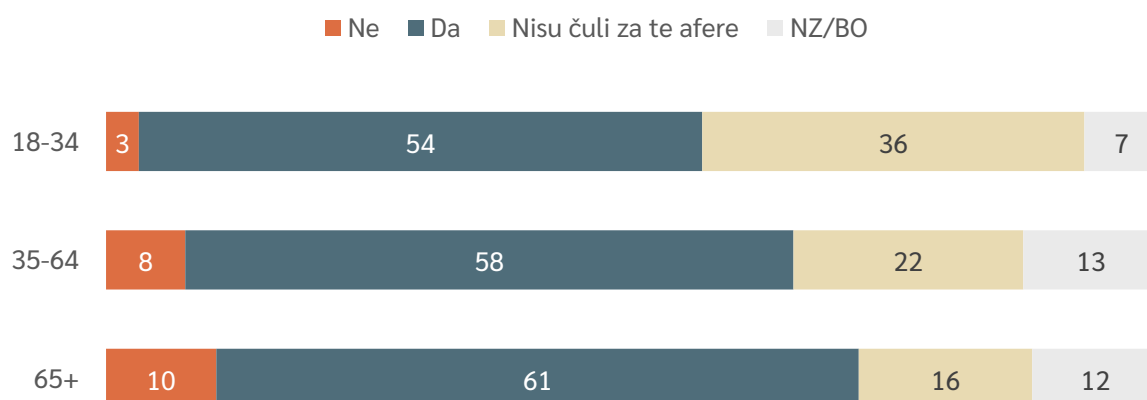

Grafikon 66. Procena umešanosti funkcionera u korupciju

To da li građani misle da su javni funkcioneri iz sektora bezbednost i odbrane umešani u korupciju značajno se razlikuje u odnosu na uzrast ($V = ,137, p < ,001$), obrazovanje ($V = ,124, p < ,001$) i političku inklinaciju ($V = ,155, p < ,001$).

Nešto veći broj ljudi starijih od 34 godine misli da su javni funkcioneri umešani u korupciju nego mlađi od 34. Tačnije, 61% najstarijih to misli, 58% sredovečnih i 54% najmlađih, pri čemu je među najmlađim najveći broj onih koji nisu ni čuli za afere.

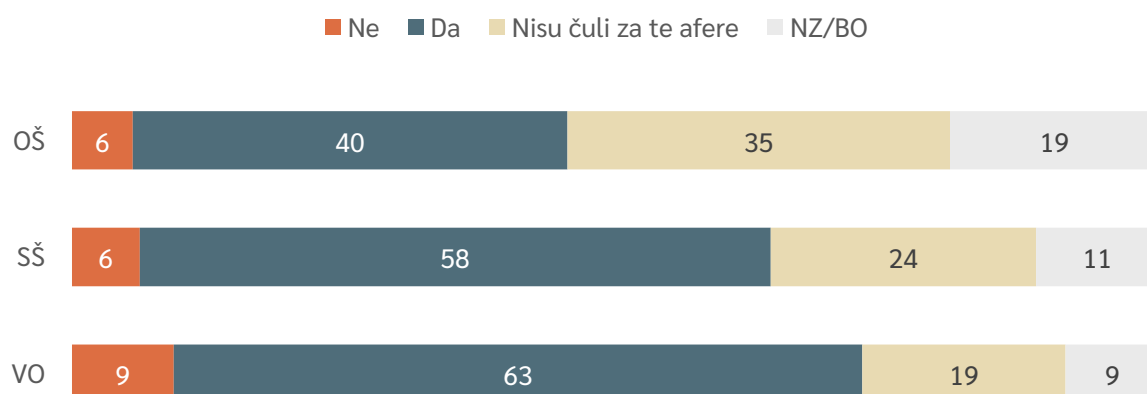
Da li su pojedini javni funkcioneri umešani u korupciju? - ukrštanje sa uzrastom -

Grafikon 67. Procena umešanosti funkcionera u korupciju u odnosu na uzrast

Građani koji su završili makar srednju školu u većoj meri misle da su pojedini funkcioneri umešani u korupciju nego oni koji su završili najviše osnovnu školu. Međutim, treba istaći da više od trećine (35%) najmanje obrazovanih nije ni čulo za te afere, a da 19% nije želelo da odgovori na pitanje.

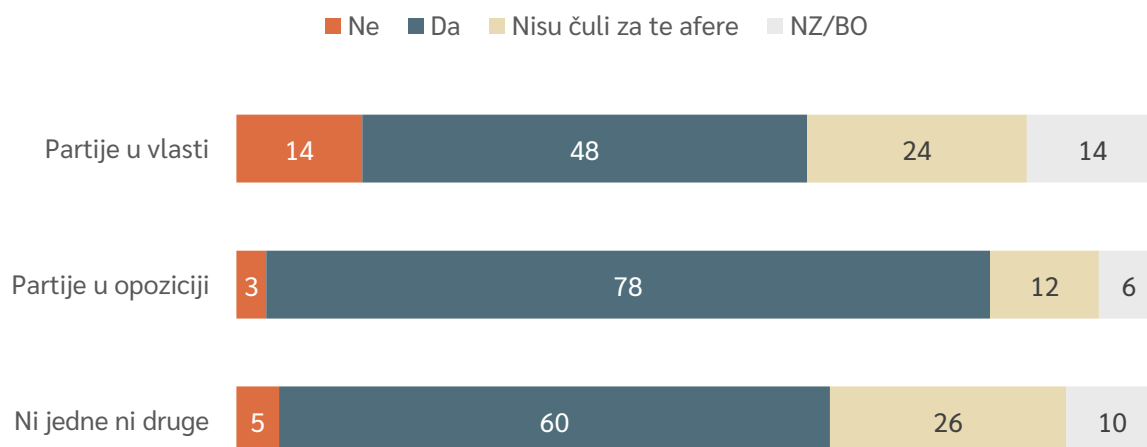
Da li su pojedini javni funkcioneri umešani u korupciju? - ukrštanje sa obrazovanjem -

Grafikon 68. Procena umešanosti funkcionera u korupciju u odnosu na obrazovanje

Ispitanici kojima su bliže partije u opoziciji u najvećoj meri misle (78%) da su funkcioneri umešani u korupciju, dok u najmanjoj meri to misle oni koji inkliniraju strankama u vlasti (48%). Neopoređeni se nalaze između ove dve grupe, odnosno 60% njih veruje da javni funkcioneri jesu umešani u korupciju.

Da li su pojedini javni funkcioneri umešani u korupciju?
- ukrštanje sa političkom inklinacijom -

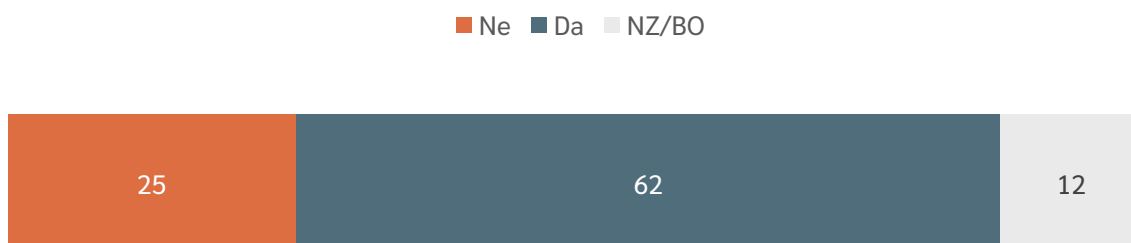

Grafikon 69. Procena umešanosti funkcionera u korupciju u odnosu na političku inklinaciju

Pritisak države

Skoro dve trećine građana (62%) veruje da država vrši pritiske na pojedince, mediji ili organizacije koje ukazuju na slučajeve korupcije u koje su umešani i pripadnici vlasti. Četvrtina građana misli da država ne vrši pritiske, dok 12% ne zna ili ne želi da odgovori.

Da li mislite da država vrši pritiske na pojedince, medije ili organizacije koje ukazuju na slučajeve korupcije u koje su umešani i pripadnici vlasti?

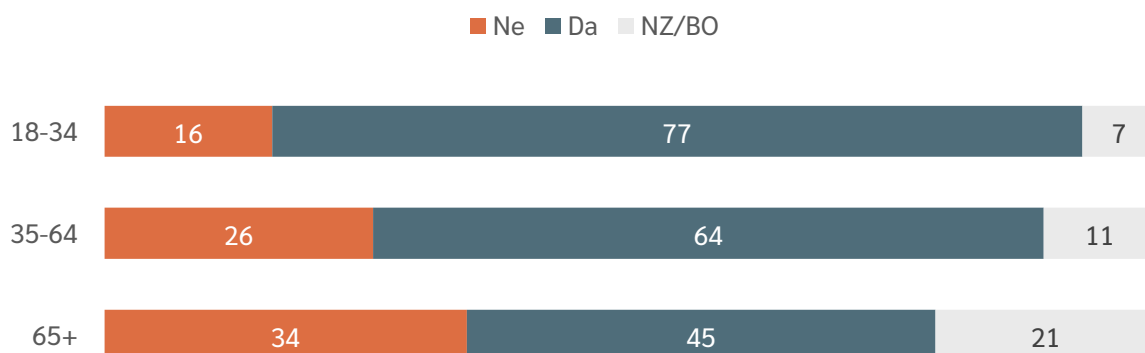

Grafikon 70. Procena pritiska države na ljude koji ukazuju na korupciju

To da li građani misle da država vrši pritiske značajno se razlikuje u odnosu na uzrast ($V = ,172, p < ,001$), obrazovanje ($V = ,151, p < ,001$), region ($V = ,103, p < ,001$), tip naselja ($V = ,118, p < ,001$) i političku inklinaciju ($V = ,155, p < ,001$).

Najveći broj najmlađih građana (77%) misli da država vrši pritiske na ljude i organizacije koje ukazuju na slučajeve korupcije. Značajno manji broj sredovečnih (64%) i najstarijih građana (45%) misli isto.

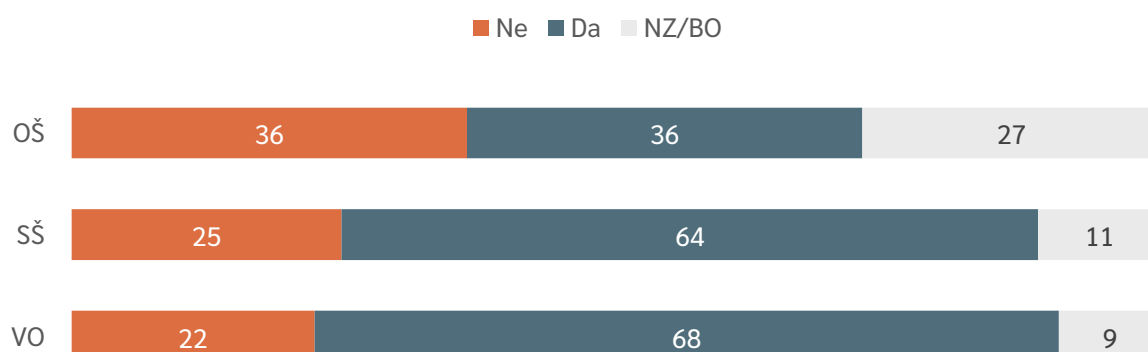
Da li mislite da država vrši pritiske na pojedince, medije ili organizacije koje ukazuju na slučajeve korupcije u koje su umešani i pripadnici vlasti?
- ukrštanje sa uzrastom -

Grafikon 71. Procena pritiska države na ljude koji ukazuju na korupciju u odnosu na uzrast

Više obrazovani građani, koji imaju završenu najmanje srednju školu, u znatno većoj meri nego najmanje obrazovani veruju da država vrši pritiske na pojedince, medije ili organizacije koje ukazuju na korupciju. Naime, oko dve trećine onih sa završenom srednjom školom i onih koji imaju fakultetsku diplomu misli da država vrši pritiske, u odnosu na trećinu građana koji su završili najviše osnovnu školu (među kojima veliki broj nije odgovorio na pitanje).

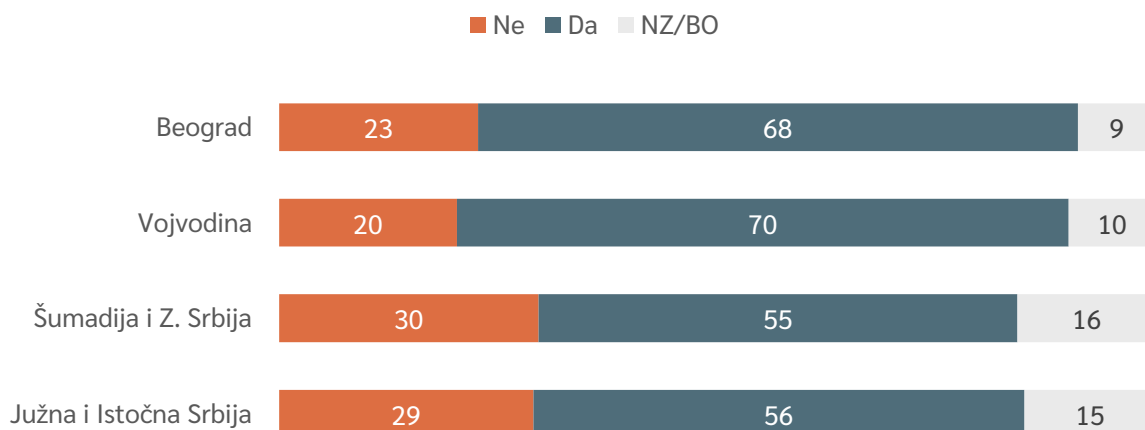
Da li mislite da država vrši pritiske na pojedince, medije ili organizacije koje ukazuju na slučajeve korupcije u koje su umešani i pripadnici vlasti?
- ukrštanje sa obrazovanjem -

Grafikon 72. Procena pritiska države na ljude koji ukazuju na korupciju u odnosu na obrazovanje

Stanovništvo iz Vojvodine i Beograda pretežno misli da država vrši pritiske na pojedince – među njima oko 70% veruje u to, što je značajno više nego stanovništvo iz ostalih delova Srbije, među kojima nešto više od polovine misli da država vrši pritiske.

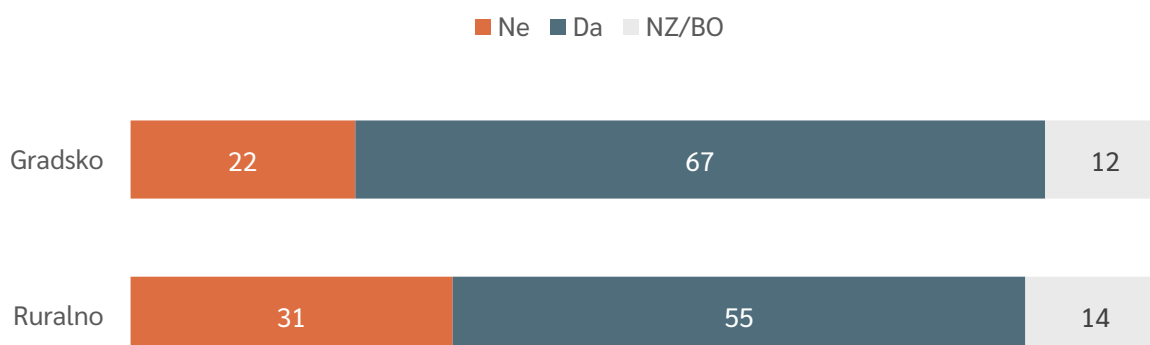
Da li mislite da država vrši pritiske na pojedince, medije ili organizacije koje ukazuju na slučajeve korupcije u koje su umešani i pripadnici vlasti?
- ukrštanje sa regionom -

Grafikon 73. Procena pritiska države na ljude koji ukazuju na korupciju u odnosu na region

Građani koji žive u gradskim područjima u znatno većoj meri (67%) misle da država vrši pritiske usled razotkrivanja korupcije nego ruralno stanovništvo (55%).

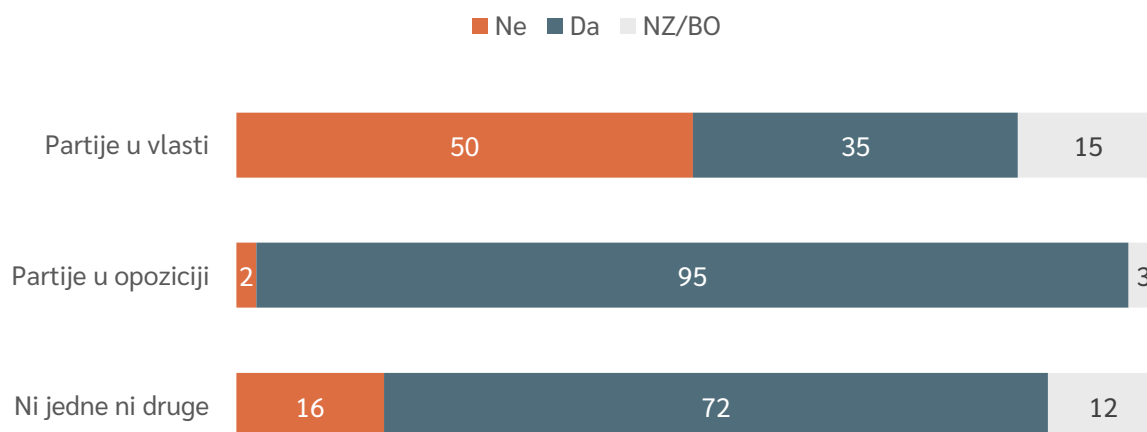
Da li mislite da država vrši pritiske na pojedince, medije ili organizacije koje ukazuju na slučajeve korupcije u koje su umešani i pripadnici vlasti?
- ukrštanje sa uzrastom -

Grafikon 74. Procena pritiska države na ljude koji ukazuju na korupciju u odnosu na tip naselja

Skoro svi građani koji inkliniraju opozicionim partijama (95%) veruje da država vrši pritiske na pojedince, medije ili organizacije koje ukazuju na slučajeve korupcije u koje su umešani pripadnici vlasti. Najveći broj neopredeljenih takođe to misli (72%), što je duplo više nego broj građana koji su bliži strankama u vlasti (35%)

Da li mislite da država vrši pritiske na pojedince, medije ili organizacije koje ukazuju na slučajeve korupcije u koje su umešani i pripadnici vlasti?
- ukrštanje sa političkom inklinacijom -

Grafikon 75. Procena pritiska države na ljude koji ukazuju na korupciju u odnosu na političku inklinaciju

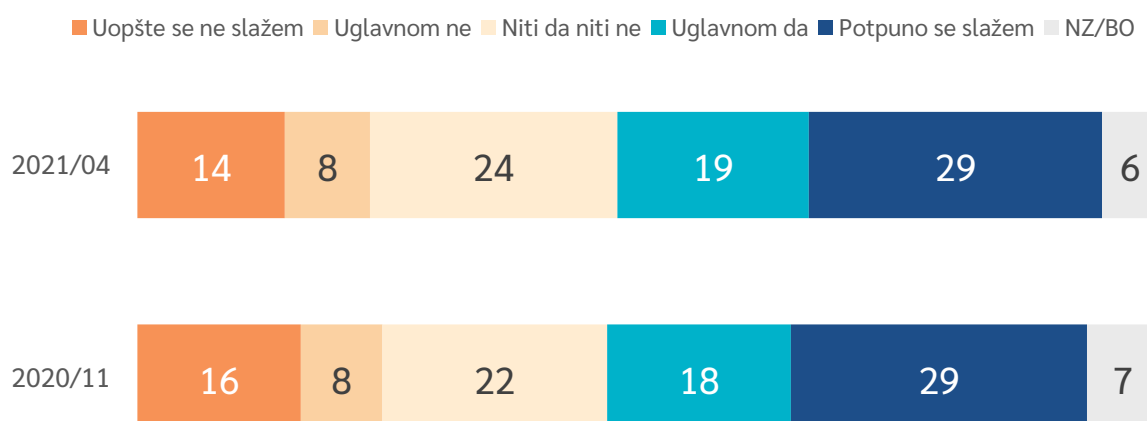
4. Ostale društveno-političke teme

Osim na pitanja o korupciji, građani su odgovarali i na niz pitanja koja se tiču toga koliko podržavaju različite političke sisteme, kakav je njihov odnos prema pojedinim spoljnopoličkim akterima i nevladinim organizacijama, kao i kome pripisuju odgovornost za zagađenje društvene sredine i u kojoj meri se lično angažuju kako bi rešili neki ekološki problem u svojoj lokalnoj zajednici.

Stav o demokratiji

U odnosu na 2020. godinu, nema razlike u odgovorima građana kada je u pitanju njihova podrška demokratskom sistemu. Oko polovine građana (48%) je uglavnom ili potpuno za demokratiju, petina (22%) uglavnom ili uopšte nije, dok četvrtina građana (24%) niti jeste niti nije za ovaj sistem.

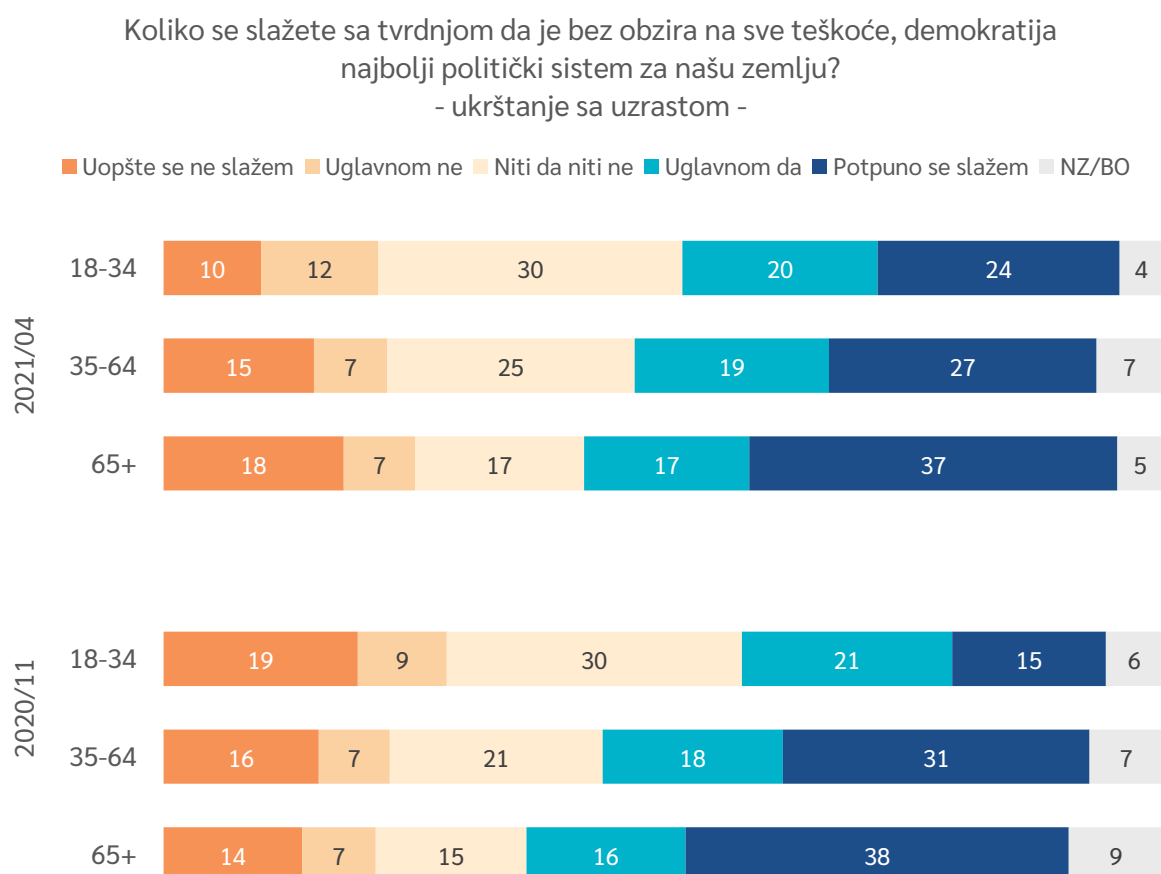
Koliko se slažete sa tvrdnjom da je bez obzira na sve teškoće, demokratija najbolji politički sistem za našu zemlju?

Grafikon 76. Stav o demokratiji

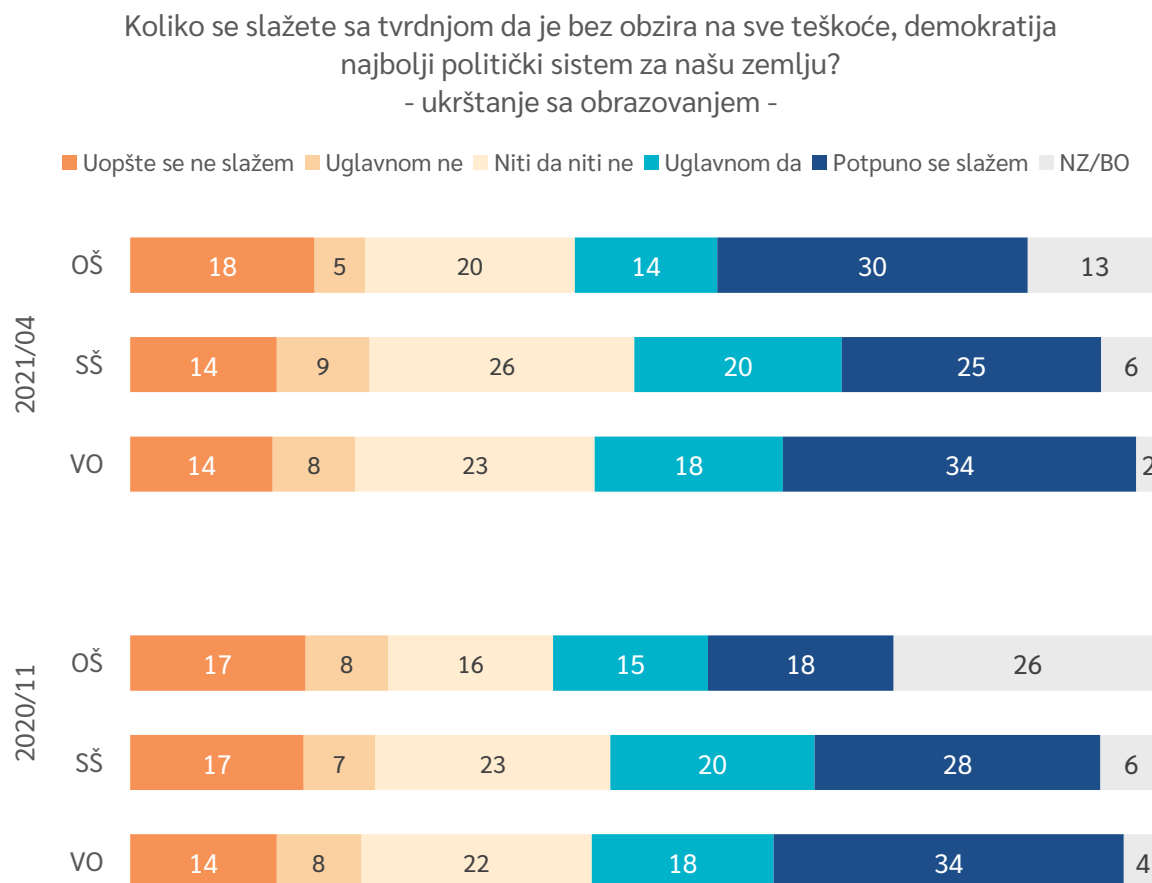
Mišljenje o demokratskom sistemu se značajno razlikuje u odnosu na uzrast ($V = ,124, p < ,001$), obrazovanje ($V = ,123, p < ,001$) i političku inklinaciju građana ($V = ,146, p < ,001$).

Razlike postoje u odnosu na neke sociodemografske varijable kada se porede stavovi ljudi različitog uzrasta iz novembra 2020. godine i aprila 2021. godine. U ovogodišnjem istraživanju, znatno je više najmlađih građana (18-34) koji podržavaju demokratski sistem (44%) nego prethodne godine (36%). Kod ostalih uzrasnih grupa nije zabeležena promena u okviru ovih pet meseci. I dalje u najvećoj meri najstariji građani misle da je demokratija najbolji politički sistem za našu zemlju (54%), dok u to veruje najmanji broj najmlađih. Ipak, razlika između starosnih grupa je sada manja nego što je bila u novembru 2020.

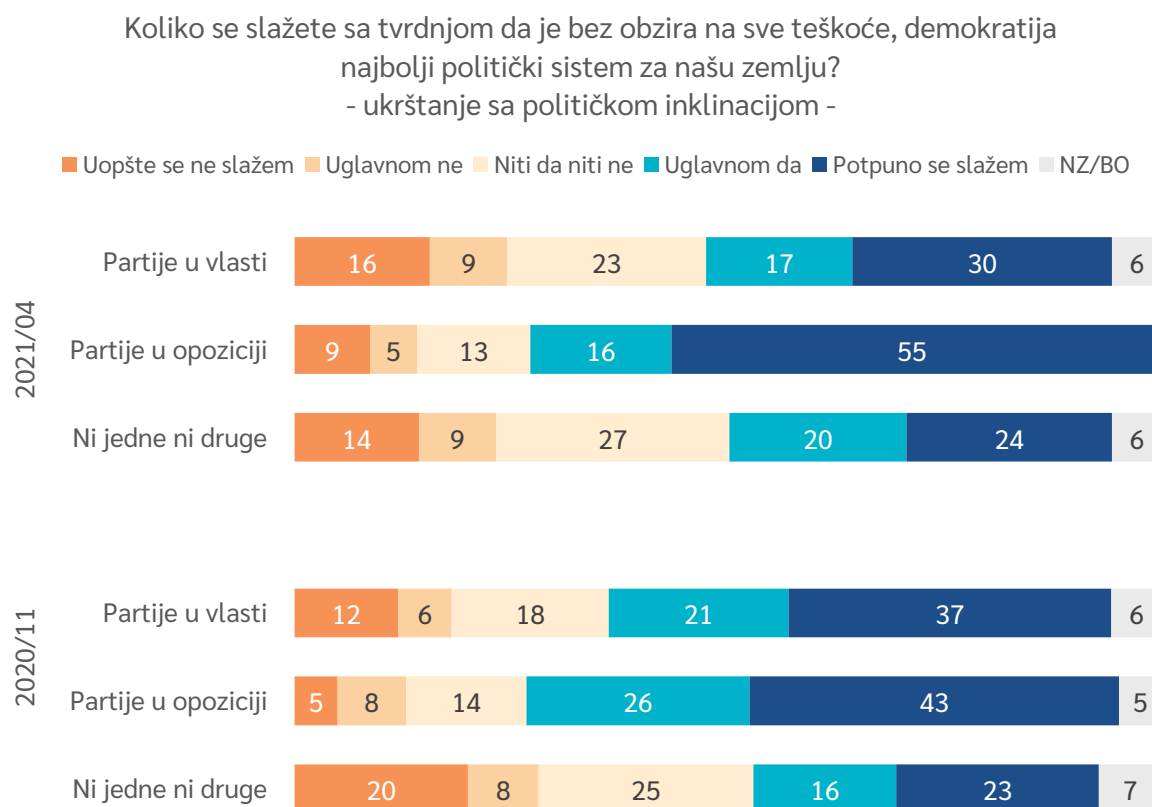
Grafikon 77. Stav o demokratiji u odnosu na uzrast

Kada je reč o obrazovanju, jedina razlika za ovih pet meseci ogleda se u tome što je značajno veći broj najmanje obrazovanih građana koji se potpuno slažu sa time da je demokratija najbolji sistem za našu zemlju (30%) nego što je to bio slučaj prošle godine (18%). Jedno objašnjenje je da su to građani koji nisu želeli da odgovore na pitanje u novembru 2020. Generalno gledano, najobrazovaniji građani u znatno većoj meri podržavaju demokratiju nego onih koji su završili najviše osnovnu ili srednju školu (među kojima nema razlike).

Grafikon 78. Stav o demokratiji u odnosu na obrazovanje

Najveća promena u odnosu na 2020. godine može se primetiti kada se uporede građani različite političke orijentacije. Naime, za pet meseci, od novembra do aprila, opala je podrška demokratiji kod građana koji inkliniraju strankama koje su u vlasti, sa 58% na 47%. Takođe među neopredeljenima je donekle pala vera u demokratiju sa 49% na 44%. S druge strane, kod opoziciono nastrojenih glasača podrška demokratiji je porasla – 2020. godine je 43% građana bilo potpuno naklonjeno ovom sistemu, a 2021. čak 55%. Ipak, ukupan broj onih koji se uglavnom ili potpuno slažu nije značajno promenjen kad je reč o onima koji inkliniraju opoziciji, već se njihov stav pojačao. Drugim rečima, dobar deo onih koji su umereno podržavali demokratiju sada jako podržavaju.

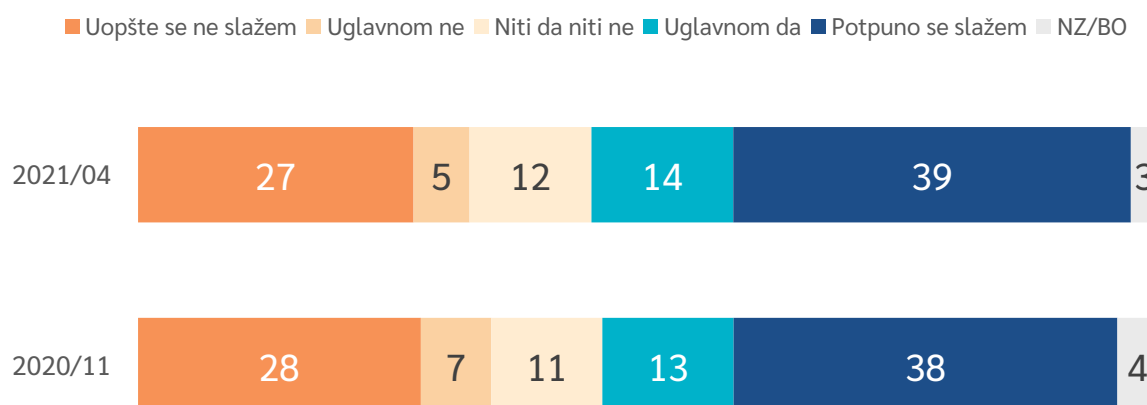

Grafikon 79. Stav o demokratiji u odnosu na političku inklinaciju

Jak lider

Od novembra 2020. godine do aprila 2021. nema promene u podršci jakom lideru i „čvrstoj ruci“. Nešto više od polovine građana (53%) uglavnom ili potpuno se slaže sa tvrdnjom da je za našu zemlju u ovom trenutku najbolje da ima jednog jakog lidera, dok se trećina građana (33%) s time uopšte ili uglavnom ne slaže. U poređenju s pitanjem o demokratskom sistemu, znatno je više odgovora na ekstremima, tj. onih koji se uopšte ne slažu ili se potpuno slažu.

Koliko se slažete sa tvrdnjom da je za našu zemlju u ovom trenutku najbolje da ima jednog jakog lidera koga bi svi slušali, jer samo čvrsta ruka može da nas izvede iz krize?

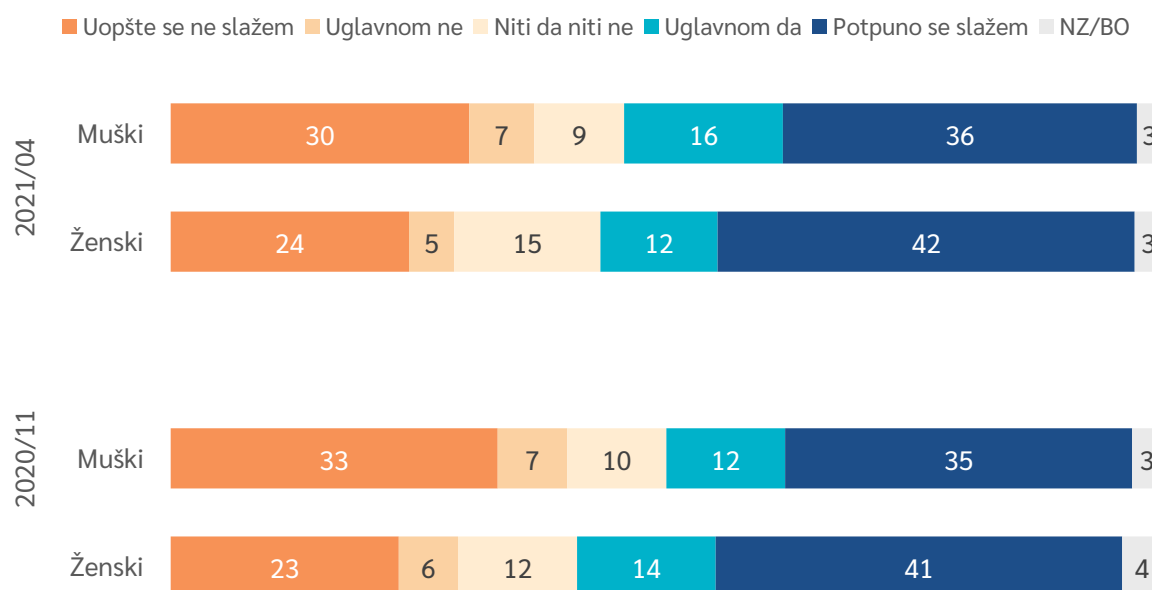
Grafikon 80. Stav o jakom lideru

Tek kada se razmotre razlike po socio-demografskim varijablama, uočava se razlika u odgovorima u odnosu na prethodnu godinu.

U ovogodišnjem istraživanju, značajno se razlikuju odgovori ispitanika u odnosu na njihov pol ($V = ,133, p < ,01$), uzrast ($V = ,180, p < ,001$), obrazovanje ($V = ,245, p < ,001$), region ($V = ,125, p < ,001$), tip naselja ($V = ,178, p < ,001$) i političku inklinaciju ($V = ,327, p < ,001$).

U odnosu na 2020. godinu, porastao je broj muških građana koji podržavaju jakog lidera i „čvrstu ruku“ sa 47% na 52%. S druge strane, broj žena je ostao isti u ovom periodu. Generalno gledano, i dalje je nešto više žena (42%) koje potpuno podržavaju jakog lidera nego što to čine muškarci (36%), ali se odnos onih koji uglavnom podržavaju promenio tokom pet meseci.

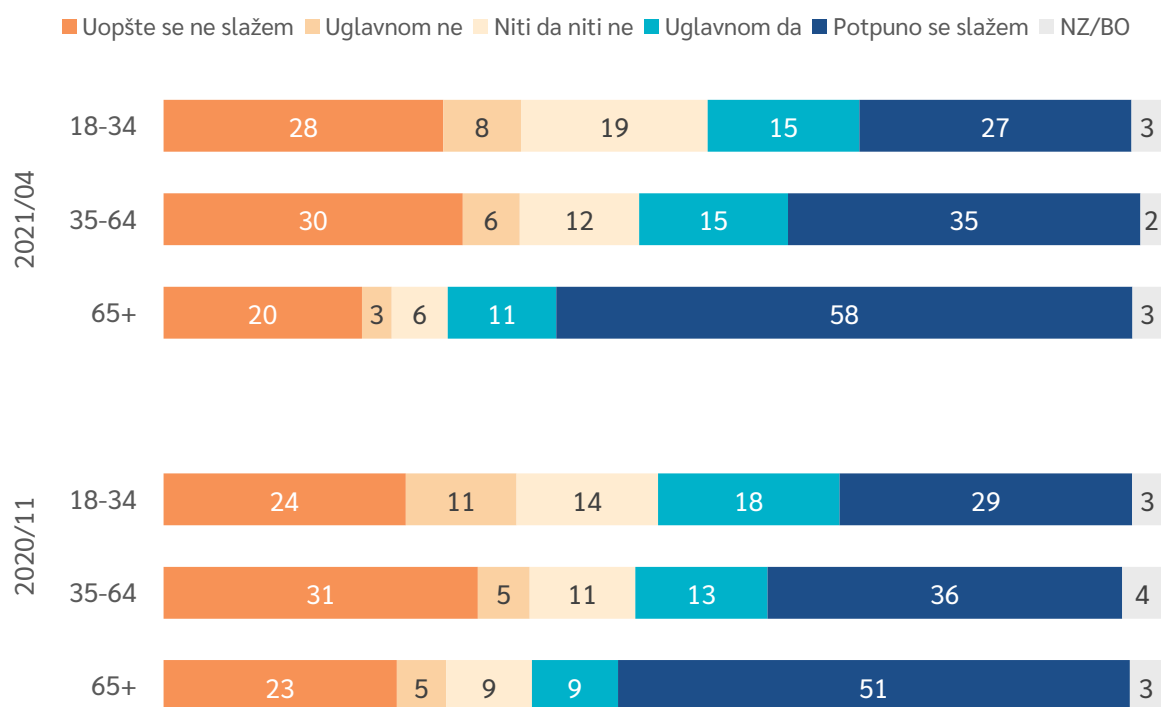
Koliko se slažete sa tvrdnjom da je za našu zemlju u ovom trenutku najbolje da ima jednog jakog lidera koga bi svi slušali, jer samo čvrsta ruka može da nas izvede iz krize?
- ukrštanje sa polom -

Grafikon 81. Stav o jakom lideru u odnosu na pol

Kada je u pitanju uzrast, tokom pet meseci razlika između različitih uzrasnih grupa se povećala. Naime, u ovogodišnjem istraživanju je više najstarijih građana koji se slažu sa stavom o jakom lideru (69%) nego prošle godine (60%), ali takođe i manje najmlađih građana, među kojima se sada 42% slaže s ovom tvrdnjom, u odnosu na 47% prethodne godine.

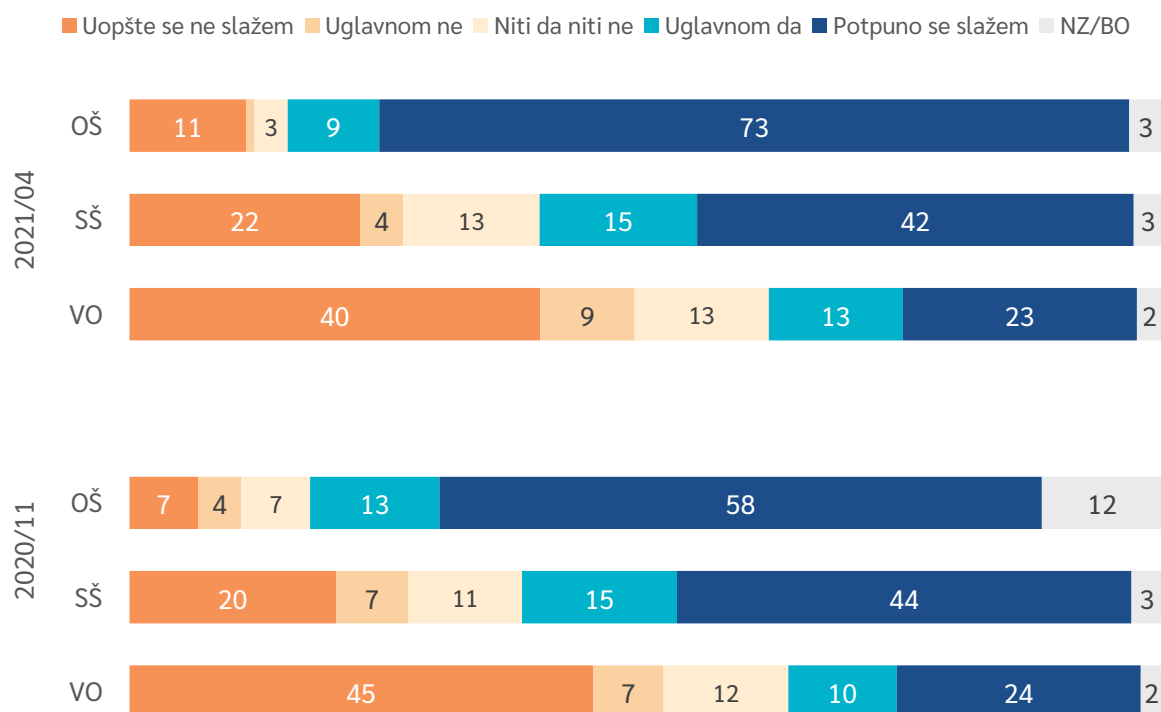
Koliko se slažete sa tvrdnjom da je za našu zemlju u ovom trenutku najbolje da ima jednog jakog lidera koga bi svi slušali, jer samo čvrsta ruka može da nas izvede iz krize?
- ukrštanje sa uzrastom -

Grafikon 82. Stav o jakom lideru u odnosu na uzrast

Tokom pet meseci je porasla podrška „čvrstoj ruci“ od strane građana koji imaju najviše završenu osnovnu školu. Konkretnije, 2020. godine je 58% građana reklo da potpuno podržava ovaj način vladavine, dok sada to ističe 73% ovih građana. Kod više obrazovanih građana nije uočljiva bitna promena u ovom periodu. Generalno gledano, i dalje je ogromna razlika između manje obrazovanih i više obrazovanih – među najviše obrazovanim 36% uglavnom ili potpuno podržava vladavinu jake ruke, u odnosu na 82% najslabije obrazovanih ispitanika.

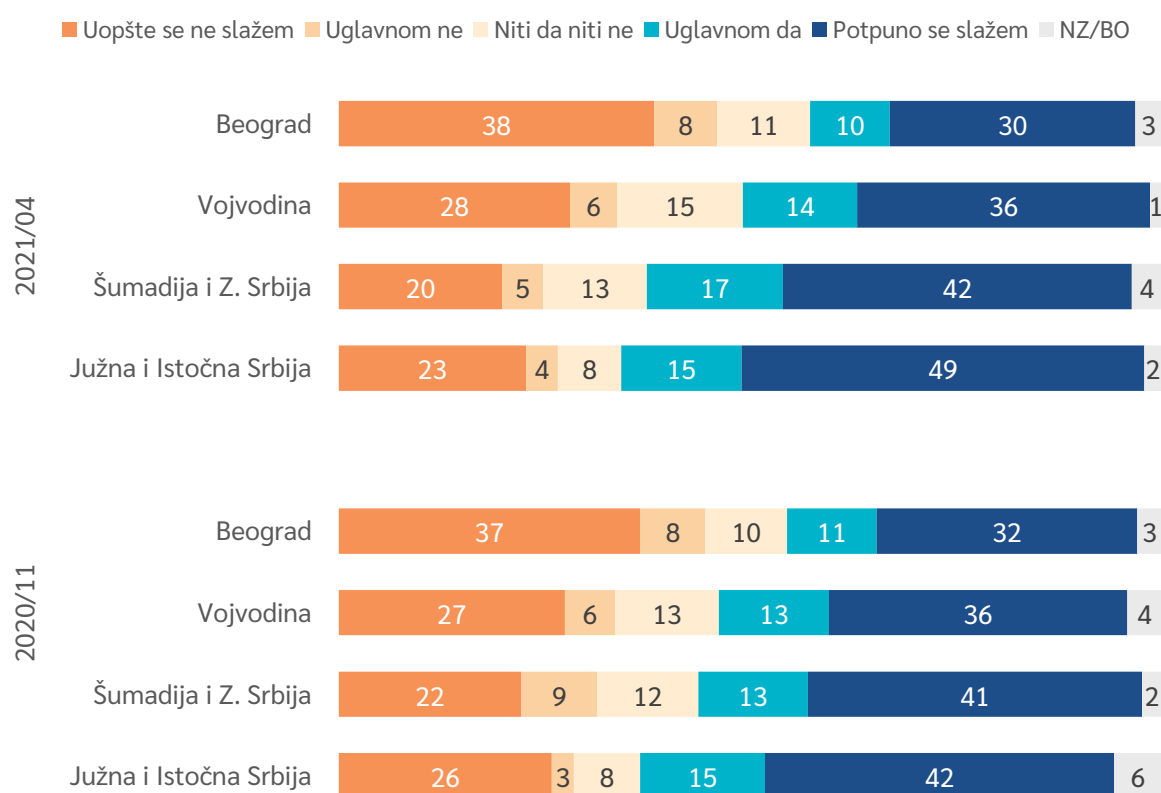
Koliko se slažete sa tvrdnjom da je za našu zemlju u ovom trenutku najbolje da ima jednog jakog lidera koga bi svi slušali, jer samo čvrsta ruka može da nas izvede iz krize?
- ukrštanje sa obrazovanjem -

Grafikon 83. Stav o jakom lideru u odnosu na obrazovanje

Kada su u pitanju regioni Srbije, najupečatljivija promena je u Južnoj i Istočnoj Srbiji, gde je porastao broj onih koji potpuno podržavaju „čvrstu ruku“, sa 42% na 49%. U ostalim krajevima nije zabeležena bitna promena u periodu od novembra 2020. do aprila 2021. godine. U ovogodišnjem istraživanju, postoji značajna razlika između građana koji žive van Beograda i Vojvodine i onih koji žive u glavnom gradu i Vojvodini. Konkretnije, u Beogradu i Vojvodini je manja podrška jakom lideru.

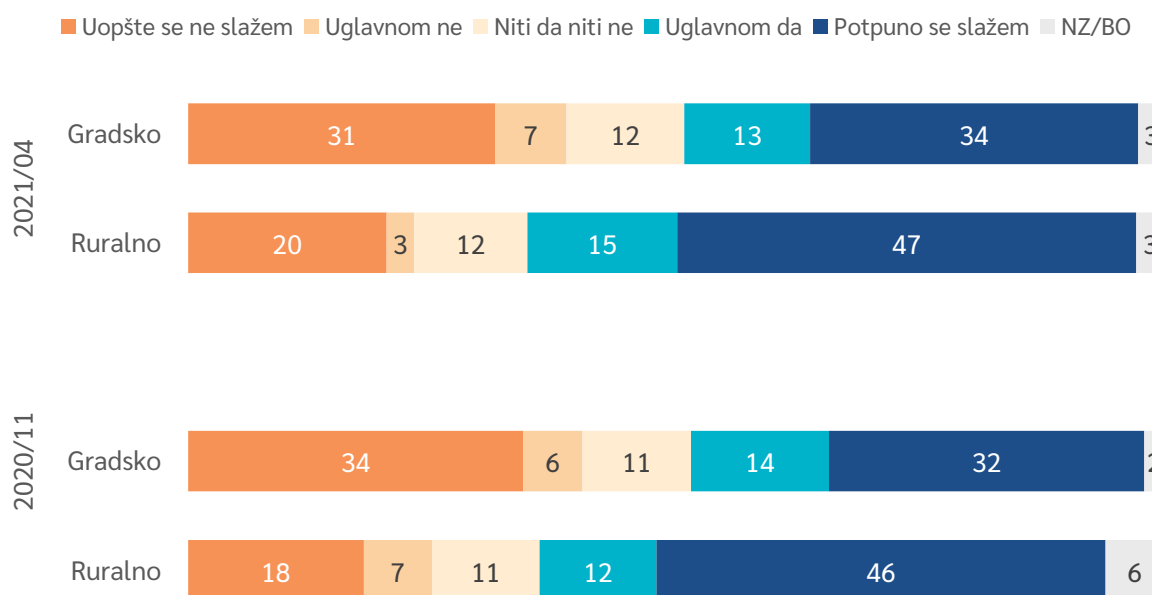
Koliko se slažete sa tvrdnjom da je za našu zemlju u ovom trenutku najbolje da ima jednog jakog lidera koga bi svi slušali, jer samo čvrsta ruka može da nas izvede iz krize?
- ukrštanje sa obrazovanjem -

Grafikon 84. Stav o jakom lideru u odnosu na region

Postoji blagi porast podrške jakom lideru među ruralnim stanovništvom, sa 58% 2020. godine na 62% 2021. godine. Kod gradskog stanovništva nema promene u ovom periodu. Kao i prošle godine, znatno je veći broj građana koji žive u ruralnim krajevima koji podržavaju „čvrstu ruku“ (62%) nego kod ispitanika koji žive u gradskim sredinama (47%).

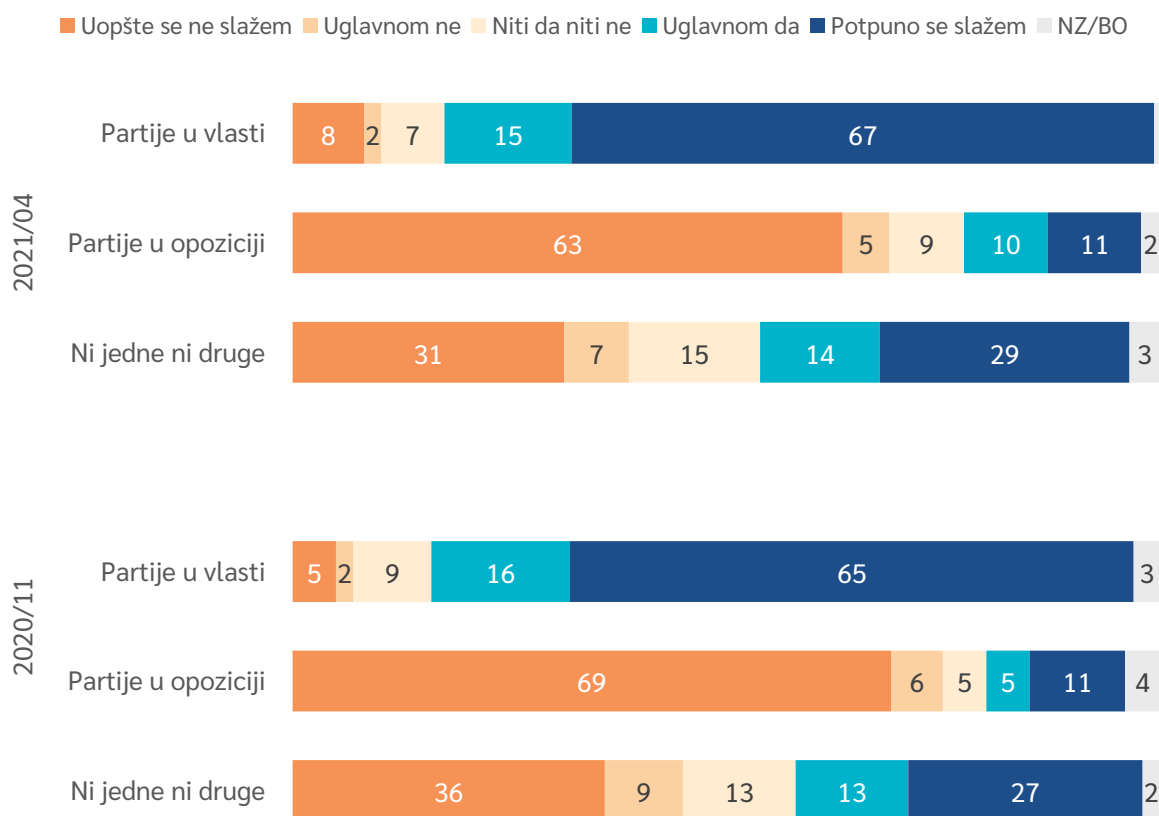
Koliko se slažete sa tvrdnjom da je za našu zemlju u ovom trenutku najbolje da ima jednog jakog lidera koga bi svi slušali, jer samo čvrsta ruka može da nas izvede iz krize?
- ukrštanje sa obrazovanjem -

Grafikon 85. Stav o jakom lideru u odnosu na tip naselja

Nema velikih promena od 2020. godine kada je reč o podršci jakom lideru u odnosu na političku inklinaciju. Nešto veći broj ispitanika koji su bliži partijama u opoziciji i onih koji su neopredeljeni ističe da se uopšte ili uglavnom ne slaže sa „čvrstom rukom“ u odnosu na prethodnu godinu. Drugim rečima, 68% opoziciono nastrojenih građana ne podržava jakog lidera u ovogodišnjem istraživanju, u odnosu na 75% prošle godine. Takođe, postoji pad sa 45% na 38% kod građana koji nisu bliži ni partijama u opoziciji ni strankama u vlasti.

Koliko se slažete sa tvrdnjom da je za našu zemlju u ovom trenutku najbolje da ima jednog jakog lidera koga bi svi slušali, jer samo čvrsta ruka može da nas izvede iz krize?
- ukrštanje sa političkom inklinacijom -

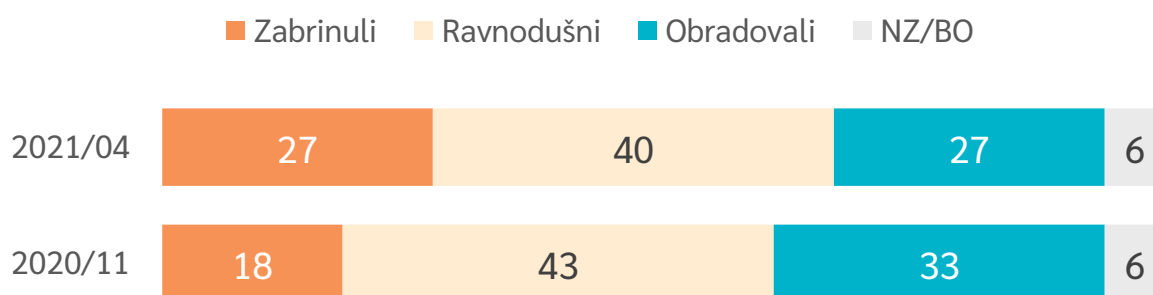

Grafikon 86. Stav o jakom lideru u odnosu na političku inklinaciju

Stav o Evropskoj uniji

U odnosu na novembar 2020, opala je podrška pristupanju Evropskoj uniji i građani su u proseku ravnodušni prema ovoj mogućnosti. Nakon samo pet meseci, čak 9% više građana bi se zabrinulo, a 6% manje bi se obradovalo ukoliko bi Srbija pristupila EU.

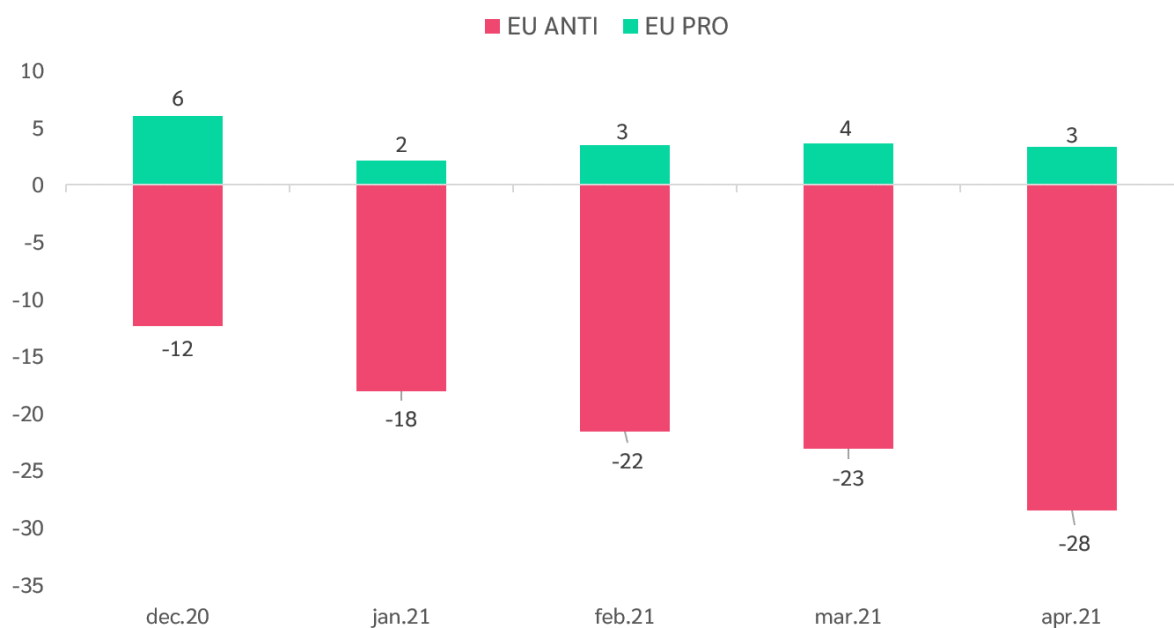
Kako biste se osećali ako bi došlo do pristupanja Srbije EU?

Grafikon 87. Stav o pristupanju Evropskoj uniji

U nastavku su prikazani rezultati praćenja medija Crte koji pokazuju da su televizije sa nacionalnom frekvencijom izuzetno negativno izveštavale o Evropskoj uniji u periodu od decembra 2020. do kraja aprila 2021, što može da bude objašnjenje negativnijeg stava građana prema EU.

Izveštavanje televizija sa nacionalnom frekvencijom o EU

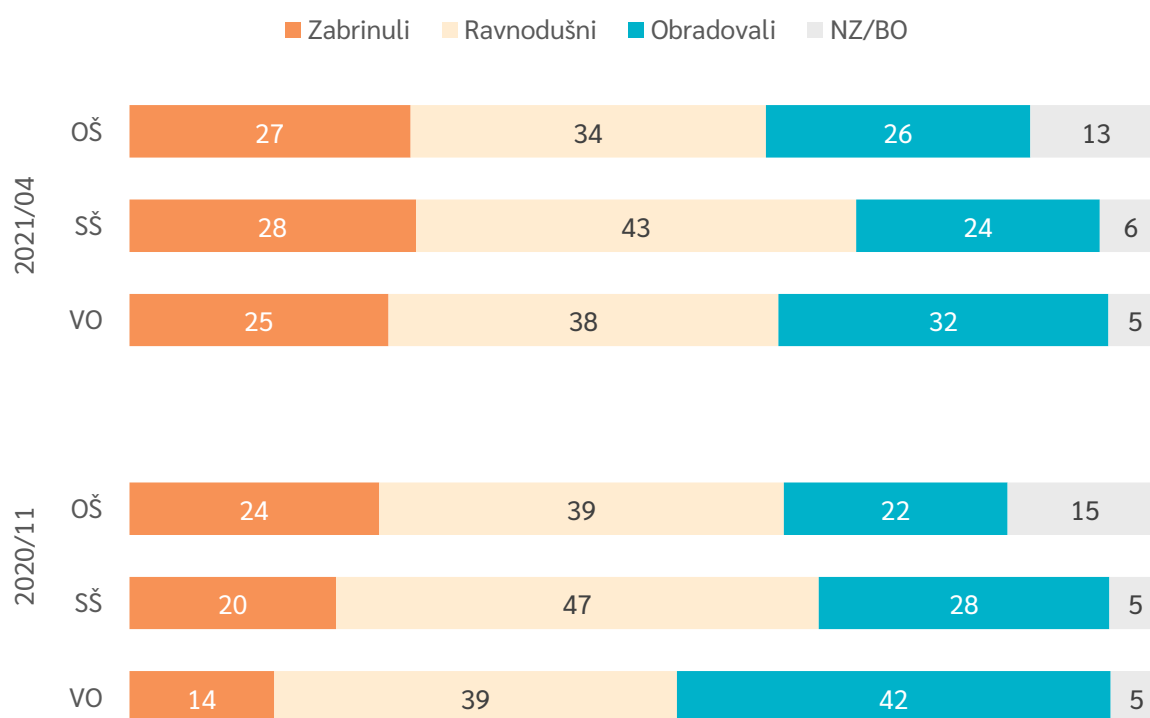
Grafikon 88. Izveštavanje televizija o EU (Crtini podaci praćenja medija)

Stav o pristupanju EU se značajno razlikuje u odnosu na obrazovanje ($V = ,091, p < ,01$) i političku inklinaciju građana ($V = ,160, p < ,001$).

Kada je reč o obrazovanju, kod više obrazovanih građana je stav prema EU postao negativniji, a kod najmanje obrazovanih ispitanika nešto pozitivniji. Promena tokom pet meseci je najistaknutija kod najviše obrazovanih građana, među kojima bi se 32% obradovalo pristupanju EU, u odnosu na 24% 2020. godine. Takođe bi se nešto manje građana koji imaju najviše završenu srednju školu obradovalo – 24%, u odnosu na 28% u novembru 2020). Međutim, kod najmanje obrazovanih ispitanika je nešto pozitivniji stav prema pristupanju EU, sa 22% 2020. na 26% građana koji bi se obradovali ukoliko bi došlo do toga.

Kako biste se osećali ako bi došlo do pristupanja Srbije EU?

- ukrštanje sa obrazovanjem -

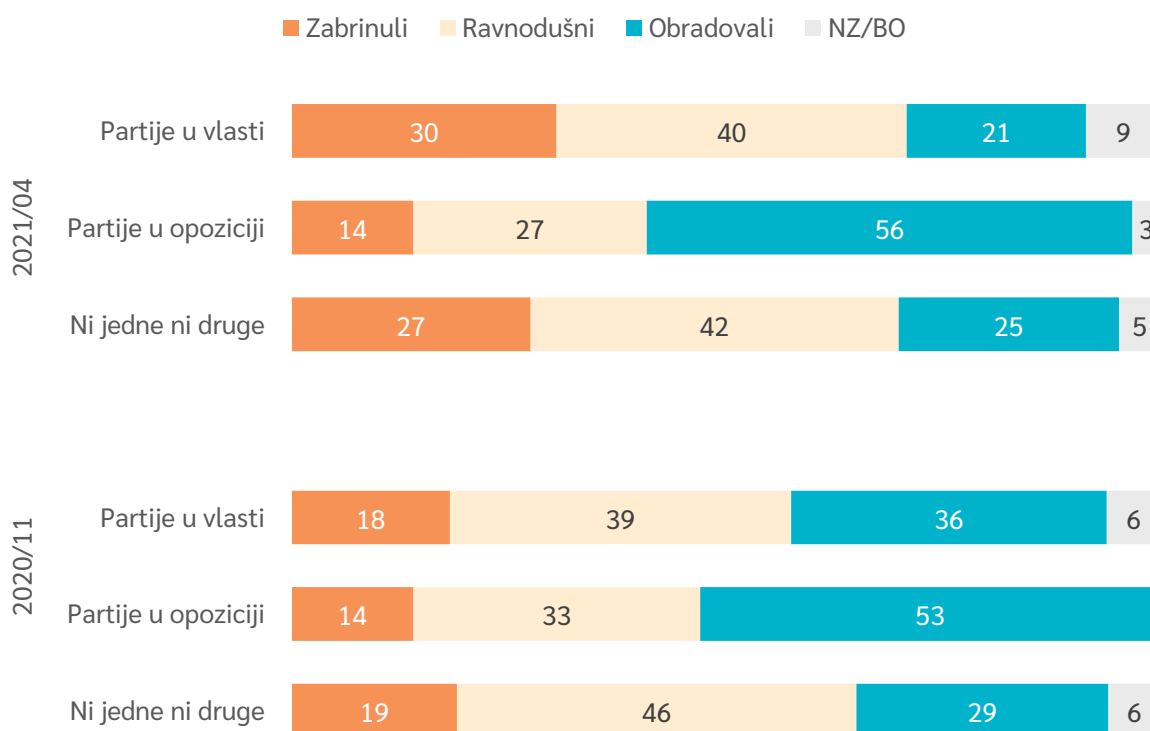

Grafikon 89. Stav o pristupanju Evropskoj uniji u odnosu na obrazovanje

Kada je reč o političkoj inklinaciji, za samo pet meseci je znatno opala podrška pristupanju EU među građanima koji inkliniraju strankama u vlasti, sa 36% na 21%. Kod neopredeljenih je blago opala podrška (za 4%), dok je procenat građana koji bi se obradovali pristupanju EU, a koji su bliži strankama u opoziciji blago porastao, sa 53% na 56%. U isto vreme, znatno je porastao broj građana koji su privrženi partijama u vlasti a koji bi se zabrinuli ako bi Srbija pristupila EU - sa 18% 2020. godine na 30% 2021. Broj zabrinutih je porastao i kod neopredeljenih, za 8% tokom pet meseci, dok je broj zabrinutih ostao isti kod opoziciono opredeljenih građana.

Kako biste se osećali ako bi došlo do pristupanja Srbije EU?

- ukrštanje sa političkom inklinacijom -

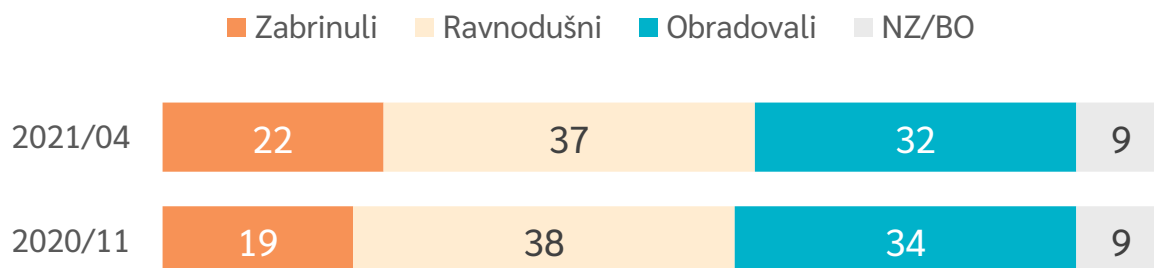

Grafikon 90. Stav o pristupanju Evropskoj uniji u odnosu na političku inklinaciju

Stav o savezu sa Rusijom ili Kinom

U odnosu na 2020, nema bitne promene stava o savezu sa Rusijom ili Kinom. I dalje trećina građana bi se obradovala (32%), a nešto više od petine bi se zabrinulo (22%).

Kako biste se osećali ako bi došlo do odustajanja od EU i formiranja saveza sa Rusijom ili Kinom?

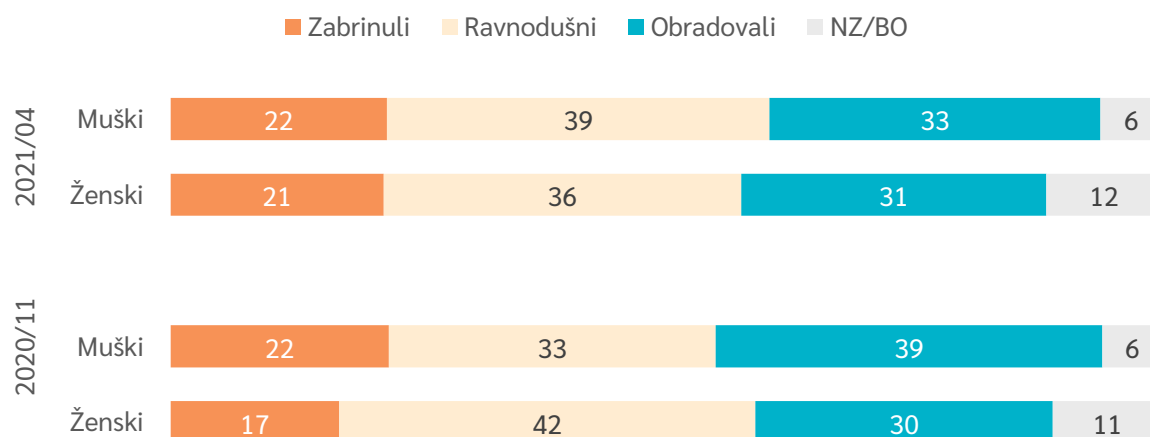

Grafikon 91. Stav o savezu sa Rusijom ili Kinom

Stav prema odustajanju od EU i formiranju saveza sa Rusijom ili Kinom značajno se razlikuje u odnosu na pol ($V = ,097, p < ,05$), uzrast ($V = ,093, p < ,01$), obrazovanje ($V = ,143, p < ,001$), region ($V = ,090, p < ,01$), tip naselja ($V = ,158, p < ,001$) i političku inklinaciju ($V = ,269, p < ,001$).

Znatno manje muškaraca nego 2020. godine bi se obradovalo odustajanju od EU i formiranju saveza sa Rusijom ili Kinom (33% u odnosu na 39%), dok je među ženama nešto veći procenat onih koji bi se zabrinuli (21% u odnosu na 17% 2020. godine). Generalno gledano, u aprilu 2021. godine je polna razlika praktično nepostojeća.

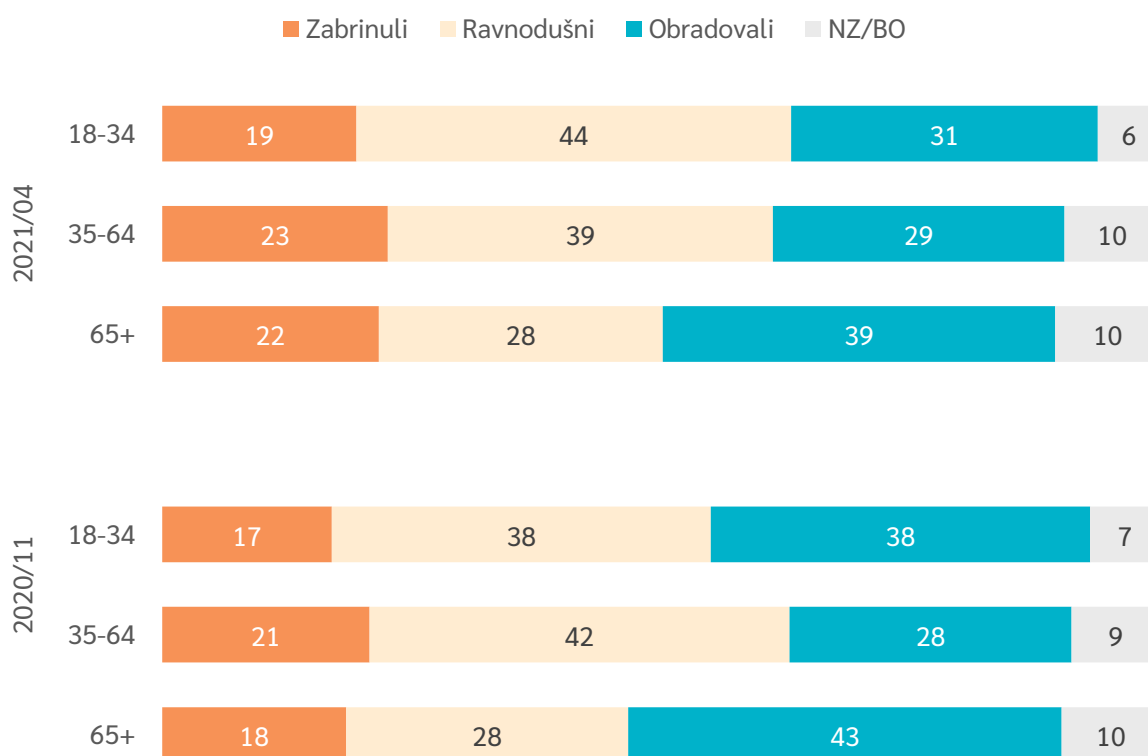
Kako biste se osećali ako bi došlo do odustajanja od EU i formiranja saveza sa Rusijom ili Kinom?
- ukrštanje sa polom -

Grafikon 92. Stav o savezu sa Rusijom ili Kinom u odnosu na pol

Kada je reč o uzrastu, procenat najmlađih građana koji bi se obradovali savezu sa Rusijom ili Kinom je tokom pet meseci opao sa 38% na 31%, dok je procenat najstarijih građana opao sa 43% na 39%. S druge strane, stav sredovečnih građana ostao je praktično nepromenjen po ovom pitanju. Generalno gledano, najstariji građani bi se znatno više obradovali odustajanju od EU integracija i formiranju saveza sa Rusijom ili Kinom nego mlađi građani.

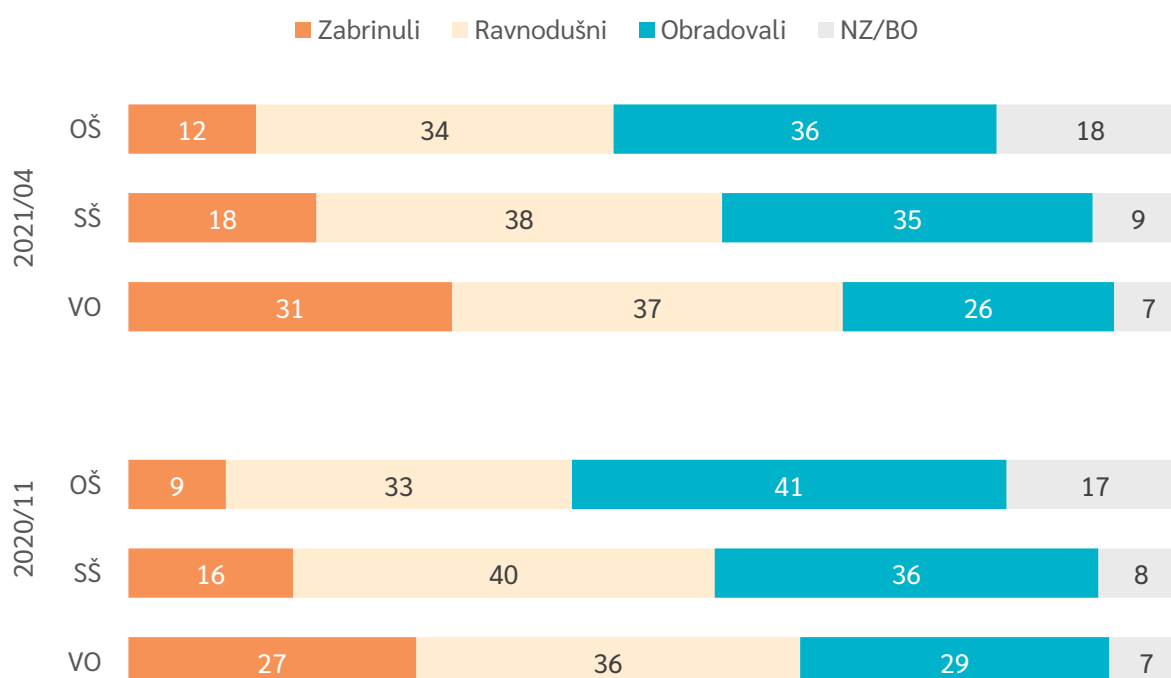
Kako biste se osećali ako bi došlo do odustajanja od EU i formiranja saveza sa Rusijom ili Kinom?
- ukrštanje sa uzrastom -

Grafikon 93. Stav o savezu sa Rusijom ili Kinom u odnosu na uzrast

Među najmanje obrazovanim građanima je u poslednjem istraživanju nešto manji broj onih koji bi se obradovali savezu sa Rusijom ili Kinom (36%) nego prošle godine (41%), a isti slučaj je i sa najobrazovanim građanima, među kojima je 2021. 26% onih koji bi se obradovali, a pet meseci ranije je bilo 29%. Svoj stav nisu promenili u značajnoj meri ispitanici koji su završili najviše srednju školu. Uopšteno gledano, nema velike razlike između onih sa osnovnom školom i onih koji su završili i srednju školu - ove dve grupe se značajno razlikuju od visokoobrazovanih građana koji imaju negativniji stav prema odustajanju od EU i formiranju saveza sa Rusijom ili Kinom.

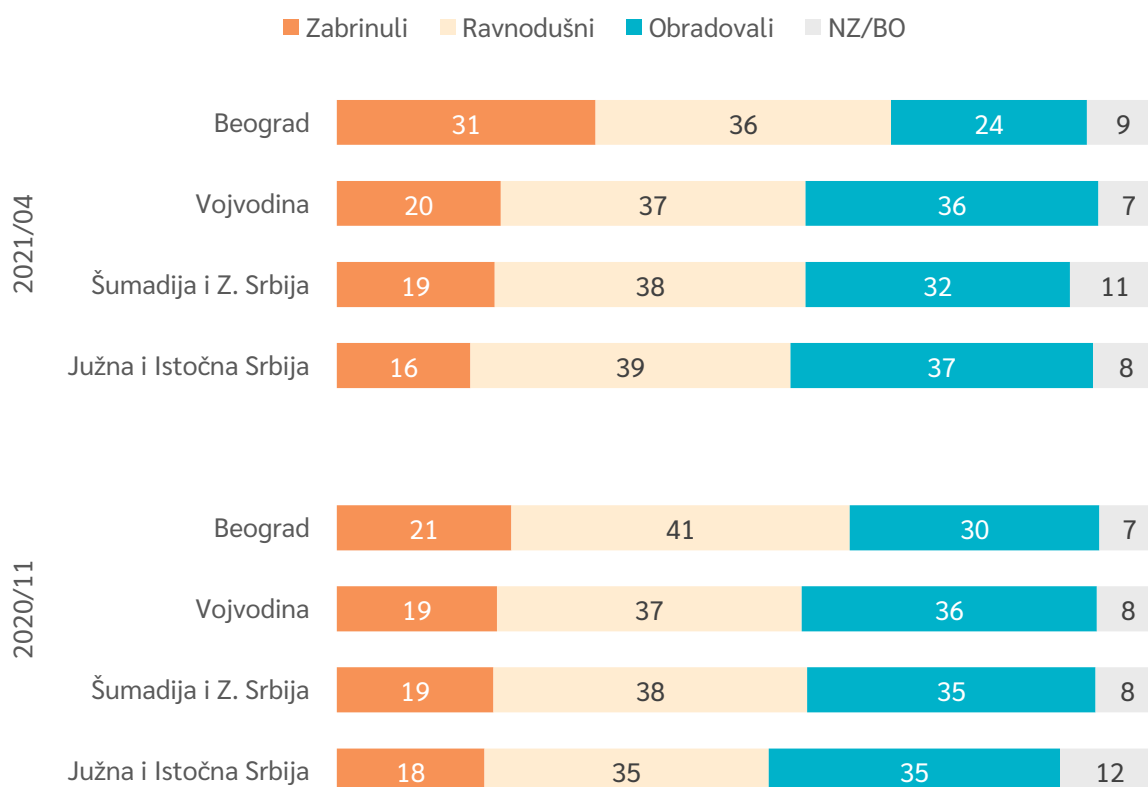
Kako biste se osećali ako bi došlo do odustajanja od EU i formiranja saveza sa Rusijom ili Kinom?
- ukrštanje sa obrazovanjem -

Grafikon 94. Stav o savezu sa Rusijom ili Kinom u odnosu na obrazovanje

Tokom pet meseci, samo se stav Beograđana bitno promenio po pitanju saveza sa Rusijom ili Kinom. Konkretnije, pala je podrška ovakvom savezu sa 30% na 24%, a takođe je porastao broj Beograđana koji bi se zabrinuli ukoliko bi se to desilo, sa 21% 2020. godine na 31% 2021. godine. Stanovništvo koje živi u Beogradu ima značajno negativniji stav prema savezu sa Rusijom ili Kinom od ostatka populacije.

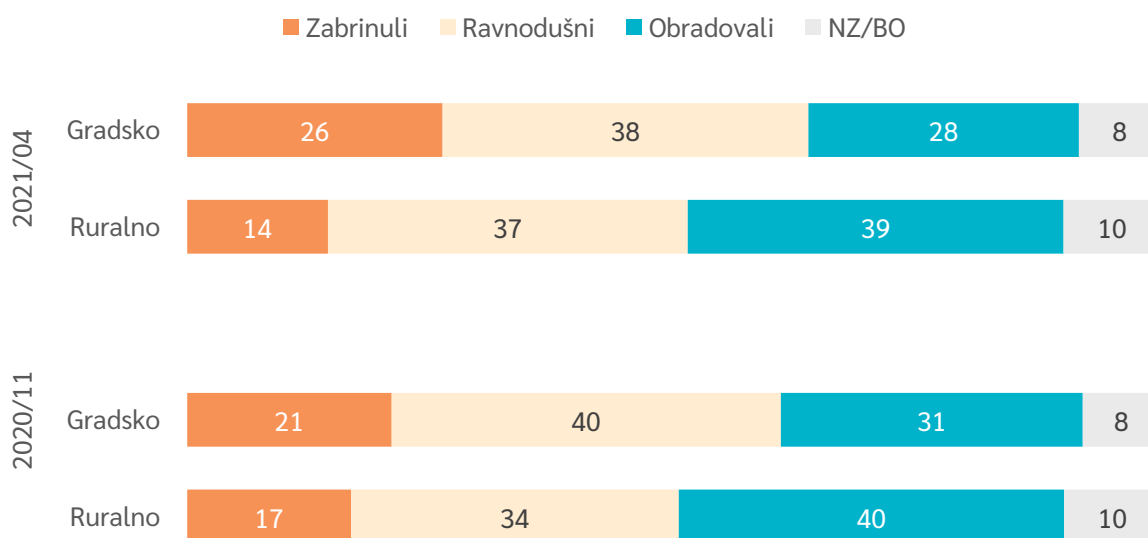
Kako biste se osećali ako bi došlo do odustajanja od EU i formiranja saveza sa Rusijom ili Kinom? - ukrštanje sa regionom -

Grafikon 95. Stav o savezu sa Rusijom ili Kinom u odnosu na region

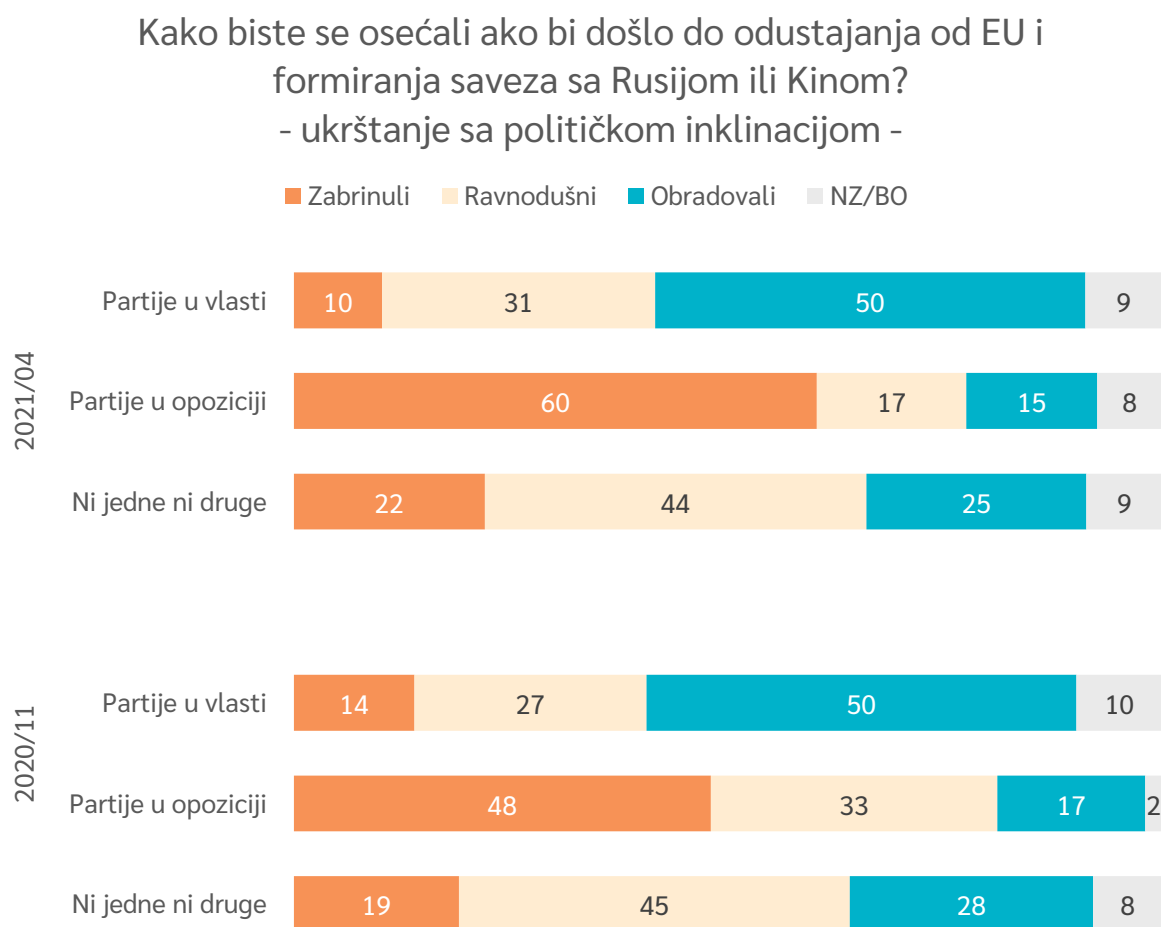
Među gradskim stanovništvom je nešto više onih (promena od 5%) koji bi se zabrinuli ukoliko bi se formirao savez sa Rusijom ili Kinom u odnosu na novembar 2020. Ostale promene su znatno manje i kreću se u rasponu od nekoliko procenata. Generalno gledano, ruralno stanovništvo bi se znatno više obradovalo (39%) ukoliko bi se formirao savez sa Rusijom ili Kinom nego gradsko stanovništvo (28%).

Kako biste se osećali ako bi došlo do odustajanja od EU i formiranja saveza sa Rusijom ili Kinom?
- ukrštanje sa tipom naselja -

Grafikon 96. Stav o savezu sa Rusijom ili Kinom u odnosu na tip naselja

Kada je u pitanju politička inklinacija, nema značajne razlike između dva sprovedena istraživanja kada je u pitanju to koliko bi građane obradovao savez sa Rusijom ili Kinom. Međutim, znatno veći broj građana koji inkliniraju opozicionim partijama bi bio zabrinut (60%) nego prošle godine (48%). U isto vreme, duplo je manje onih iz ove grupacije koji bi bili ravnodušni (promena sa 33% na 17%). S druge strane, među ispitanicima koji su bliži vlasti je nešto manji broj koji bi bio zabrinut u odnosu na novembar 2020 (promena sa 14% na 10%).

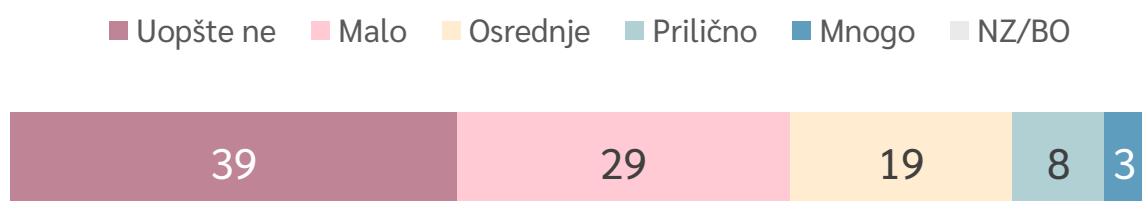

Grafikon 97. Stav o savezu sa Rusijom ili Kinom u odnosu na političku inklinaciju

Upućenost u rad i aktivnosti nevladinih organizacija

Više od dve trećine građana (68%) ne prati uopšte ili prati vrlo malo rad i aktivnosti NVO. Samo 11% građana ističe da prilično ili mnogo prati rad i aktivnosti nevladinih organizacija. Iako se pet meseci ranije pokazalo da su građani nešto više zainteresovani za rad i aktivnosti NVO (npr. 18% njih je prilično ili mnogo zainteresovano), pokazuje se da kada ih direktno pitamo da li zaista prate rad NVO da njihovo ponašanje ne prati u potpunosti njihovo interesovanje za ovu temu. Drugim rečima, ne samo da je zainteresovanost za rad NVO niska, već građani još u manjoj meri zapravo prate rad i aktivnosti NVO.

U kojoj meri pratite rad i aktivnosti nevladinih organizacija?

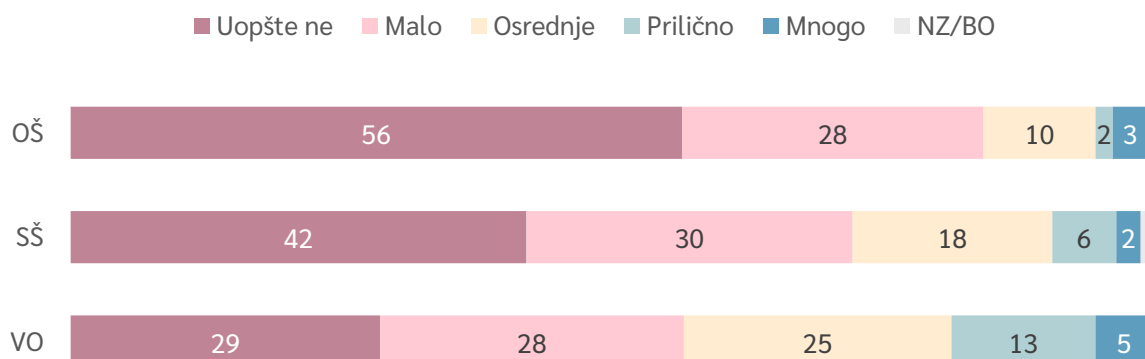
Grafikon 98. Upućenost u rad i aktivnosti NVO

Interesovanje građana za rad i aktivnosti nevladinih organizacija značajno se razlikuje u odnosu na obrazovanje ($V = ,173, p < ,001$), tip naselja ($V = ,137, p < ,001$) i političku inklinaciju ($V = ,158, p < ,001$).

Najviše obrazovane građane više interesuje rad nevladinih organizacija nego manje obrazovane građane. Među onima koji su završili najviše osnovnu školu, samo 5% prilično ili mnogo prati rad NVO, dok 56% uopšte ne prati. S druge strane, 18% najobrazovanijih prilično ili mnogo prati, a 29% uopšte ne prati rad NVO.

U kojoj meri pratite rad i aktivnosti nevladinih organizacija?

- ukrštanje sa obrazovanjem -

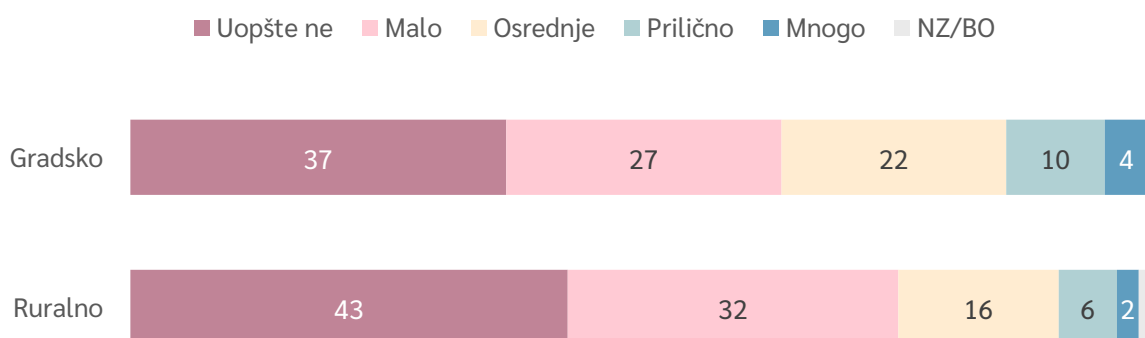

Grafikon 99. Upućenost u rad i aktivnosti NVO u odnosu na obrazovanje

Gradsko stanovništvo nešto češće prati rad i aktivnosti nevladinih organizacija nego građani koji žive u ruralnim sredinama. Iako i jedna i druga grupa generalno malo prate rad NVO, ipak 14% gradskog stanovništva prilično ili mnogo prati, u odnosu na 8% građana iz ruralnih krajeva.

U kojoj meri pratite rad i aktivnosti nevladinih organizacija?

- ukrštanje sa tipom naselja -

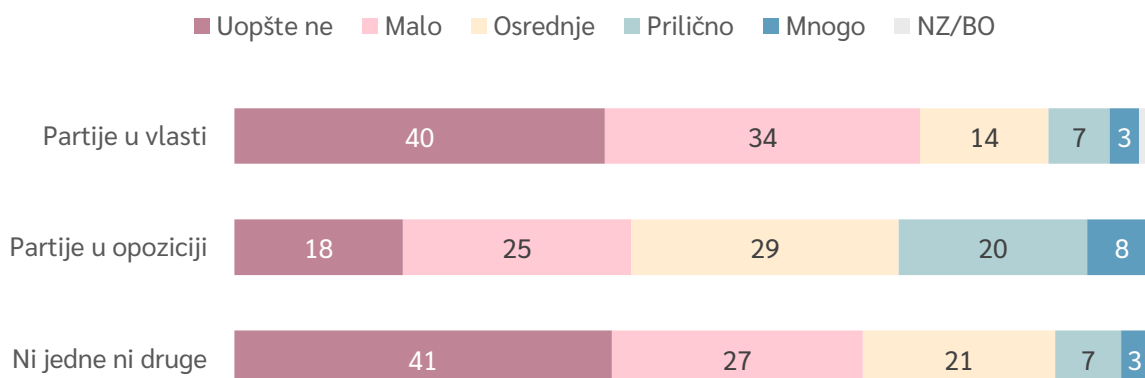

Grafikon 100. Upućenost u rad i aktivnosti NVO u odnosu na tip naselja

Građani koji inkliniraju partijama u opoziciji u znatno većoj meri prate rad i aktivnosti nevladinih organizacija nego drugi građani. Broj onih koji prilično ili mnogo prate je 28%, u odnosu na 10% među onima koji su neopredeljeni ili kojima su bliže stranke u vlasti.

U kojoj meri pratite rad i aktivnosti nevladinih organizacija?

- ukrštanje sa političkom inklinacijom -

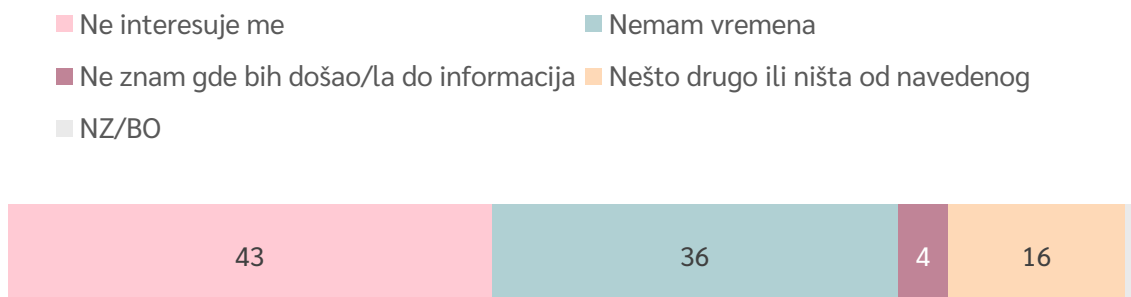

Grafikon 101. Upućenost u rad i aktivnosti NVO u odnosu na političku inklinaciju

Nešto manje od polovine građana (43%) ne prati aktivnosti nevladinih organizacija zato što ih ne interesuju, dok nešto više od trećine (36%) ističe da nema vremena za to. Uz to, 16% građana ima neki drugi razlog zbog kog ne prati rad nevladinih organizacija.

Zbog čega ne pratite aktivnosti NVO?

- % od onih koji ne prate rad i aktivnosti NVO -

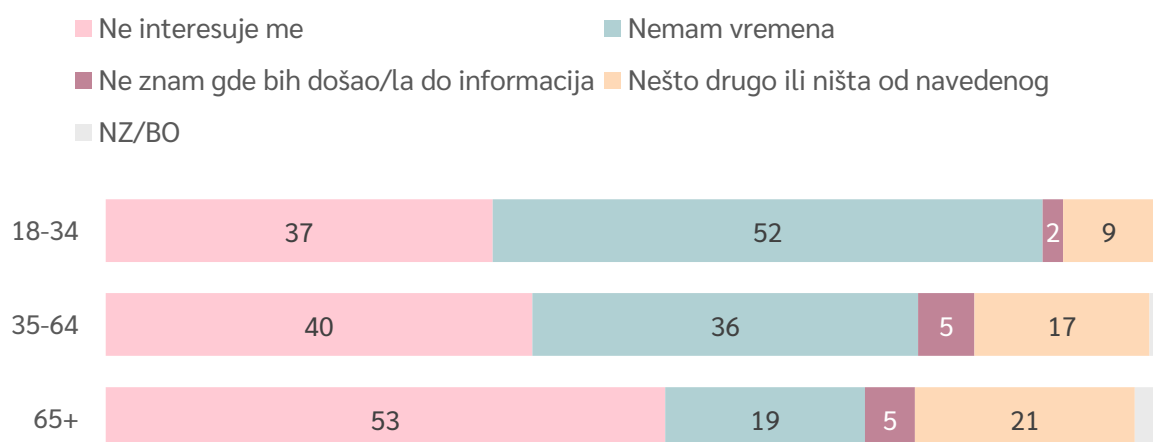

Grafikon 102. Glavni razlog nepraćenja aktivnosti NVO

Razlozi zbog kog građani ne prate aktivnosti NVO značajno se razlikuju kod građana različitih uzrasnih grupa ($V = ,184, p < ,001$) i obrazovanja ($V = ,136, p < ,05$).

Najstariji građani najčešće ističu kao razlog da ih ne interesuje (53%) rad nevladinih organizacija, dok najmlađa uzrasna grupa kaže da nema vremena da prati.

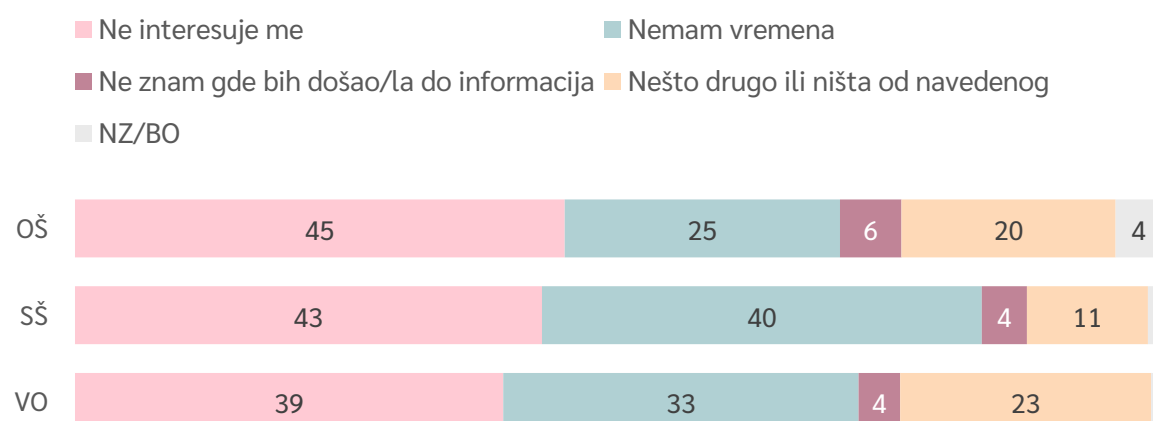
Zbog čega ne pratite aktivnosti NVO? - ukrštanje sa uzrastom -

Grafikon 103. Glavni razlog nepraćenja aktivnosti NVO u odnosu na uzrast

Kada je reč o obrazovanju, građani koji su završili najviše srednju školu u znatno većoj meri navode da nemaju vremena nego manje i više obrazovani građani. S druge strane, najmanje obrazovani, kao i oni sa višom školom ili fakultetom u većoj meri nego građani sa srednjom stručnom spremom navode da je razlog nešto drugo.

Zbog čega ne pratite aktivnosti NVO? - ukrštanje sa obrazovanjem -

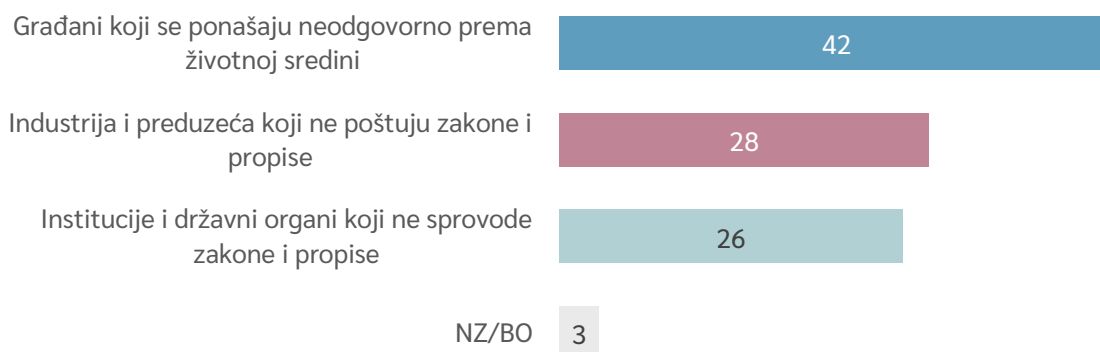

Grafikon 104. Glavni razlog nepraćenja aktivnosti NVO u odnosu na obrazovanje

Ekološke teme

Na pitanje ko je najodgovorniji za zagađenje životne sredine u našoj zemlji najveći broj ispitanika odgovara da su to neodgovorni građani (42%). Oko četvrtine građana misli da su to industrija i preduzeća koji ne poštuju zakone i propise (28%), odnosno institucije i državni organi koji ne sprovode zakone i propise (26%).

Ko je, po Vašem mišljenju, najodgovorniji za zagađenje životne sredine?

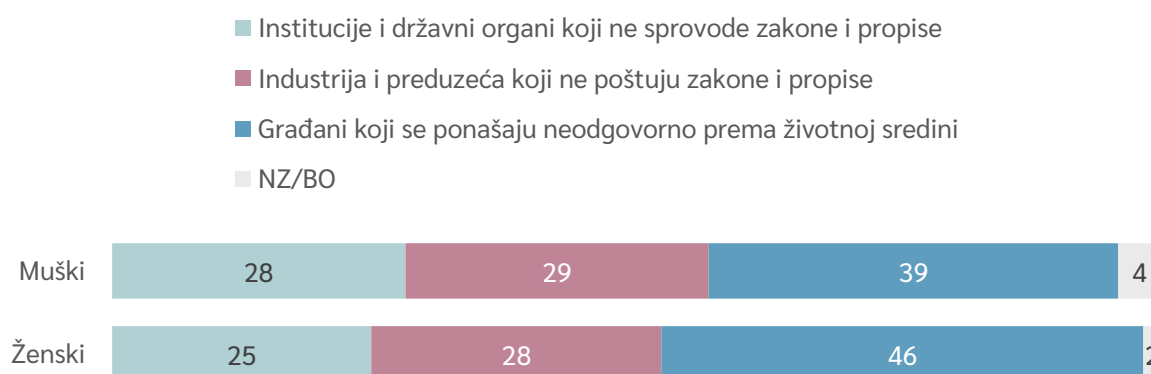

Grafikon 105. Odgovornost za zagađenje životne sredine

Ispitanici pripisuju odgovornost za zagađenje životne sredine različitim akterima u odnosu na pol ($V = ,096, p < ,05$), obrazovanje ($V = ,134, p < ,001$), region ($V = ,098, p < ,001$), tip naselja ($V = ,161, p < ,001$) i političku inklinaciju ($V = ,170, p < ,001$).

Građanke Srbije u nešto većoj meri nego muškarci misle da su građani ti koji se neodgovorno ponašaju prema životnoj sredini, dok u ostalim odgovorima nema velikih polnih razlika u odgovorima.

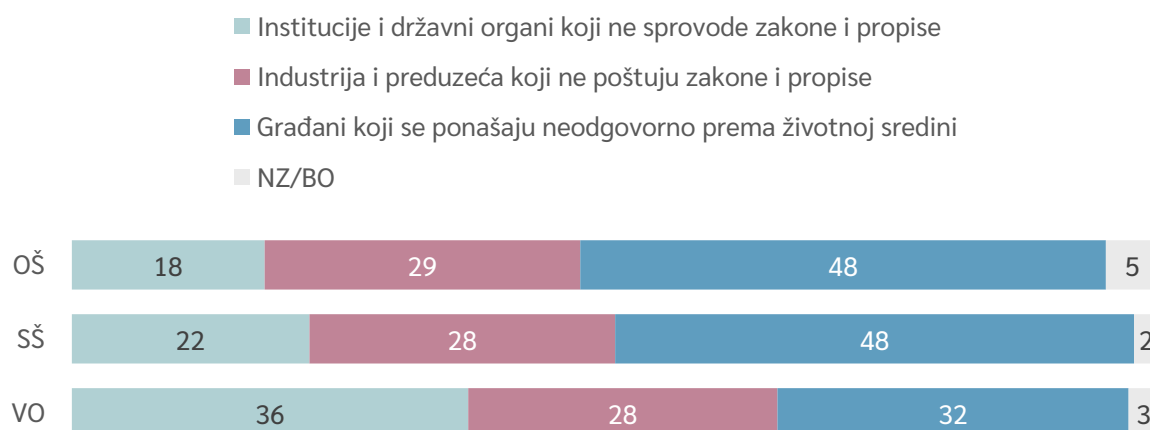
Ko je najodgovorniji za zagađenje životne sredine - ukrštanje sa polom -

Grafikon 106. Odgovornost za zagađenje životne sredine u odnosu na pol

Oko 50% građana koji su završili najviše osnovnu školu, ali i 50% onih koji su završili srednju školu misli da su građani odgovorni za zagađenje životne sredine, dok isto misli trećina najobrazovanijih (32%). Najviše obrazovani građani u isto vreme češće navode da su institucije i državni organi odgovorni jer ne sprovode zakone i propise.

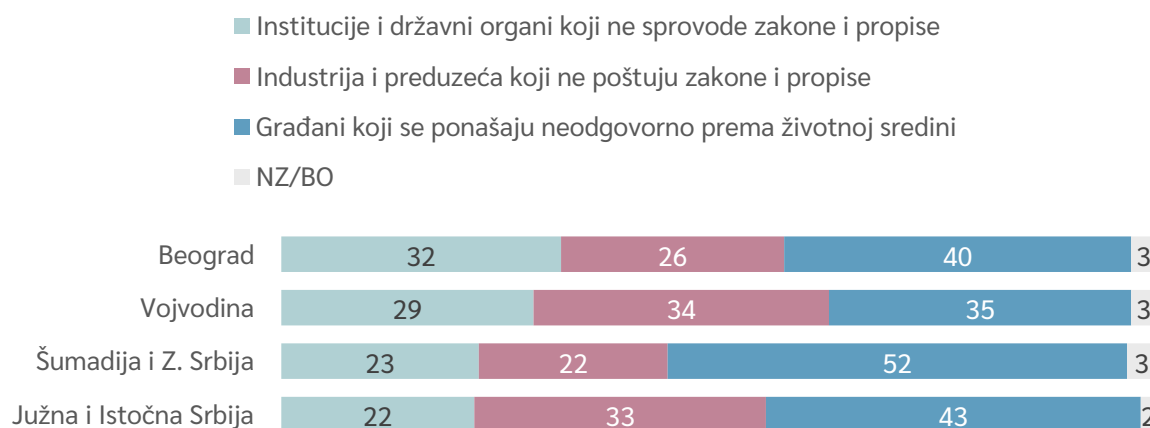
Ko je najodgovorniji za zagađenje životne sredine - ukrštanje sa obrazovanjem -

Grafikon 107. Odgovornost za zagađenje životne sredine u odnosu na obrazovanje

Ispitanici koji žive u Šumadiji i Zapadnoj Srbiji u znatno većoj meri ističu da su građani najodgovorniji za zagađenje životne sredine, nego stanovništvo iz ostalih delova Srbije. U isto vreme, Beograđani i Vojvođani češće nego ostali ističu da su najodgovornije institucije i državni organi koji ne sprovode zakone i propise. Stanovništvo iz Vojvodine, Južne i Istočne Srbije više nego Beograđani i građani iz Šumadije i Zapadne Srbije misle da je najveća odgovornost na industriji i preduzećima.

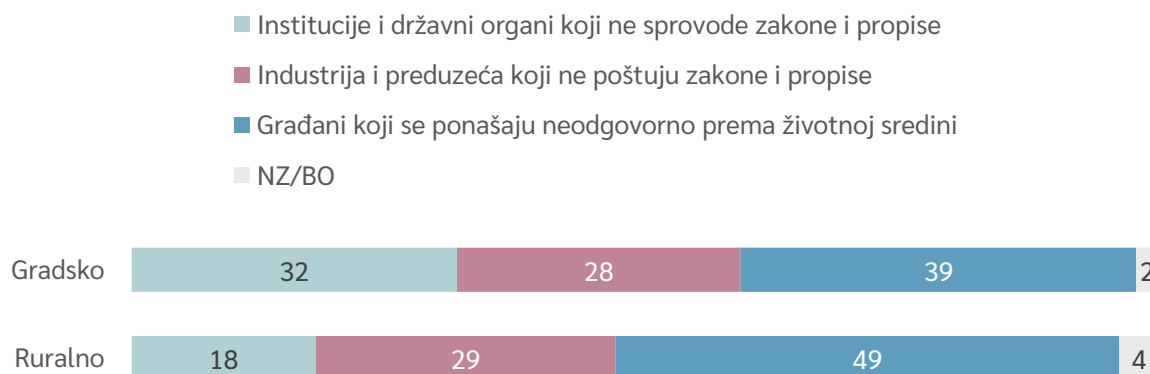
Ko je najodgovorniji za zagađenje životne sredine - ukrštanje sa regionom -

Grafikon 108. Odgovornost za zagađenje životne sredine u odnosu na region

Građani koji žive u gradskim područjima u znatno većoj mjeri nego ruralno stanovništvo ističe da su institucije i državni organi najodgovorniji za zagađenje životne sredine. Oko polovine (49%) građana iz ruralnih naselja misli da je problem u neodgovornim građanima, dok isto misli 39% ispitanika iz gradskih sredina.

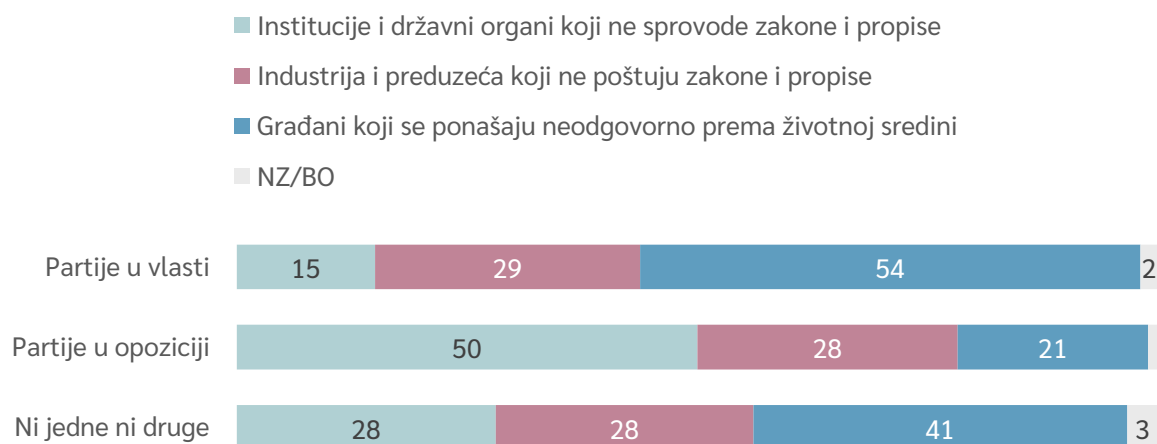
Ko je najodgovorniji za zagađenje životne sredine - ukrštanje sa tipom naselja -

Grafikon 109. Odgovornost za zagađenje životne sredine u odnosu na tip naselja

Najveća razlika u odgovorima na pitanje o odgovornosti za zagađenje životne sredine može se primetiti između ispitanika različite političke inklinacije. Više od polovine ispitanika kojima su bliže partije u vlasti (54%) ističe da je najveća odgovornost na građanima koji su neodgovorni, dok isto misli samo 21% ispitanika koji inkliniraju opoziciji. U isto vreme, polovina građana kojima su bliže partije u opoziciji smatra da su najodgovornije institucije i državni organi koji ne sprovode zakone i propise, dok isto misli samo 15% građana koji inkliniraju strankama u vlasti.

Ko je najodgovorniji za zagađenje životne sredine - ukrštanje sa političkom inklinacijom -

Grafikon 110. Odgovornost za zagađenje životne sredine u odnosu na političku inklinaciju

Najveći deo stanovništva, nešto više od dve trećine (70%), u proteklih godinu dana nije učestvovao ili inicirao ekološke akcije u svojoj zajednici. Četvrtina građana je učestvovala, dok je samo 5% pokrenulo neko akciju.

Da li ste u poslednjih godinu dana sami preduzeli ili aktivno učestvovali u bilo kakvoj akciji ili inicijativi kako biste rešili neki ekološki problem u Vašoj lokalnoj zajednici?

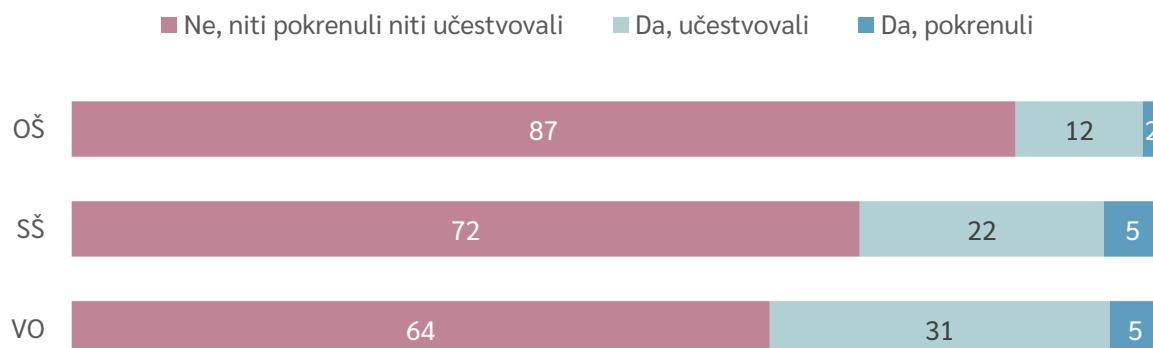
■ Ne, niti pokrenuli niti učestvovali ■ Da, učestvovali ■ Da, pokrenuli

Grafikon 111. Učešće u inicijativama za rešavanje ekoloških problema

Obrazovaniji građani u značajno većoj meri učestvuju u inicijativama kako bi rešili ekološki problem u lokalnoj zajednici ($V = ,109, p < ,05$). Naime, oko trećine građana koji imaju završenu višu školu ili fakultet (31%) je učestvovalo u proteklih godinu dana u nekoj akciji na lokalnu, što je značajno više nego oni koji su završili najviše srednju školu (22%), odnosno najmanje obrazovani (12%).

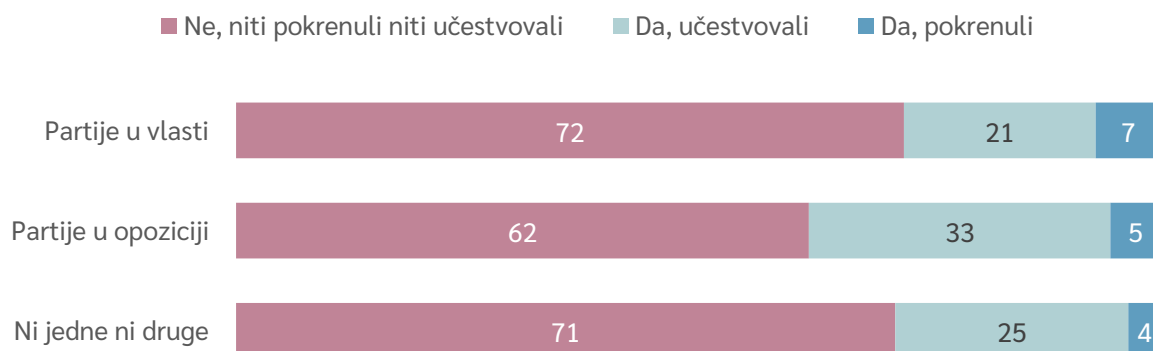
Da li ste u poslednjih godinu dana sami preduzeli ili aktivno učestvovali u bilo kakvoj akciji ili inicijativi kako biste rešili neki ekološki problem u Vašoj lokalnoj zajednici?
- ukrštanje sa obrazovanjem -

Grafikon 112. Učešće u inicijativama u odnosu na obrazovanje

Građani koji inkliniraju partijama u opoziciji su u nešto većoj meri učestvovali u inicijativama na lokalnu nego građani koji su bliži partijama u vlasti ili koji su neopredeljeni ($V = ,073, p < ,05$).

Da li ste u poslednjih godinu dana sami preduzeli ili aktivno učestvovali u bilo kakvoj akciji ili inicijativi kako biste rešili neki ekološki problem u Vašoj lokalnoj zajednici?
- ukrštanje sa političkom inklinacijom -

Grafikon 113. Učešće u inicijativama u odnosu na političku inklinaciju

Spisak grafikona

Grafikon 1. Procena učestalosti koruptivnih aktivnosti u našem društvu	16
Grafikon 2. Procena učestalosti koruptivnih aktivnosti u odnosu na uzrast	17
Grafikon 3. Procena učestalosti koruptivnih aktivnosti u odnosu na obrazovanje	18
Grafikon 4. Procena učestalosti koruptivnih aktivnosti u odnosu na tip naselja	18
Grafikon 5. Procena učestalosti koruptivnih aktivnosti u odnosu na političku inklinaciju	19
Grafikon 6. Procena učestalosti podmićivanja lekara u odnosu na pol	19
Grafikon 7. Procena učestalosti podmićivanja lekara u odnosu na uzrast	20
Grafikon 8. Procena učestalosti podmićivanja lekara u odnosu na obrazovanje	20
Grafikon 9. Procena učestalosti podmićivanja lekara u odnosu na političku inklinaciju	21
Grafikon 10. Procena učestalosti podmićivanja policajca u odnosu na pol	21
Grafikon 11. Procena učestalosti podmićivanja policajca u odnosu na uzrast	22
Grafikon 12. Procena učestalosti podmićivanja policajca u odnosu na obrazovanje	22
Grafikon 13. Procena učestalosti podmićivanja policajca u odnosu na region	23
Grafikon 14. Procena učestalosti podmićivanja policajca u odnosu na tip naselja	23
Grafikon 15. Procena učestalosti podmićivanja policajca u odnosu na političku inklinaciju	24
Grafikon 16. Procena učestalosti podmićivanja službenika u odnosu na uzrast	25
Grafikon 17. Procena učestalosti podmićivanja službenika u odnosu na obrazovanje	25
Grafikon 18. Procena učestalosti podmićivanja službenika u odnosu na političku inklinaciju	26
Grafikon 19. Procena učestalosti podmićivanja sudije u odnosu na uzrast	27
Grafikon 20. Procena učestalosti podmićivanja sudije u odnosu na obrazovanje	27
Grafikon 21. Procena učestalosti podmićivanja sudije u odnosu na političku inklinaciju	28
Grafikon 22. Procena učestalosti upuštanja zaposlenih u koruptivne aktivnosti	29
Grafikon 23. Procena učestalosti donošenja partijskih ili ličnih odluka u odnosu na uzrast	30
Grafikon 24. Procena učestalosti donošenja partijskih ili ličnih odluka u odnosu na obrazovanje	30
Grafikon 25. Procena učestalosti donošenja partijskih ili ličnih odluka u odnosu na tip naselja	31
Grafikon 26. Procena učestalosti donošenja partijskih ili ličnih odluka u odnosu na političku inkl.	31
Grafikon 27. Procena učestalosti nameštanja javnih nabavki u odnosu na uzrast	32
Grafikon 28. Procena učestalosti nameštanja javnih nabavki u odnosu na obrazovanjem	32
Grafikon 29. Procena učestalosti nameštanja javnih nabavki u odnosu na tip naselja	33
Grafikon 30. Procena učestalosti nameštanja javnih nabavki u odnosu na političku inklinaciju	33
Grafikon 31. Procena učestalosti kupovine glasova na izborima u odnosu na uzrast	34
Grafikon 32. Procena učestalosti kupovine glasova na izborima u odnosu na obrazovanje	35
Grafikon 33. Procena učestalosti kupovine glasova na izborima u odnosu na region	35
Grafikon 34. Procena učestalosti kupovine glasova na izborima u odnosu na političku inklinaciju	36
Grafikon 35. Procena učestalosti prodaje javnih površina u odnosu na uzrast	37
Grafikon 36. Procena učestalosti prodaje javnih površina u odnosu na obrazovanje	37
Grafikon 37. Procena učestalosti prodaje javnih površina u odnosu na region	38
Grafikon 38. Procena učestalosti prodaje javnih površina u odnosu na tip naselja	38
Grafikon 39. Procena učestalosti prodaje javnih površina u odnosu na političku inklinaciju	39
Grafikon 40. Procena učestalosti pronevere novca u odnosu na uzrast	40
Grafikon 41. Procena učestalosti pronevere novca u odnosu na obrazovanje	40
Grafikon 42. Procena učestalosti pronevere novca u odnosu na uzrast	41
Grafikon 43. Procena učestalosti pronevere novca u odnosu na političku inklinaciju	41
Grafikon 44. Procena učestalosti korupcije u Srbiji	42
Grafikon 45. Procena učestalosti korupcije u odnosu na pol	42
Grafikon 46. Procena učestalosti korupcije u odnosu na uzrast	43

Grafikon 47. Procena učestalosti korupcije u odnosu na obrazovanje	43
Grafikon 48. Procena učestalosti korupcije u odnosu na tip naselja	44
Grafikon 49. Procena učestalosti korupcije u odnosu na političku inklinaciju	44
Grafikon 50. Najkorumpiranija institucija	45
Grafikon 51. Procena efikasnosti države u borbi protiv korupcije	46
Grafikon 52. Procena efikasnosti države u borbi protiv korupcije u odnosu na pol	46
Grafikon 53. Procena efikasnosti države u borbi protiv korupcije u odnosu na uzrast	47
Grafikon 54. Procena efikasnosti države u borbi protiv korupcije u odnosu na region	47
Grafikon 55. Procena efikasnosti države u borbi protiv korupcije u odnosu na tip naselja	48
Grafikon 56. Procena efikasnosti države u borbi protiv korupcije u odnosu na političku inklinaciju	48
Grafikon 57. Upoznatost sa radom Agencije za sprečavanje korupcije	49
Grafikon 58. Upoznatost sa radom Agencije za sprečavanje korupcije u odnosu na pol	49
Grafikon 59. Upoznatost sa radom Agencije za sprečavanje korupcije u odnosu na obrazovanje	50
Grafikon 60. Upoznatost sa radom Agencije za sprečavanje korupcije u odnosu na političku ink.	50
Grafikon 61. Ocena rada Agencije za sprečavanje korupcije	51
Grafikon 62. Ocena rada Agencije za sprečavanje korupcije u odnosu na pol	51
Grafikon 63. Ocena rada Agencije za sprečavanje korupcije u odnosu na obrazovanje	52
Grafikon 64. Ocena rada Agencije za sprečavanje korupcije u odnosu na tip naselja	52
Grafikon 65. Ocena rada Agencije za sprečavanje korupcije u odnosu na političku inklinaciju	53
Grafikon 66. Procena umešanosti funkcionera u korupciju	53
Grafikon 67. Procena umešanosti funkcionera u korupciju u odnosu na uzrast	54
Grafikon 68. Procena umešanosti funkcionera u korupciju u odnosu na obrazovanje	54
Grafikon 69. Procena umešanosti funkcionera u korupciju u odnosu na političku inklinaciju	55
Grafikon 70. Procena pritiska države na ljude koji ukazuju na korupciju	55
Grafikon 71. Procena pritiska države na ljude koji ukazuju na korupciju u odnosu na uzrast	56
Grafikon 72. Procena pritiska države na ljude koji ukazuju na korupciju u odnosu na obrazovanje	56
Grafikon 73. Procena pritiska države na ljude koji ukazuju na korupciju u odnosu na region	57
Grafikon 74. Procena pritiska države na ljude koji ukazuju na korupciju u odnosu na tip naselja	57
Grafikon 75. Procena pritiska države na ljude koji ukazuju na korupciju u odnosu na političku inkl.	58
Grafikon 76. Stav o demokratiji	59
Grafikon 77. Stav o demokratiji u odnosu na uzrast	60
Grafikon 78. Stav o demokratiji u odnosu na obrazovanje	61
Grafikon 79. Stav o demokratiji u odnosu na političku inklinaciju	62
Grafikon 80. Stav o jakom lideru	63
Grafikon 81. Stav o jakom lideru u odnosu na pol	64
Grafikon 82. Stav o jakom lideru u odnosu na uzrast	65
Grafikon 83. Stav o jakom lideru u odnosu na obrazovanje	66
Grafikon 84. Stav o jakom lideru u odnosu na region	67
Grafikon 85. Stav o jakom lideru u odnosu na tip naselja	68
Grafikon 86. Stav o jakom lideru u odnosu na političku inklinaciju	69
Grafikon 87. Stav o pristupanju Evropskoj uniji	70
Grafikon 88. Izveštavanje televizija o EU (Crtini podaci praćenja medija)	70
Grafikon 89. Stav o pristupanju Evropskoj uniji u odnosu na obrazovanje	71
Grafikon 90. Stav o pristupanju Evropskoj uniji u odnosu na političku inklinaciju	72
Grafikon 91. Stav o savezu sa Rusijom ili Kinom	73
Grafikon 92. Stav o savezu sa Rusijom ili Kinom u odnosu na pol	73
Grafikon 93. Stav o savezu sa Rusijom ili Kinom u odnosu na uzrast	74
Grafikon 94. Stav o savezu sa Rusijom ili Kinom u odnosu na obrazovanje	75
Grafikon 95. Stav o savezu sa Rusijom ili Kinom u odnosu na region	76

Grafikon 96. Stav o savezu sa Rusijom ili Kinom u odnosu na tip naselja	77
Grafikon 97. Stav o savezu sa Rusijom ili Kinom u odnosu na političku inklinaciju	78
Grafikon 98. Upućenost u rad i aktivnosti NVO	79
Grafikon 99. Upućenost u rad i aktivnosti NVO u odnosu na obrazovanje	80
Grafikon 100. Upućenost u rad i aktivnosti NVO u odnosu na tip naselja	80
Grafikon 101. Upućenost u rad i aktivnosti NVO u odnosu na političku inklinaciju	81
Grafikon 102. Glavni razlog nepraćenja aktivnosti NVO	81
Grafikon 103. Glavni razlog nepraćenja aktivnosti NVO u odnosu na uzrast	82
Grafikon 104. Glavni razlog nepraćenja aktivnosti NVO u odnosu na obrazovanje	82
Grafikon 105. Odgovornost za zagađenje životne sredine	83
Grafikon 106. Odgovornost za zagađenje životne sredine u odnosu na pol	83
Grafikon 107. Odgovornost za zagađenje životne sredine u odnosu na obrazovanje	84
Grafikon 108. Odgovornost za zagađenje životne sredine u odnosu na region	84
Grafikon 109. Odgovornost za zagađenje životne sredine u odnosu na tip naselja	85
Grafikon 110. Odgovornost za zagađenje životne sredine u odnosu na političku inklinaciju	86
Grafikon 111. Učešće u inicijativama za rešavanje ekoloških problema	86
Grafikon 112. Učešće u inicijativama u odnosu na obrazovanje	87
Grafikon 113. Učešće u inicijativama u odnosu na političku inklinaciju	87